

Sisekaitseakadeemia
Sisejulgeoleku instituut

Roger Kumm

**TEABETOODETE KASUTAMINE JUHTIMISOTSUSTE
TEGEMISEL KRIMINAALPOLITSEIS**

Magistritöö

Juhendaja:
Raul Savimaa, PhD

Kaasjuhendaja:
Shvea Järvet, MA

Tallinn 2015

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ ANNOTATSIOON

Sisejulgeoleku instituut	Kaitsmise kuu ja aasta: juuni 2015
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Teabetoodete kasutamine juhtimisotsuste tegemisel kriminaalpolitseis Töö pealkiri võõrkeeles: Using intelligence products for decision-making in the criminal police Lühikokkuvõte: Magistritöö on kirjutatud eesti keeles, võõrkeelne kokkuvõte on ingliskeelne. Töö koos lisadega on 89-l leheküljel, millest 79 lehekülge moodustab põhiosa. Töö koostamisel kasutati 83 erinevat eesti- ja ingliskeelset allikat. Magistritöö eesmärk on välja selgitada kriminaalpolitsei juhtide ja analüütikute seas teabetoodete kasutamise põhimõtted, probleemid ja erinevused ning nende vastavus teabepõhisele politseitöömudelile ning leida võimalused nende parendamiseks. Magistritöö teoreetilises osas analüüsiti teabepõhise politseitöö lähtekohti ning juhtide ja analüütikute rolli teabepõhise politseitöö teabeprotsessis. Eesmärgi saavutamiseks viidi läbi juhtumiuuring, kus andmekogumis meetodiks oli poolstruktureeritud ekspertintervjuud. Intervjuude käigus koguti politseijuhtide ja analüütikute arvamusi teabetoodete kasutamise põhimõtete kohta kriminaalpolitseis. Kogutud arvamusi võrreldi omavahel ja kõrvutati teoreetiliste seisukohtadega. Intervjuude analüüsimisel kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi. Magistritöö raames läbi viidud uuringuga selgus, et politseitegevuse teabepõhise tõstmiseks Eestis vajavad arendamist analüütikute ja politseijuhtide arusaamad teabepõhise politseitöö teabeprotsessist, osapoolte suhtlemine, analüüsitoodetest probleemi profiili tootmine, analüüsise koostamisel väliste spetsialistide ja andmete kaasamine interpreteerimisse ja soovitude tegemine ning terminoloogia mõistmine. Magistritöö käigus läbi viidud uuringu tulemusena tehakse Politsei- ja Piirivalveametile ettepanekud kriminaalpolitseis teabepõhise tõstmiseks.</p>	
Lisad:	
Võtmesõnad: teabepõhine politseitöö, kriminaalpolitsei, kuriteoennetus, analüüs, interpretatsioon, juhtumiuuring, nvivo	
Võõrkeelsed võtmesõnad: intelligence-led policing, ILP, policing, criminal police, crime prevention, analysis, interpretation, case study, nvivo	
Siseturvalisuse arengukava 2015-2020. Poliitikainstrument 2: Ohtude, süütegude ja õnnetuste ennetamine; Olulised tegevused, p.1.	
Säilitamise koht:	
<p>Töö autor: Roger Kumm Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p>	
Allkiri:	
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja:	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja:	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor/ instituudi juhataja:	Allkiri:

SISUKORD

MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUS	5
SISSEJUHATUS	6
1. TEABEPÕHISE POLITSEITÖÖ LÄHTEKOHAD	9
1.1. Teabepõhise politseitöö olemus.....	9
1.2. Teabepõhise politseitöö analüütiline raamistik ja teabemudel	15
1.3. Juhtimisotsuste seotus teabetootega.....	22
2. TEABETOODETE KASUTAMISE UURING.....	31
2.1. Metoodika ja valim	31
2.2. Ekspertintervjuude analüüs teabetoodete kasutamise kohta kogutud arvamuste võrdlemiseks.....	33
2.3. Järeldused ja ettepanekud teabepõhisuse tõstmiseks	53
KOKKUVÕTE	67
SUMMARY	70
JOONISTE JA TABELITE LOETELU	71
VIIDATUD ALLIKATE LOETELU	73
LISAD	80
Lisa 1. Politseijuhtide intervjuu küsimused.....	80
Lisa 2. Analüütikute intervjuu küsimused.....	82
Lisa 3. Intervjuude kodeerimistabel. Kategooria 1.....	84
Lisa 4. Intervjuude kodeerimistabel. Kategooria 2. Teabetoodetega seotud arusaamade kood.	85

Lisa 5. Intervjuude kodeerimistabel. Kategooria 2. Analüütiku kood.....	86
Lisa 6. Intervjuude kodeerimistabel. Kategooria 2. Otsustaja kood.....	87
Lisa 7. Intervjuude kodeerimistabel. Kategooria 2. Osapoolte suhtlemise, teabe tasandid ja nende eristamise ning terminoloogia mõistmise koodid.	88
Lisa 8. Intervjuude kodeerimistabel. Kategooria 3.....	89

MÕISTETE JA LÜHENDITE SELGITUS

ALIS infosüsteem – PPA andmelao- ja analüüsiinfosüsteem ALIS

Analüüs – analüüsi võib käsitleda kui informatsiooni genereerimist, mis võimaldab mõista ja selgitada uuritavaid probleeme ja mille oluliseks osaks on probleemide põhjuste väljaselgitamine andmete interpretatsiooni teel. Interpretatsioon on tähtis, et analüüs ei jääks vaid olukorda või probleemi kirjeldavaks (Chainey, 2012).

Case-analüüs – ehk juhtumi analüüs on menetlust toetav analüüs, mis otsib ja interpreteerib seoseid menetlusandmetes

CompStat – (*ingl.*) *computer statistics* – arvutistatistika

IALEIA - International association of law enforcement intelligence analysts, inc.

NIM – National Intelligence Model

PPA – Politsei- ja Piirivalveamet

Probleemi profiil – käesoleva töö raames käsitletakse probleemi profiili mõiste all operatiivtasandi teabetoodet, mis hõlmab sihtmärkide profiili, mis kirjeldavad õigusrikkujaid ja nende suhtes võimalikke rakendatavaid meetmeid ning probleemide profiili, mis toovad välja olulised korduvad rikkumised ja kuritegevuse kuumkohad ning mida saab kasutada õigusrikkujate väljaselgitamiseks. Käesoleva töö raames liigitud probleemiprofiili alla ka kuritegelike ühenduste profiil.

PA – Politseivaldkonna analüütik

PJ – Politseivaldkonna juht

Teabetoode – on kliendi vajadusest lähtuva relevantse informatsiooni kogumise ja töötlemise teel omandatud lisandväärtusega produkt, mis on koheselt või tõenäoliselt oluline kliendile juhtimisotsuste tegemiseks (Ratcliffe, 2003; 2008a, p. 208; Whitaker, 1999, p. 5; Cope, 2004; Carter, 2009; Chainey & Chapman, 2013) ja mida kasutatakse kuritegevuse ennetamiseks või muude seatud eesmärkide täitmiseks (Clarke, 2006; IALEIA, 2012; Innes, Fielding, Cope, 2005).

SISSEJUHATUS

1980. lõpus püüti Ühendkuningriigi politseis ellu rakendada uut metodoloogiat, mis kajastas tõhusamat politseiresursside rakendamist ning millele kaasajal viidatakse kui teabepõhisele politseitöö mudelile (Gilmour & France, 2011). Alles pärast 2001. aasta 11. septembri terrorirünnakuid USA-s on politseitöös toimunud põhimõttelised muudatused ning nii kogukonnakeskne kui ka probleemipõhine politseitöö mudel on asendumas märksa laiemal filosoofial põhineva teabepõhise politseitöö mudeliga (Carter & Carter, 2009).

Teabepõhises politseitöö mudelis kasutatakse teavet strateegiliseks planeerimiseks ja ressursside suunamiseks. Teabepõhine politseitöö eeldab politseilt paremat olemasoleva informatsiooni kasutamist kriminaalse olukorra kaardistamiseks, sihiks on õigete sihtmärkide (õigusrikkujate) valimine ja kiiremat sekkumist vajavate kuritegude ennetamine. Teabepõhise politseitöömudeli kohaselt teave pigem juhib protsesse, mitte aga ei koguta seda protsessist juhituna. (Ratcliffe, 2008a)

Käesolev töö on **aktuaalne**, kuna uueks politseitöö väljakutseks on piiratud ressurssidega pakkuda tõhusaimat teenust. Teabepõhine suund politseitegevuses on võetud eesmärgiks ka 2009. aasta Stockholmi Programmis, kus Euroopa riikidel soovitatakse lähtuda proaktiivsest ja teabepõhisest lähenemisest (Jaschke, 2010). Ka Eesti turvalisuspoliitika põhisuunad aastani 2015 tõi välja vajaduse analüüsida korrariikumiste põhjuseid ning nende ennetamiseks rakendatavate abinõude mõjusust, millest lähtuvalt toimuks valdkonna arenduste koordineerimine ning strateegiline planeerimine (Eesti turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015 heakskiitmine, 2008). Ka Siseturvalisuse arengukavas 2015-2020 on läbivalt olulisel kohal ressursside mõistlik kasutamine ja ennetusliku vaate arendamine, s.h süütegude ennetamine (Siseministeerium, 2015). Lisaks eelpool nimetatud strateegiadokumentidele, toob käeoleva töö aktuaalsuse esile Eesti Koostöö Kogu (2014) poolt läbi viidud uuring, mis nendib avalikus sektoris kulude kokkuhoiu vajadust ja toob välja, et seda saab teha vaid juhul, kui hakatakse midagi põhimõtteliselt teist moodi või vähem ressursimahukamalt tegema ning mida on võimalik teha läbi töö tõhususe tõstmise või mõnedest ülesannetest loobumise (SA Eesti Koostöö Kogu, 2014).

Ühendkuningriigi politseis läbi viidud uuringust selgus, et kui retoorikas räägitakse analüüsist lähtuvate juhtimisotsuste tegemisest, siis praktikas on olukord teine. Politseijuhtide seas täheldati madalat analüüsides mõistmist, analüütikute seas aga vähest arusaama politseitööst, mis mõjutas kokkuvõtvalt analüüsides kasutamist juhtimisotsuste tegemisel. (Cope, 2004)

Eestis analoogset uuringut läbi viidud ei ole, samas on PPA peadirektori käskkirjaga nr 433, 09.12.2011 „Politseianalüüsi korras“ sätestatud, et politseianalüüsi eesmärk on toetada otsustusprotsessi politsei põhiülesannete täitmisel: strateegiate väljatöötamisel ja rakendamisel, ressursside jagamisel, töö korraldamisel, süütegude menetlemisel ning töötulemuste hindamisel (Politsei- ja Piirivalveamet, 2011). Seega on oluline leida vastus **uurimisprobleemile**, kuidas kasutatakse kriminaalpolitseis teabetooteid juhtimisotsuste tegemiseks ja millised on peamised probleemid?

Magistritöö uuringuga soovitakse leida vastused järgnevatele **uurimisküsimustele**:

- Millised on kriminaalpolitsei juhtide teabe vajadused juhtimisotsuste tegemiseks?
- Millised on juhtide ja analüütikute arusaamad kriminaalpolitsei teabeprotsessist ja selle puudustest?
- Millised arendustegevused on vajalikud politseitegevuse teabepõhisuse tõstmiseks Eestis?

Magistritöö **eesmärk** on selgitada välja kriminaalpolitsei juhtide ja analüütikute seas teabetoodete kasutamise põhimõtted, probleemid ja erinevused ning nende vastavus teabepõhisele politseitööle ning leida võimalused nende parendamiseks.

Eesmärgi saavutamiseks püstitatakse järgmised **uurimisülesanded**:

- analüüsida teabepõhise politseitöö lähtekohti ning juhtide ja analüütikute rolli teabepõhise politseitöö teabeprotsessis, saamaks sisendeid kogutud arvamuste võrdlemiseks ning ettepanekute tegemiseks;
- analüüsida ja võrrelda juhtide ning analüütikute seas teabetoodete kasutamise põhimõtteid kriminaalpolitseis, et välja selgitada probleemkohad, saamaks sisendeid teoreetiliste seisukohtadega võrdlemiseks;
- võrrelda empiirilise uuringu tulemusi teabepõhise politseitöö mudeliga, et välja tuua erinevused ja puudused ning töötada välja ettepanekud teabepõhisuse tõstmiseks.

Eesmärgi saavutamiseks viib autor läbi juhtumiuuringu (*ingl. case study*). Kuna uuringuga soovitakse analüüsida ja võrrelda kriminaalpolitseis juhtide ning analüütikute seas teabetoodete kasutamise ning teabepõhise politseitöö põhimõtteid, valiti teema uurimiseks juhtumiuuring, mis

autori hinnangul võimaldab kõige täpsemalt saavutada magistritöö eesmärgid. Uurimisstrateegia teoreetilise alusena tugines magistritöö autor Yin (2003, pp. 12-13) käsitlusele, kus juhtumiuuring on uurimisstrateegiana kasutatav paljudes valdkondades, nt poliitikas, avalikus halduses, psühholoogias, sotsioloogias, sotsiaaltöös, juhtimises, linna- ja piirkonnaplaneerimises. Juhtumiuuring on eelistatud uurimisstrateegia, kui on püstitatud „kuidas?“ või „miks?“ küsimus ja kus uurija sooviks on käsitleda uurija kontrolli alt väljas olevat kaasaja sündmust või sündmuseid ning need võivad olla kontekstist mõjutatud. Juhtumiuuringu läbiviimisel peab uurija püstitama uurimisküsimused, valima juhtumid, juhtumite andmete kogumise ja analüüsi meetodid, andmete kogumise ette valmistama, andmed koguma ja töötleva, andmeid analüüsima ja hindama ning koostama analüüsist ja hindamisest tuleneva kokkuvõtte. Juhtumiuuring võib sisaldada mitut uurimisobjekti, mis võimaldab koguda vahetumaid andmeid uuritava juhtumi kohta. Nimetatud juhtumiuuringut nimetab Yin (2003, p. 46) põimunud juhtumi uuringuks (*ingl. embedded case study*). Käesolevas töös on juhtumiuuringu kontekstiks kriminaalpolitsei ning üldiseks uuritavaks juhtumiks teabeprotsess, mille sees uuritakse ja võrreldakse iseseisvate uurimisobjektidena analüütikuid ja juhte ning nende seisukohti ja arusaamasid teabepõhise politseitöö mudelist.

Andmete kogumiseks kasutatakse poolstruktureeritud intervjuusid (Flick, 2009, pp. 212-213). **Valimiks** on eesmärgistatud valimi (Teddlie & Yu, 2007, p. 80) alusel 7 kriminaalpolitsei juhti ja 5 analüütikut. Kriminaalpolitsei juhid valitakse välja üle Eesti erinevatest prefektuuridest, kellest 4 valitakse büroojuhtide ja 3 talituse juhtide seast. Analüütikud valitakse sarnase põhimõtte alusel, kellest 3 tegeleb igapäevaselt kuritegevuse analüüsiga ja 2 kriminaalteabe analüüsiga. Eesmärgistatud valim tähendab valimi koostamist kindlal eesmärgil, kus uuritavad nähtused valitakse üldkogumis valimisse mingi sisulise kriteeriumi alusel (Flick, 2009, pp. 122-125). **Analüüsimeetodina** kasutatakse andmete dokumenteerimist ja Nvivo vahendusel kvalitatiivset sisuanalüüsi. Andmete tõlgendamise eesmärgil salvestused transkribeeritakse (Flick, 2009, p. 299) ning seejärel jätkatakse Nvivo vahendusel transkriptsioonide sisuanalüüsiga (Flick, 2009, pp. 323-325).

Magistritöö koosneb kahest peatükist. Töö esimeses peatükis analüüsitakse teabepõhise politseitöö lähtekohti. Teises peatükis selgitatakse välja ja võrreldakse empiirilise uuringu abil kuidas kasutatakse teabetooteid juhtimisotsuste tegemisel ning seostatakse uuringu tulemusi teabepõhise politseitöö teoreetiliste lähtekohtadega. Uuringu tulemustest lähtuvalt tehakse parendusettepanekuid teabepõhise töstmiseks.

1. TEABEPÕHISE POLITSEITÖÖ LÄHTEKOHAD

1.1. Teabepõhise politseitöö olemus

Käesolevas alapeatükis käsitletakse teabepõhise politseitöö olemust: ajaloolist kujunemist, defineerimist ja tunnuseid.

Viimasel aastakümnel on kriminaalanalüüs läbi teinud hüppelise arengu. Eemale on liigutud intuiitiivselt ja struktureerimata analüüsilt, palju läbimõeldumale metodoloogilisele lähenemisele, mis pakub kuritegevusest objektiivsemat vaadet ning lubab politseil paremini mõista, miks, kuidas ja kes kuritegusid toime paneb. Areng on tingitud pöördest proaktiivse teabepõhise politseitöö suunas võrreldes varasema reaktiivse lähenemisega. (Gill, 2000; Innes, *et al.*, 2005; Maguire, 2000)

Standardne reaktiivne politseitöö sisaldas põhiliselt sihitut patrullimist, väljakutsete põhiseid kiireid reageerimisi, kuriteosündmuste põhiseid uurimisi, lootuses, et õigussüsteem vähendab kuritegevust oma olemasoluga (Ratcliffe, 2014). Traditsiooniline politseimudel on olemuselt reageeriv, mitte ennetav (Rider, 2013), mistõttu on ta ebaefektiivne ja kulukas (Weisburd & Eck, 2004) ning on mõistetav, miks tuntakse huvi kaasaegsemate kuluefektiivsemate politseitöö mudelite, sealhulgas ka teabepõhise politseitöö vastu (Guidetti & Ratcliffe, 2008). Ericson ja Shearing (1986) nimetasid sellist lähenemist juba 1986. aastal "teadusepõhiseks politseitöök".

Kuna ühiskondlikud nõudmised politseile olid suuremad kui olemasolev ressurss nende täitmiseks, siis hakati otsima uut mudelit, mis võimaldaks kuritegevust vähendada väiksema inimressursiga. Uued tehnilised võimalused tõstsid märgatavalt info kogumise võimalusi ja analüüsipotentsiaali ning sellega tõusis juhtide huvi teiste politseitöö mudelite vastu. Kaasaegsetest mudelitest, nagu kogukondlik politseitöö, probleemipõhine politseitöö ja arvutistatistika (compstat), vaid kaks viimast kasutavad põhitööriistana analüüse. Samas pööravad need vähe tähelepanu latentsele kuritegevusele ja on üsna ressursimahukad lähenemised. (Darroch & Mazerolle, 2012; John & Maguire, 2003; Guidetti & Ratcliffe, 2008) Seetõttu ei vastanud need politseijuhtide ootustele, kuna usuti, et läbi parema teabekasutuse on võimalik õiguskaitseorganeid kuluefektiivsemalt juhtida, suunates piiratud ressursse probleemidega targemalt tegelema (Maguire, 2000; Innes, *et al.*, 2005).

Paljudes Euroopa riikides ja eriti Ühendkuningriigis on tõusetunud huvi proaktiivse ning teabest juhitud politseitöömudeli vastu. Mõte teabepõhisest politseitööst tugines kahele ajendile. Üheks

oli tõusev kuritegevus ja raske majanduslik olukord 80-ndatel, mil otsiti kuluefektiivset mudelit (Ratcliffe, 2002; 2005), mille olemust teabepõhine politseitöö mudel esindas (Deukmedjian, 2006). Teiseks ajendiks oli Ühendkuningriigi õigusruumi muutumine, kus ainuüksi ülestunnistusest ei piisanud süüdimõistvaks kohtuotsuseks (Maguire, 2000; Ratcliffe, 2003). Antud olukorra tõi välja Ühendkuningriigi Audit Commission 1993. aastal ning see hinnang andis tõuke liikumiseks teabepõhise politseitöö suunas. Ühendkuningriigis muutus teabepõhine politseitöö mudel standardseks „Riikliku teabe mudeliga“ (National Intelligence Model (NCIS, 2000)), mis defineeris teabe käsitlemist kui osa tegevusmudelist, mille alusel suunatakse ressursse kogu politseitöö ulatuses. (Deukmedjian, 2006; Gilmour & France, 2011; Innes & Sheptycki, 2004)

Globaliseerumine, organiseeritud kuritegevuse laienemine ja tehnoloogilise võimekuse kasv on ka teisi riike suunanud teabepõhise politseitöö suunas (Ratcliffe, 2005). Ühendkuningriigi Riikliku teabe mudelis välja toodud põhimõtted võeti retoorikas üle ka paljude teiste riikide poolt, nagu näiteks Austraalia (Ratcliffe, 2003; Guidetti & Ratcliffe, 2008; Wardlaw & Boughton, 2006), Uus-Meremaa (den Hengst & Staffeleu, 2012; Ratcliffe, 2005), Kanada (Deukmedjian, 2006; Sheptycki, 2003), USA (Gill, 2000; IACP, 2002) ja Holland (den Hengst & Staffeleu, 2012). Euroopas suunas riike teabepõhise politseitöö suunas 2009. aasta Stockholmi Programm, milles soovitatakse kasutusele võtta siseturvalisus strateegia, mis peegeldaks proaktiivset ja teabepõhist lähenemist ning teadvustaks õiguskaitseorganeid kohaliku-, organiseeritud- ja ülepiirise kuritegevuse ulatusest (Jaschke, 2010).

Eeltoodust lähtuvalt järeldeb käesoleva magistritöö autor, et teabepõhist politseitööd on enim kujundanud suurriikide praktika, neist enim Ühendkuningriigi politseitöö praktika. Samas saab Hollandi ja Uus-Meremaa näitel öelda, et käesolevat mudelit on võimalik rakendada ka väiksemates riikides. Kuna teabepõhine politseitöö on arenemise staadiumis ja Euroopa Liit suunas liikmesriike selles suunas alles 2009. aastal, siis saab mudeli edu hinnata teatud aastate pärast, kuid teadusallikates kirjeldatu põhjal on see paljulubav töömudel ning seda analüüsib autor järgnevalt läbi käsitletud definitsioonide ja tunnuste.

Teabepõhisel politseitöö mudelil puudub teadusmaailmas universaalselt tunnustatud definitsioon (Carter & Carter, 2009; Bell & Congram, 2013; Ratcliffe, 2014), pigem kajastatakse neis teabepõhise politseitöö väljakutseid ja väärtusi (Ratcliffe, 2008a, p. 64). Samas on mitmed autorid seda ikkagi püüdnud defineerida. Näiteks Peterson (2005, p. vii) toob välja, et teabepõhist politseitööd saab defineerida läbi koostööl põhineva õiguskaitseorgani põhimõtte,

mis seob endas probleempõhise töömudeli, informatsiooni jagamise ning vastutusvõimelise teabe kasutamise põhimõtted. John ja Maguire (2003) nimetavad seda pigem informatsiooni käitlemise mudeliks, mis võimaldab politseil mõista kuritegevusest tulenevaid probleeme ning rakendada ressursile vastavaid meetmeid, tegevusi või kujundada ennetavaid strateegiaid. Carter ja Carter (2009; 2012) toovad välja tegevuste järgse definitsiooni, mis sisaldab kuritegevuse- ja kuritegevust soodustavate tingimuste kohta informatsiooni kogumist ja analüüsimist, mis aitaks õiguskaitseorganitel juhtida tulevasi riske ja ohte ning võtta vastu taktikalisi ja strateegilisi otsuseid. Ratcliffe (2008a, p. 8; 2003; 2014) täiendab seda loetelu kuritegevuse vähendamise ja ennetamise eesmärgil koostööpartnerite kaasamisega ning õigete sihtmärkide (õigusrikkujate) valimise ja kiiremat sekkumist vajavate kuritegude prioriseerimisega. Sheptycki (2005) toetab arvamust, et teabepõhine politseitöö on pigem instrument, kui filosoofia ja defineerib seda, kui „tehnoloogilist püüdu hallata ohtude ja riskide informatsiooni, eesmärgiga strateegiliselt juhtida politseilisi ülesandeid“. Wardlaw ja Boughton (2006) nimetasid seda mudeliks, mis ei tegele üksikute probleemide või kuritegude lahendamisega, vaid kasutab teavet kujundamiseks kogu politseilist tegevust ja strateegiat.

Kokkuvõtteks saab öelda, et teabepõhise politseitöö mudeli sisu tuleneb Ühendkuningriigi „Riikliku teabe mudelist“ ja Ratcliffe definitsioon pigem laiendab selle vaadet, lisades sellele kuritegevust vähendava ja ennetava vaate (Ratcliffe, 2005). Ajalooliselt on teabepõhist politseitööd nimetatud ka informatsioonipõhiseks politseitööks, kuid antud nimetus on eksitav, kuna teabepõhisus tähendab oma loomult läbi analüüsitud informatsiooni, millega on informatsioonile antud relevantsushinnang (Ratcliffe, 2014).

Teabepõhise politseitöö mudeli selgitamiseks ei piisa vaid teaduskirjandust läbivate definitsioonide analüüsimisest ning sellest lähtuvalt analüüsib magistritöö autor järgnevalt valdkonna teadlaste poolt välja toodud teabepõhise politseitöö tunnuseid, leidmaks ühisosa ja piiritlemaks sellega käsitletavat mudelit.

Ühendkuningriigi Riikliku teabe mudeli mõte oli luua terviklik politseitöö mudel, mida oleks võimalik rakendada nii kogukondlikus kui üleriigilises ja rahvusvahelises kuritegevuse vastases võitluses (Gilmour & France, 2011). Traditsiooniliselt vaadeldakse teabepõhist politseitööd kui spetsiaalselt terrorismivastaseks võitluseks loodud töömudelit, samas on McGarrell, *et al.* (2007) ja Tilley (2008, p. 398) seisukohal, et teabepõhine politseitöö on märksa laiem ja hõlmab endas ka politseitöömudeleid nagu kogukonnapolitsei ja probleempõhine politsei ning seda on võimalik rakendada igas politseitöö valdkonnas. Ühendkuningriigi Riiklik teabe mudel sisustab

teabepõhist politseitööd läbi taktikalise prioriseerimise ja toob välja 4 põhilist elementi: sihtmärkide määramine (kurjategijate põhine lähenemine), kuritegevuse kuumkohtadega (*ingl. hotspot*) tegelemine, sarikuritegevusega tegelemine ja ennetavate meetmete rakendamine, kaasates sealjuures vajadusel politseiväliseid partnereid. Ka teadusartiklites on teabepõhist politseitööd iseloomustatud samatähenduslike tunnustega: strateegiline, tulevikku suunatud, ennetav, sihtmärgi põhine (Maguire, 2000; Ratcliffe, 2008a, p. 6; Carter, 2009; Ronn, 2013). Järgnevalt selgitab magistritöö autor nimetatud tunnuseid, kuid toob välja ka mõned täiendavad tunnused.

Teabepõhise politseitöö põhimõtte kuritegelike probleemide lahendamisel on olla alati üks samm vastasest ees (Fleming & Wood, 2006). Eelmises lõigus käsitletud tulevikku suunatud ja ennetavat tunnust iseloomustavad kõige paremini Ühendkuningriigi auditid aastatel 1993 ja 1997, mis tuvastasid politseitöös ennetusliku suuna vajaduse ja suunasid arengut proaktiivse lähenemise poole, eelistades kurjategija põhist lähenemist kuriteopõhisele. See viiski teabepõhise politseitöö arenemiseni, kuna antud lähenemine vajab probleemsete ja retsidiivsete isikute väljaselgitamiseks informatsiooni ja selle analüüsi (Ratcliffe, 2008b) ning sihiks võeti kuritegevuse ennetamine läbi sekkumistegevuste, eesmärgiga kahju ära hoida või seda minimeerida (Innes & Sheptycki, 2004). Nagu Bell ja Congram (2013) on välja toonud, siis teabepõhine mudel on ainukene politseitöö metodoloogia, mis kasutab peamise tööriistana teavet ja on ilmne, et teabepõhisele organisatsioonile on iseloomulik proaktiivne lähenemine.

Osaliselt juba eelnevast on tuletatud ka järgmised tunnused nagu sihtmärgipõhisus ja raskete- ja sarikuritegevuse vastu suunatus. Ühendkuningriigi audit tuvastas, et väga suure osa kuritegusid panid toime ühed ja samad kurjategijad ja soovitasid kuritegevuse vastases võitluses läheneda isikupõhiselt (Maguire, 2008). Teabepõhine politseitöö tähtsustabki raskete- ja seeriakurjategijate seadmist sihtmärgiks ning soovitab vältida laiapõhjalisele kuritegevusele reageerimist. Seades õigeid sihtmärke, on võimalik ennetada enamust samade kurjategijate poolt toime pandavaid kuritegusid (Gill, 2000, p. 83; Ratcliffe, 2005; 2014) ning prioriteete seades, tuleb arvestada olemasolevaid ressursse, mida juhitakse teabest lähtuvalt (Clarke, 2006).

Mõlemad eelpool nimetatud tunnused vajavad määratlemiseks teavet, mida toodetakse kogutud informatsioonist. Informatsiooni kogumist ja teabe tootmist saamegi nimetada kolmanda tunnuseks. Ühendkuningriigi Riiklik teabe mudel käsitleb informatsiooni allikaid laia perspektiiviga, nende hulgas juhitakse tähelepanu kogukondlikule- ja juhtumipõhisele infokogumisele ning ka kuritegevuse ja kurjategijate kohta käivale informatsioonile (John &

Maguire, 2007). Sisult on sama filosoofia ka teabepõhisel politseitööl, mis seab suure rõhu informatsiooni kogumisele, jagamisele ja koostööle, kuritegevusega võitlemise strateegilistele lahendustele ning tegemist on kontseptsiooniga, mis sisaldab partnerite vahelist mõistlikku arusaama politseitööst (Deukmedjian, 2006).

Fleming ja Wood (2006) lisavad, et kogu politseitöö, taktikalisest kuni strateegiliseni, peaks põhinema kõrgekvaliteetsel ja asjakohasel teabel. Nagu ka kõige levinumas teabepõhise politseitöö definitsioonis on kokkuvõtvalt öeldud, siis strateegiline teave võimaldab objektiivset otsustusmehhanismi ja **ressursside suunamist** (Ronn, 2013). Lisaks eeltoodud tunnustele on teadusallikates esile toodud teabepõhine politseitöö eeldus, milleks on organisatsiooni juhtide ja võtmepositsioonidel isikute täielik pühendumuse vajadus (Carter, 2009; Chermak, *et al.*, 2013). Juhtidel peab olema tahe ja soov leida meetodeid kuritegevuse vähendamiseks, kuna juhtide pühendumus edastab tugeva signaali ka tavatöötajale ja seab neile omad ootused. Tagamaks teabepõhise politseitöö edukust, tuleb tagada tehniliste oskuste vilumus ja järjepidev kvaliteetse analüüsitöö tootmine (Darroch & Mazerolle, 2012; Ratcliffe, 2003).

Erinevaid definitsioone ja tunnuseid kokku võttes, toob magistr töö autor välja, et teabepõhise politseitöö puhul on tegemist strateegilise juhtimismudeliga, mille peamisteks komponentideks on õige ja asjakohase teabe kogumine ja töötlemine, ning selle laiapõhjaline kasutamine.

Kuna teabepõhisel politseitööl puudub teadusmaailmas ühtselt tunnustatud definitsioon, siis magistr töö autor sünteesis eelnevalt käsitletu põhjal järgmise definitsiooni: **teabepõhine politseitöö on organisatsiooniülene õiguskorra probleemide ennetamisele suunatud juhtimismudel, mis lähtub otsustamisel ja prioriteetide püstitamisel kvaliteetsest ja asjakohasest teabest.**

Nagu teiste politseitöö mudelitega, on ka teabepõhise politseitööga akadeemilisel tasemel kaasas käinud kriitika. Osa teabepõhise politseitöö kujunemist uurinud teadlasi on seisukohal, et tegemist on pigem retoorilise mudeliga ja see ei jõua tavakasutusse või kui jõuab, siis ei võeta seda tavapolitseiniku poolt omaks (Gill, 2000, pp. 243-246; Maguire, 2000; Cope, 2004). On ka autoreid, kes ei kritiseeri küll mudelit, kuid toovad välja puuduliku rakendumise ohukohad (Innes, *et al.*, 2005; Ratcliffe, 2005; Deukmedjian, 2006; McGarrell, *et al.*, 2007; Chainey, 2012; Chainey & Chapman, 2013). McGarrell, *et al.* (2007) nimetavad lisaks eelpool toodule teabepõhise politseitöö puudujääkidenä konkr etse definitsiooni, missiooni ja eesmärkide puudumist ning juhendi puudumist, mis käsitleks terrorismivastast võitlust.

Smith (2010) täheldas, et Ühendkuningriigi „Riikliku teabe mudeli“ mõistes koheldakse maakondlikke kuritegusid tähtsusetuna ja neile omistatakse madal prioriteetsuse aste. Kriitikat analüüsidest toob käesoleva töö autor välja, et kuigi Gill (2000, pp. 243-246) on väitnud, et teabepõhine politseitöö on iseseisev mudel vaid retoorikas ning Tilley (2008) usub, et teabepõhine politseitöö on pigem probleemi- ja kogukonnapõhise politseitöö loomulik jätk, siis Maguire (2000) ja Ratcliffe (2002) arvates on see pigem organisatsiooniülene ja mitte kogukonnast lähtuv. Teabepõhine politseitöö püüab rõhutada eelkõige organisatsiooni teabepõhist lähenemist ja sihtmärgistatud tegevust, mitte aga juhtumijärgset reageerimist (Guidetti & Ratcliffe, 2008). Kuna otsused põhinevad ohuhinnangutel ja analüüsitoodetel ning võetakse vastu organisatsiooni siseselt, mitte aga kogukonna osalusel, siis on see ka kogukonnapolitseist erinev (Deukmedjian, 2006). Analüüsidest Smith (2010) väidet, et maakondlike kuritegusid koheldakse tähtsusetuna ja neile omistatakse madal prioriteetsuse aste, siis teabepõhise politseitöö üheks eesmärgiks on kõrvaldada intuitsioonil põhinevate juhtimisotsuste tegemine, asendades need analüüsidel põhinevate otsustega (Ronn, 2013; Viaene, *et al.*, 2009; John & Maguire, 2007) ja sellest tulenevalt soosib see teadmuspõhise informatsiooni ja analüüside kasutamist juhtimisotsuste tegemiseks ja politseitöö suunamiseks igal tasandil. Seega ei saa üheselt väita, et välistatakse maakondlik kuritegevus, vaid see sõltub probleemi käsitlevast teabest. Nagu nähtub ajaloolisest kujunemisest, siis on teabepõhine politseitöö ajas arenev ning konkreetse definitsiooni, missiooni ja eesmärgi sõnastamine ei pruugi olla mõistlik, samas avalduvad need kõik magistriritöö autori poolt välja toodud tunnustes.

Kogu alapeatükki kokku võttes võib öelda, et teabepõhine politseitöö mudel on ajas arenev ning enim mõjutatud suurriikide politseitöö arengutest. Samas näeb magistriritöö autor teabepõhise politseitöö rakendamisel perspektiivi nii välisriikides kui ka Eestis, kuna inforohkes keskkonnas ja ressursse säästvates ühiskondades on ainuõige prioriseerida oma tegevusi teabest lähtuvalt. Ka 2014. aastal Eestis PPA's toimunud politseireform näitab, et politsei on otsimas uut efektiivsemat politseitöömudelit. Kuigi antud reformiga rakendati riigiülevalt kogukondlike huve arvestav politseitöömudel, siis kriminaalpolitseitöö retoorikas räägitakse liikumisest just teabepõhisuse suunas. Magistriritöö autor püüab sellele küsimusele vastust leida käesoleva töö empiirilises osas, selgitades välja kriminaalpolitsei juhtide ja analüütikute seas analüüsitoodete kasutamise põhimõtted ja vastavuse teabepõhisele politseitöömudelile.

1.2. Teabepõhise politseitöö analüütiline raamistik ja teabemudel

Käesolevas alapeatükis käsitletakse teabepõhise politseitöö analüütilist raamistikku ja teabemudelite olemust teabepõhises politseitöös.

Põhjalikud kuritegevuse andmed ja informatsioon kurjategijast on tõhusa kuritegevuse kontrollimise eelduseks (Tilley & Laycock, 2002), kuid samas näitas Innes, *et al.* (2005) läbiviidud uuring, et üheks teabetöötuse põhiliseks probleemiks oli informatsiooni üleküllus. Nimelt on kaasaegsed võimalused tekitanud suurel hulgal andmete kogumise ning see põhjustab infomüra. Uute politseitöö mudelitega on politsei rohkem panustamas analüüsivõimekuse tõstmisesse. (Innes, *et al.*, 2005; Sheptycki, 2007; den Hengst & Staffeleu, 2012)

Teabepõhise politseitöö paradigma üks põhiidee seisneb selles, et politseitöö juhindub taktikalisest kuni strateegilise tasandini kõrge kvaliteediga, relevantsest ja kasutatavast teabest (Fleming & Wood, 2006; Tilley, 2008; Chainey, 2012), analüüse kasutatakse nii patrullide töö suunamiseks kui ka süütegude uurimisel, kuid ka strateegilist lähenemist vajavate püsivate probleemide lahendamiseks (Chainey, 2012). Teabepõhise politseitöö jaoks on olulisel kohal efektiivne analüüsitoodete kasutamine, kuna sellega püütakse pakkuda õiget informatsiooni õigetele inimestele ja õigel ajal (Cope, 2004). Prioriteetide määramine on politseitöö paratamatu osa ja eriti suurt tähtsust omab see proaktiivse lähenemise korral (Maguire, 2000).

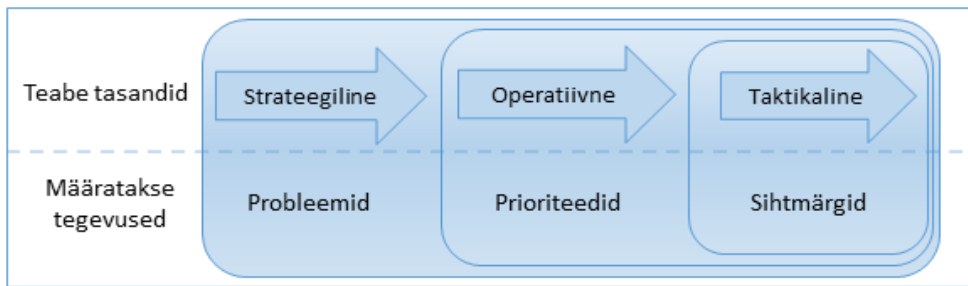
Teooriale tuginedes jagunevad õiguskaitseorganite poolsed analüüsid kaheks – kriminaalteabe analüüsiks ja kuritegevuse analüüsiks. **Kriminaalteabe analüüs** on protsess, mis püüab kuritegevuse vähendamise eesmärgil mõista kuritegevuse probleemkohti ja kurjategijate kohta kogutud andmeid, juhindudes kriminaalluurega kogutud teabest (Eck, Clarke, Petrossian 2013; Ratcliffe, 2007, p. 5; Innes & Sheptycki, 2004), samas kui **kuritegevuse analüüs** tegeleb politseitegevuste prioritiseerimise ja suunamise eesmärgil kuritegevuse andmetest kuritegude muustrite ning kuritegevuse ja muude andmete seoste tuvastamisega (Gill, 2000, p. 212; Santos, 2012, p. 6; Innes & Sheptycki, 2004). Ratcliffe (2007, pp. 5-7) ja Eck, *et al.* (2013) on leidnud, et tervikpildi mõistmiseks tuleb analüüsivaldkonda vaadata tervikuna, sest ühe valdkonna andmed toetavad teist ning koostöös muudavad töödeldud informatsiooni ja teadmuse teabeks. Eck, *et al.* (2013) on lisaks väitnud, et eelarvepiirangutest lähtuvalt on politseiorganisatsioonides enamasti mõlemad analüüsivaldkonnad koondunud sama analüütiku kanda ja sõltuvad analüüsi tellimusest. Ka käesoleva magistr töö autori arvates võiks Eestis prefektuuride tasandil vastavad

analüütikute rollid olla integreeritud. Selline analüütik tagaks mõlema analüüsivaldkonna toe juhtimisotsuste tegemiseks ja annaks tervikpildi olukorrast.

Lisaks analüüside järgsele jagunemisele jagatakse erialakirjanduses ka teave eri tasanditeks. Ratcliffe (2008a, p. 99) on välja toonud, et traditsiooniline lähenemine jagab teabe kolmeks tasandiks – strateegiline, operatiivne ja taktikaline, samas Maguire ja John (2006) ja John ja Maguire (2007, p. 212) eristavad 4 teabe tasandit – strateegiline, taktikaline, sihtmärgi profiil ja probleemi profiil, lisades, et kaks viimast kuuluvad operatiivtasandi alla (Maguire & John, 2006, p. 73). Magistritöö autor eelistab ja kasutab käesolevas töös kolmetasandilist käsitlust, kuna see on konkreetsem ja käsitluse operatiivtasand katab ära Maguire ja John käsitluse sihtmärgi- ja probleemiprofiili tasandid.

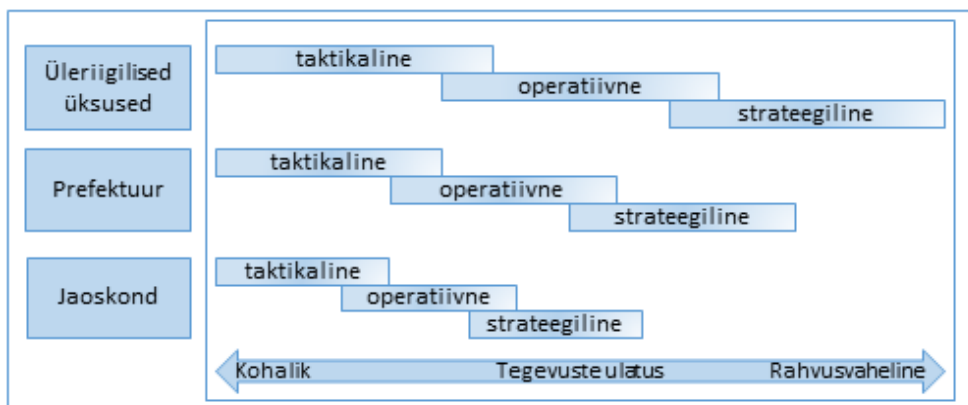
Strateegilise teabetasandi analüüs on iga-aastaselt toodetav hinnang tuvastamaks võtmetähtsusega strateegilisi probleeme ja seda kasutatakse põhiliselt muutuv keskkonnas ohtude mõistmiseks, reageerimisvõimaluste väljatöötamiseks ja selles ressursside planeerimiseks, ohtude ennetamiseks või vähendamiseks. Strateegilist teavet iseloomustab küsimus: milliseid ressursse ja tegevuskavasid on vaja, et reageerida strateegilises analüüsis välja toodud probleemidele ja ohtudele? See käsitleb laiemalt probleemkohti ning nende kõrvaldamiseks ja ennetamiseks vajalikke pikemaajalisi tegevusi. **Operatiivteabe tasandi** analüüs on suunatud konkreetse kuritegevuse paremaks mõistmiseks ja ressursside juhtimiseks kohalikul tasandil. Operatiivtasandi alla kuuluvad ka sihtmärkide profiilid, mis kirjeldavad õigusrikkujaid ja nende suhtes võimalikke rakendatavaid meetmeid ning probleemide profiilid, mis toovad välja olulised korduvad rikkumised ja kuritegevuse kuumkohad ning mida saab kasutada õigusrikkujate väljaselgitamiseks. Operatiivteabe tasandi analüüsis käsitletakse ja prioriseeritakse konkreetsemaid probleemkohti. **Taktikalise teabetasandi** analüüs on suunatud vahetuks sihtmärgipõhiseks kasutamiseks. (vt joonis 1, käesolev töö lk 17) (Innes & Sheptycki, 2004; Maguire & John, 2006; John & Maguire, 2007, p. 212; Carter & Carter, 2009; Chainey, 2012; Tilley, 2008, pp. 384-385)

Joonis 1. Teabe tasandid ja nende tegevused (Innes & Sheptycki, 2004; Maguire & John, 2006; John & Maguire, 2007, p. 212; Carter & Carter, 2009; Chainey, 2012; Tilley, 2008, pp. 384-385; autori koostatud)

Tasandite järgse teabe jagunemise kriitikaks on see, et erineva ulatusega õiguskaitseorganid käsitlevad tasandite ulatusi erinevalt (Ratcliffe, 2008a, p. 101). Näiteks võib mõni kuritegevuse liik olla probleemiks maakondlikul tasemel ehk Eesti mõistes prefektuuri tasemel ning selle analüüse käsitletakse strateegilise tasandi teabena, kuid kuna see ei ole probleemiks üleriigiliselt, siis see ei kattu üleriigilise üksuse strateegilise tasandiga. (vt joonis 2)

Joonis 2. Näitlikustatud teabe ulatus erinevates politseiüksustes (Ratcliffe, 2008a, p. 101; autori koostatud)

Sellise teabetasandite käsitlemise puhul leiab Smith (2010), et maakondlike kuritegusid koheldakse tähtsusetuna ja neile omistatakse madal prioriteetsuse aste, millest omakorda sõltub ka ressursside jagamine maakondlikule tasemele. Samas toob magistritöö autor välja, et teabepõhises politseitöö mudelis peabki üleriigiline organisatsioon oma analüüside läbiviimisel arvesse võtma maakondlike üksuste teavet ja nende põhjal analüüsima informatsioonist nähtavaid ohte ja probleemkohti üleriigilises aspektis tervikuna. Teooria kohaselt võib üks teabetoode uue teabe tootmisel olla informatsiooniks (George & Bruce, 2008, p. 12).

Selleks, et informatsioonist tekiks teave, peab see läbima mingisugusegi analüüsiprotsessi ja selleks on õiguskaitseorganitel kasutusel analüüside eri tüübid (Carter, 2009; Innes & Sheptycki, 2004). Näiteks on Ühendkuningriigi NIM-is (NCIS, 2000) nimetatud 9 analüüsi tüüpi, Read ja Oldfield (1995, pp. 45-46) pakuvad 8 tüüpi, IALEIA (2012) 14 tüüpi. Üldistades võib nimetada levinuimateks analüüsitüüpideks: tulemuste analüüsi (*ingl. results analysis*), kuritegevuse mustrite analüüsi (*ingl. crime pattern analysis*), turgude profiile (*ingl. market profiles*), sotsiaaldemograafiliste trendide analüüsi (*ingl. demographic/social trend analysis*), kuritegelike ühenduste profiile (*ingl. criminal business profiles*), sidemete analüüsi (*ingl. network analysis*), riski analüüs (*ingl. risk analysis*), sihtmärgiprofiili analüüsi (*ingl. target profile analysis*) ja tegevuste hindamist (*ingl. operational intelligence assessment*).

Õiguskaitseorganite poolt koostatud analüüse peetakse tavaliselt teabeks siis, kui need sisaldavad konkreetse isiku või grupi tegevust, samas taktikalist kuriteoanalüüsi teabeks ei peeta. Seega pole kokkuleppele jõutud, millal ja mida nimetatakse teabeks. Osad eksperdid on välja toonud, et tõeline teave erineb töötlemata informatsioonist ja on konteksti sobitatud analüüsi ning interpretatsiooniga väärtustatud informatsioon. (Osborne, 2006)

Ka maailmas teeb olukorra keeruliseks erialaste definitsioonide rohkus. Erinevalt mõistetakse sõnu nagu andmed (*ingl. data*), teadmus (*ingl. knowledge*), informatsioon (*ingl. information*) ja teave (*ingl. intelligence*). Seda näitavad ka 2005. aastal toimunud kriminaalanalüüsi foorumil osalejad ning pidasid seda kriminaalanalüüsi tõhusa integreerimise takistuseks. (Ratcliffe, 2008a, p. 91; 2007; Peterson, 2005, p. 3)

Samas nendib käesoleva magistr töö autor, et 2004. aastal oli USA justiitsministeerium koostöös Rahvusvahelise analüütikute assotsiatsiooniga (*ingl. International association of law enforcement intelligence analysts*, edaspidi IALEIA) välja töötanud „Õiguskaitseorganite analüüsi standardi“ (IALEIA, 2004), mis oli kriminaalanalüüsi foorumi toimumise ajaks juba paljud mõisted defineerinud. Nimetatud standardit täiendati 2012. aastal (IALEIA, 2012). Sellest tulenevalt käsitletakse **andmeid** kui tuvastatavaid objektiivseid fakte juhtumitest (Clarke, 2006; IALEIA, 2012), **teadmus** aga luuakse siis, kui andmetele lisatakse kontekst, neid analüüsitakse ja viiakse arusaadavasse vormi (Clarke, 2006). Siit edasi vaadeldakse juba **informatsiooni**, mis sisaldab endas andmeid, teadmust ja muid fakte, mida seostatakse omavahel relevantse taustinformatsiooniga ning kasutatakse teabe tootmiseks (Innes & Sheptycki, 2004; IALEIA, 2012; Peterson, 2005, p. 3).

Teabe haldamine on keeruline ja ei piirdu informatsiooni haldamisega ega ole sellega kaasas käiv nähtus. Kvaliteetne teave sõltub sellest, kuidas informatsiooni on interpreteeritud ja kasutajate poolt konkreetse organisatsiooni kontekstis määratletud (Innes & Sheptycki, 2004). **Teave** on seega kliendi vajadusest lähtuva relevantse informatsiooni kogumise ja töötlemise teel omandatud lisandväärtusega produkt, mis on koheselt või tõenäoliselt oluline kliendile juhtimisotsuste tegemiseks (Ratcliffe, 2003; 2008a, p. 208; Whitaker, 1999, p. 5; Cope, 2004; Carter, 2009; Chainey & Chapman, 2013) ja mida kasutatakse kuritegevuse ennetamiseks või muude seatud eesmärkide täitmiseks (Clarke, 2006; IALEIA, 2012; Innes, *et al.*, 2005).

Sõnade tähenduste erinevale tõlgendusele viitab ka George ja Bruce (2008, p. 12) poolt väljatoodud teabe kahe tasandi eristamine, milleks on töötlemata teave ja lõplik teave. Töötlemata teave viitab eelkõige oma huviorbiidis kogutud informatsioonile ja sisaldab algmaterjali lõplikuks teabeks, milleks on juhtimisotsuste toetamiseks loodud analüüsitööde. Nimetatud autorid ei soovi töötlemata teavet nimetada informatsiooniks, kuna nende käsitluses võib see sisaldada ka teiste analüütikute poolt toodetud teavet, mis uue lõpliku teabe tootmisel on käsitletav töötlemata teabena. (George & Bruce, 2008, p. 12)

Lisaks standardsetele süüteoandete ja -menetluste andmete kasutamisele, on teabetoodete tootmisel tavapärane teiste analüütikute poolt varasemalt loodud teabetoodete kasutamine. Samuti kasutatakse analüüsimisel patrullide poolt kogutud tähelepanekuid ja ka neile kodanike poolt edastatud vihjeid. Üksikult vaadates ei pruugi sellised andmed väärtust omada, kuid kogumis ja relevantssesse tausta seades võivad sellised algandmed olla põhjaliku teabe tootmiseks määravad. (John & Maguire, 2007)

Teabeprotsessi üheks hädavajalikuks osaks ongi analüüsiks vajalike algandmete kogumine. Kogumine peaks olema fokuseeritud oma tegevusvaldkonnas ohu avastamiseks ja hindamiseks. Carter (2009) on välja toonud, et analüüsiks andmete kogumise fookuse määrab tihti analüütik ise, kes tuginedes politseiametnikelt ning elanikkonnalt saadud informatsioonile, otsustab teabe loomise vajaduse. Eelnevast lähtuvalt võib **analüüsi** käsitleda kui informatsiooni genereerimist, mis võimaldab mõista ja selgitada uuritavaid probleeme ja mille oluliseks osaks on probleemide põhjuste väljaselgitamine andmete interpretatsiooni teel. **Interpretatsioon** on tähtis, et analüüs ei jääks vaid olukorda või probleemi kirjeldavaks. (Chainey, 2012) Analüüs on teaduslik lähenemine probleemide lahendamiseks, mis toetub deduktiivsele ja induktiivsele arutelule (Carter, 2009, p. 80) ning õiguskaitseorganid peaksid olema võimelised analüüsides välja toodud olude suhtes võtma kasutusele meetmeid, mis hoiavad ära või vähendavad kuritegevust (Carter

& Carter, 2009; Peterson, 2005). Seega saab öelda, et analüüsiprotsessi kriitiliseks elemendiks on toota **reageerimist võimaldavat** teavet. Kokkuvõttena saab väita, et olenemata sellest, kas tegemist on kriminaalteabe analüüsiga või kuritegevuse analüüsiga, on analüüsiprotsessi lõpptoodanguks teave.

Eeltoodut kokku võttes järeltab käesoleva töö autor, et teoreetilistes käsitlustes ei ole üheselt sätestatud teabepõhise politseitöö analüütilist raamistikku, s.h teabe tasandeid, analüüsitude tüüpe ja erialaseid definitsioone. Sellest tulenevalt oleks otstarbekas, kui teabepõhist politseitööd rakendavad politseiorganisatsioonid defineeriks ja rakendaksid neile endale omase analüütilise raamistiku.

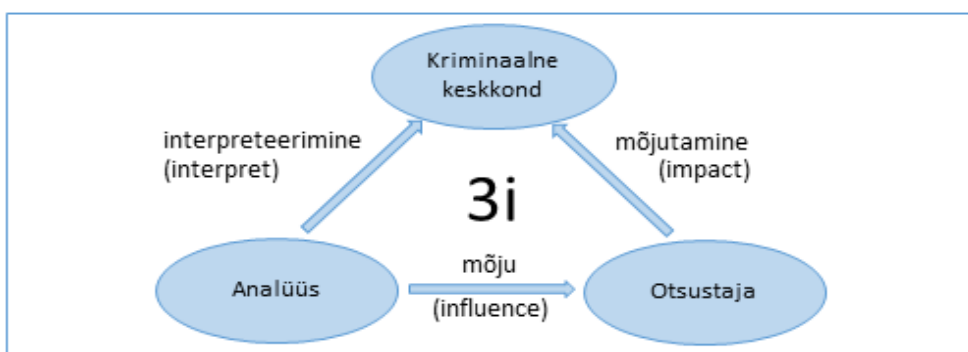
Lisaks analüütilisele raamistikule on olulisel kohal ka konkreetse teabeprotsessi rakendamine, mida on püütud ka teoreetilistes käsitlustes modelleerida. Ratcliffe (2008a, p. 104) nimetab peamiste sellekohaste mudelitena teabe tsükli, Gill'i (2000) küberneetilist mudelit, SARA mudelit, NIM töömudelit ja 3i mudelit. Teabepõhise politseitöö vaates on suurima puudujäägiga mudel **Teabe tsükkel**, kuna keskendub vaid teabe tootmisele ning eraldab protsessist politseitöö vaate ja juhtimisotsuste tegijad. Teabe tsükkel koosneb end kordavast protsessist, mis algab juhise saamisest, juhise järgselt sorteeritakse informatsioon ja andmed, seejärel teostatakse vastava analüüsimeetodiga analüüs, millele järgneb analüüsitoote edastamine tellijale. Käesoleva mudeli puhul peaks sellele järgnema tagasisidestamise protsess ja võimalik, et ka uute ülesannete jagamine, millega omakorda algaks kogu tsükkel uuesti. Kahjuks on tsükli nõrgimaks lülilik just tagasisidestamise osa, kuna reaalses praktikas on see osutunud puudulikuks. (Cope, 2004; Peterson, 2005, pp. 6-7; Ratcliffe, 2008a, p. 105; Carter, 2009; Gill, 2000, pp. 22-23)

Küberneetiline mudel on üldistatult Teabe tsükli edasiarendus, kuna sisuliselt samale protsessile on lisandunud teadmismajaduse põhine salastatus ja lisaks on Gill kogu protsessi lahti harutanud 11 väiksemaks tegevuseks. **SARA mudel** on oma olemuselt kahest eelnevast erinev, eeldades, et politseiametnikud ja analüütikud vaatlevad kuritegevuse probleemkohti ja mustreid, analüüsivad nende põhjuseid, otsustavad sobiliku reageerimise ja hiljem hindavad reageerimise tõhusust (Ratcliffe, 2008a, p. 107; Eck, *et al.*, 2013), seega on analüüsiprotsessi võrdeliselt kaasatud ka politseiametnikud ning sisse on toodud ühtlasi otsustamise protsess. Samas seab SARA mudel analüütikutele suured nõudmised, eeldades neilt täiendavate andmete ja informatsiooni kogumist, analüüsimist, politseistrateegiate tundmist, aktiivset nõuandvas rollis otsustusprotsessis osalemist ja kriminoloogia tundmist, millega määratakse analüütikule sisuliselt

protsessis juhtiv roll. Nagu Guidetti ja Ratcliffe (2008) uuring näitas, siis paljud analüütikud kardavad anda soovitusi, mis võib aga SARA rakendamist pärssida.

Teabepõhist politseitöö mudeli rakendamise eesmärgil töötati välja ja rakendati Ühendkuningriigis „Riikliku teabe mudel“ (ingl. *National Intelligence Model*, edaspidi NIM) (NCIS, 2000), mis sätestas Ühendkuningriigis kasutatavaks teabemudeliks **NIM töömudeli** (ingl. *NIM business model*). NIM töömudel vastas teabepõhise politseitöö mõistes organisatsiooniülesusele. Samas on seda analüüsi osas kritiseeritud SARA mudeli dubleerimises ning segase terminoloogia ja liigse tehnilise struktureerituse pärast (Gill, 2000, pp. 251-252; John & Maguire, 2003; Sheptycki, 2004).

Kõiki eelpool nimetatuid saab liigitada protsesside põhisteks mudeliteks, mida Ratcliffe on püüdnud **3i mudeliga** lihtsustada, liikudes protsessidest juhendumise asemel üldisest mudeli põhimõttest lähtuvaks ja andes edasiarenduses analüütikutele ja politseijuhtidele nende teabepõhises politseitöös omased rollid. (vt joonis 3) 3i mudelis on teabe analüüsi roll interpreteerida (ingl. *interpret*) kriminaalset keskkonda ning avaldada analüüsitootega mõju (ingl. *influence*) otsustaja otsuse kujunemisele. Kuna 3i mudel on mõeldud organisatsiooni üleseks kasutamiseks, siis see ei määratle teabe tasandeid. Samuti ei määratleta otsustajaid, kuna otsustajaks võib olla ka konkreetse juhtumi lahendaja või võib otsustajaid olla mitu. Ka 3i mudelis on kriitilisel kohal analüütikute võime anda probleemkohtade lahendamiseks soovitusi. Analüüsitootega mõju avaldamise seisukohalt on oluline tuvastada õige otsustaja, kellel on reaalne võimalus mõjutada (ingl. *impact*) kriminaalset keskkonda. Kui näiteks Teabe tsükkel kajastab mudelis protsesse kuni otsustaja mõjutamiseni, siis 3i mudel vaatleb laiemalt ja eeldab otsustaja poolset kriminaalse keskkonna mõjutamist läbi ennetustegevuse, sekkumise või ka seadusandluse muutmise. (Ratcliffe, 2003; Ratcliffe, 2008a, pp. 109-114; Eck, *et al.*, 2013)

Joonis 3. Teabepõhise politseitöö 3i mudel (Ratcliffe, 2003)

Kokkuvõtvalt jääb käesoleva magistritöö autor Ratcliffe'ga samale seisukohale ja eelistab teabemudelina tänu lihtsusele, arusaadavusele ja organisatsiooniülesele vaatele just 3i mudelit. Teabe tsükkel ja Gill'i küberneetiline mudel on liiga analüüsikesksed ja ei kajasta kriminaalse keskkonna mõjutamist, seega need mudelid ei sobitu teabepõhisesse politseitöö keskkonda. SARA ja NIM töömudeli puhul on kriitiliseks probleemseks lõiguks osutunud analüütikute poolne otsustajatele soovitude jagamine. Samas saab öelda, et 3i mudeli analüüsi osas kasutataksegi analüüsiprotsessiks teabetsükli, Gilli küberneetilist või SARA mudelit. 3i mudel annab kogu politseitööle sobiliku tervikmudeli ja ei keskendu protsesside kirjeldamisele. Kuna teabepõhise politseitöö seisukohalt on otsustajatel võrdväärset suur roll analüütikutega, siis antud teemat analüüsib käesoleva töö autor järgnevas alapeatükis. Kõikide nimetatud mudelite puhul tuleb mees pidada, et realses elus ei toimi kõik ideaalselt mudelite alusel. Seni on suurimaks probleemiks osutunud analüütikute poolne soovitude jagamine (Cope, 2004; Guidetti & Ratcliffe, 2008) ning kuna ka 3i mudel eeldab analüütikute poolset soovitude jagamist, siis võib ka see probleem 3i mudeli rakendamisel kaasneda.

Alapeatükki kokku võttes leiab autor, et kuna teoreetilistes käsitlustest ei ilmne konkreetselt eelistatud teabepõhise politseitöö analüütilist raamistikku ja teabemudelit, siis organisatsioon peaks enda jaoks need defineerima ja rakendama. Autor soovib Politsei- ja Piirivaleametil rakendada just käesolevas töös analüüsitud ja välja toodud analüütilist raamistikku, käsitletud definitsioone ja 3i mudelit, mille edasiarendust käsitleb autor järgnevas alapeatükis.

1.3. Juhtimisotsuste seotus teabetootega

Käesolevas alapeatükis analüüsib autor otsustusprotsessi ning otsustaja ja analüütiku rolli teabepõhises politseitöös.

Riikide suurenenud vajadust efektiivsema ressursside kasutamise osas iseloomustab laialdane sihtmärkide seadmine, tegevuste mõõtmine ja kontrollimine, mis on jätnud märki ka teabe arengusse. Laialdaselt on nõustatud, et tabel põhinev otsustusprotsess võimaldab tõenäoliselt ressursse mõistlikumalt jaotada, kasutada ratsionaalsemalt ja kuluefektiivsemalt. Selline põhimõte tekitab täpse ja ajakohase teabe vajaduse, mis toetaks otsustajaid kuritegevuse iseloomu ja ulatuse hindamisel ning võimaldaks prioriseerida reageerimist. (Ericson & Haggerty, 1997, p. 5; Manning, 2001; John & Maguire, 2007; Chainey, 2012)

Otsustusprotsessi tulem ehk otsus on suunatud tuleviku tegevustele. Luhmann (1998, p. 67) on öelnud, et kaasaegne ühiskond saab tulevikku kirjeldada vaid kaasajas. Tulevik on ettemääramata, kuid on ebakindel, sõltuv inimtegevusest ja otsustest. Otsuseid saab teha kaasajal, kuid ebakindla tuleviku osas. Seega tunnetavad kaasaegsed ühiskonnad oma tuleviku otsuseid tehes otsuste riski. Inimtegevus ja otsused kujundavad tulevikku, aga need võivad viia ootamatute tulemusteni. (Luhmann, 1998, p. 67)

Kuritegevuse tulevikutrendideks ettevalmistumine ei sõltu enam tõenäosuste kalkuleerimisest. Kuritegevuse ennustamine sõltub paljuski sellest, kuidas me seda täna mõistame. See sõltub tehtud otsustest, mis võivad kaasa tuua ka ootamatuid arenguid, seega on ka kuritegevuse tulevik sõltuvuses inimtegevusest ja otsustest. (Verfaillie & Beken, 2008)

Teabepõhise politseitöö 3i mudeli **otsustusprotsess** eeldab, et kriminaalne keskkond on alaline nähtus, mis omakorda eeldab õiguskaitseorganilt selle järjepidevat vaatlemist ja analüüsimist, selleks, et politseilised tegevused oleksid efektiivsemad. Mudeli esimeses etapis hinnatakse kriminaalset keskkonda, millega luuakse teabetoode, eesmärgiga viia otsustaja kurssi olukorraga ja mõjutada teda tegema objektiivsetel asjaoludel põhinevat otsust. Otsustaja saab otsuseid vastu võtta vaid tulevikku suunatud tegevuste osas, sealhulgas nii lühiajaliste ehk taktikaliste kui ka pikemaajaliste ehk strateegiliste tegevuste osa, mis tehakse kuritegevuse vähendamise eesmärgil ja otsustajale annab otsustamisel kindlustunde analüütiku poolt valminud teabetoode. (Ratcliffe, 2003; Chainey & Chapman, 2013) Samas esineb selge erisus analüütiku soovitude ja otsustajate otsuste vahel (Cope, 2004; Peterson, 2005, p. 7), kuna otsustaja on see, kes otsustab soovitude asjakohasuse ja vastavuse ressurssidele.

Cope (2004) poolt läbi viidud uuring osutas sellele, et paljud otsused tuginesid otsustajate varasematel kogemustel, ehk näiteks teadmusel, kes konkreetseid kuritegusid toime pani. Kaasaegsemate politseitöömudelitega on selline tõekspidamine muutumas, teabepõhise politseitöö otsustusprotsess eeldab teabetoodete kasutamist erinevate tasandite juhtimisotsuste tegemisel. Teabepõhise politseitöö areng sõltub otsustajate poolset objektiivsetel tõenditel põhineva otsustusprotsessi ja teiste mudeliga kaasnevate tõekspidamiste omaksvõtmisest, kogemustel ja traditsioonidel põhinevad otsused ei ole enam vaadeldavad (Eck, *et al.*, 1994, p. 164; Guidetti & Martinelli, 2009). Teabepõhine politseitöö eeldab otsustajatelt entusiasmi ja oskuseid otsida võimalusi sekkumiseks ja positiivse mõju avaldamiseks kuritegelikule keskkonnale (Ratcliffe, 2003). Sekkumise mõte on see, et õiguskaitseorganid saaksid tegutseda selliselt, mis teeks raskeks kurjategijate osalemise kriminaalses keskkonnas või turul oma

ebaseaduslike tegevustega. Sekkumine eeldab, et politsei tegevus destabiliseerib kriminaalse keskkonna organisatsioonide toimimist. Lisaks tavapärasele sekkumistegevusele, nagu kurjategijate kinnipidamine, kasutatakse sekkumisena ka teistsugust lähenemist, mis keskendub tegevustele, mis ennetavad kuritegevust või siis muudavad kuritegude toimepanemise raskendatuks. (Innes & Sheptycki, 2004)

Teabetoode võib kirjeldada riske, ohte, ohtlike isikuid või on suunatud konkreetsele politseiametnikule ohuteadlikkuse tõstmiseks, kuid selle levitamise põhiline eesmärk on kindlustada teabetoote jõudmine nende kätte, kes peavad seda nägema ja kes on seda võimelised rakendama. Teabetoode, mis jääb vaid teabe tootja valdusesse, võib pidada kasutuks, kuna see ei saavuta oma põhieesmärki mõjutada otsustajaid ja otsuseid. (Carter & Carter, 2009; Mackay & Ratcliffe, 2004, p. 155)

Ajalooliselt on peetud teabetoodete sihtgrupiks ehk otsustajateks eelkõige taktikalist tasandit ehk uurimisega tegelevaid politseiametnikke. Nagu O'Shea ja Nicholls (2003, p. 11) ja Ratcliffe (2005) uuringud näitasid, siis paljud politseijuhid pidasid teabetoodete tarbijateks madalama astme politseiametnikke, kuid mitte ennast. Sisuliselt pidasid nad teabetooteid otseselt menetlusi, mitte aga laiemat otsustusmehhanismi toetavaks. Lisaks näitas Ratcliffe (2005) uuring, et tippjuhte peeti tähtsusetuteks kohaliku tasandi kuritegevuse vähendamisel.

Kui üldtunnustatud seisukoha alusel saavad otsustajad tasu otsustamise eest, siis tegelikkuses kaasneb sellise loogikaga palju ulatuslikum mõju. Isegi kui otsus on „mitte midagi teha“, on see ikkagi otsus. Otsustamisõigusega käib kaasas vastutus otsustuse ja tulemi eest. (Wheaton, 2009) Juhtimisotsuse tegijaks ehk otsustajaks on isik või asutus, kes on võimeline kriminaalsele keskkonnale mõju avaldama. Meeles tuleks aga pidada, et otsustajad ja teabetoote tellijad võivad olla samad, kuid seda ei tohiks eeldada. (Ratcliffe, 2008a, p. 141) Kasvavat tunnustust leiab ka mõtteviis, et kuritegevuse vähendamise seisukohalt eksisteerivad otsustajad ka politseivälistes asutustes. Näiteks kohalik omavalitus, ühistud, tervishoiu- ja õppeasutused, eraettevõtlus jms. Ka neil on võimekus panustada pikaajalisse kuritegevuse vähendamisesse, politseil on selles pigem vastava teabe jagaja roll. (Ericson & Haggerty, 1997, pp. 67-80; Goldstein, 2003)

Hea sellekohane näide on autotööstuse näol, kus autovarguste probleem lahendati koostöös autotööstusega varguste vastaste seadmete arendustegevuse teel ja käesolevaks ajaks on autovarguste osakaal marginaalne (Clarke & Harris, 1992; Weatherburn, 2004, p. 29). Eraettevõtlus on muutumas üha rohkem õiguskorra mõjutajaks ehk otsustajaks. Näitena võib

tuua kodudele, ettevõtetele, lennujaamadele jne kaitset pakkuvad turvaettevõtted või ka pangad, kelle ülesandeks on finantskorrektsuse tagamine. Sellest tulenevalt on tekkinud vajadus, et analüütikud tunnustaksid kuritegevuse vähendamise võimaluste rohkust ka väljaspool õiguskaitseorganeid ja otsiksid ka seal otsustajaid (Ratcliffe, 2008a, p. 148).

Kui kogukonnapõhises politseitöös peetakse otsustajaks ka elanikkonda, siis teabepõhine politseitöö, sarnaselt probleemipõhise politseitööga, elanikkonda otsustajaks ei pea. Kuigi Ratcliffe (2008a, pp. 148-149) nendib, et teatud taseme teabe kättesaamisel on võimalik, et elanikkond suudaks oma edasise käitumisega kuritegelikule keskkonnale mõju avaldada, siis reaalsuses on elanikkonnale avaldatav teave alati osaline ja teabest arusaamine erineval tasemel ning sellega seoses ei saa elanikkonda käsitleda otsustajana teabepõhise politseitöö vaates. Kuid teabepõhine politseitöö mudel nendib teabe jagamise vajalikkust elanikkonnale, kuna see tõstab toetust avalikule sektorile ja ennetustegevuslikku panust. (Ratcliffe, 2008a, pp. 148-149) Käesoleva magistritöö autori arvates ei saa samuti elanikkonda käsitleda otsustajana, kuna elanikkonnal puuduvad võimalused otseselt suunata ressursse mingi kuritegeliku probleemi lahendamisel. Mingil määral tuleks see kõne alla läbi kohaliku omavalitsuse rahvaesindusfunktsiooni, kuid otsustajaks oleks siiski valitud esindaja. Siinkohal oleks aga otstarbekam suunata asjasse puutuv teabetoode otse valitud esindajale.

Lähtudes eelnevast on käesoleva magistritöö autori arvates **otsustajaks** isik, kes on võimeline läbi organisatsiooni ressursside juhtimise kriminaalsele keskkonnale mõju avaldama.

Kuigi retoorikas on teabetoodete kasutamine politseiliste tegevuste määramisel tunnustatud, siis tegelikkus on erinev. Cope (2004) uuring näitas, et politseiametnike teabetoodete mõistmine ja analüütikute poolne politseitöö mõistmine olid puudulikud ning mõjutasid teabetoodete kasutamist. Samuti näitas uuring, et analüütikuid kasutati pigem graafiliste presentatsioonide tootjatena ja probleemkohtadega seotud andmete interpretatsioon jäi minimaalseks.

Enamus politseilist teavet puudutavast kirjandusest keskendub andmete kogumisele, jagamisele, juhtimisele või seaduslikule aspektile. Kõik see on oluline, kuid ei aita analüütikutel analüüsida ehk muuta andmed arusaadavaks nii, et need võimaldaksid vaadata kuritegeliku maailma telgitagusesse. (Eck, *et al.*, 2013) Analüütikud on informatsiooni tõlgendajad, kelle roll on informatsioon üle vaadata ning luua praktilises ja kasutatavas vormis usaldusväärne teave. Samas Cope (2004) uuring näitas, et analüütikud hindasid harva oma soovitude efektiivsust või analüüsitoodete üldist kasulikkust. Kahjuks ei tulnud uuringust välja, kas selline tulemus põhines

puudulikul töökorraldusel või tõrjuvast suhtumisest töösse, samas pärsib tagasiside puudumine edasist arengut (Ratcliffe, 2008a, p. 113).

Kaasaegsed analüüsitooted nõuavad üha rohkem erialaste tehnikavõtete ja komplektsete meetodite tundmist. Kvaliteetse analüüsi tootmine aga eeldab kõrgelt haritud töötajaid, kelle teadmised vastavad kaasaegsele keskkonnale. (den Hengst & Staffeleu, 2012) Kaasaegne tehnoloogia võimaldab analüütikutel andmetöötluses teha tundidega seda, mida varasemalt tehti nädalaid. Omades õiget tarkvara ja põhjalikke andmeid, on analüütik võimeline kaardistama kuritegusid, analüüsima sidemeid, koostama alalüüsiraporteid ning jagama seda kogu õiguskaitseorgani ulatuses kõigest tundide jooksul (Osborne, 2006). Analüütiku roll ei ole enam pelgalt kuritegevuse andmete ja teabe visualiseerimine, vaid analüütik on muutumas ressursside juhtimisel ja tegevuste prioriseerimisel politseijuhtidele nõuandvaks partneriks (Maguire & John, 2004). Teabest juhinduv tegutsemine eeldab juhtkonnalt analüütikute vajaduse teadvustamist ning see peaks väljenduma reaalsetes tegevustes nagu analüütikutele ressursside eraldamine, personali koolitamine ning analüüsitootest lähtuv relevantne ja efektiivne reageerimine (Osborne, 2006).

Analüütikud keskenduvad tihti teabe tootmisele ehk interpreteerimisele, kuid jätavad teabetootega otsustajale mõju avaldamise tähelepanuta. Kogu protsessi vaates oleks teabetootel madal väärtus, kui seda ei kasutataks otsustamiseks ja sellega omakorda ei mõjutata kuritegelikku keskkonda kuritegevuse vähendamise või ennetamise eesmärgil. Selgitusi ja **soovitusi** mittejagavad teabetooted võivad märkimisväärselt vähendada soovitud mõju avaldamist otsustajatele. 3i mudeli üheks tunnuseks on analüütikut ja otsustajat ühendav „mõju“ nool (vt joonis 3, käesolev töö lk 21) ja selle all ei mõelda vaid otsustaja informeerimist. Teabe levitamist nimetatakse kliendi informeerimiseks, kuid mõjutamine või mõju avaldamine, ehk teabe **olulisuse** selgeks tegemine, osutub tihti peale haruldaseks oskuseks. Tõenäoliselt oleks raske kokku lugeda teabetootes kajastatu arvesse võtmata jätmise või siis teabe väärtuse alahindamise juhtumeid, samuti juhtumeid, kus analüütik ei suutnud teabetootte väärtust otsustaja jaoks esile tuua. (Ratcliffe, 2003; 2008a, pp. 142-143)

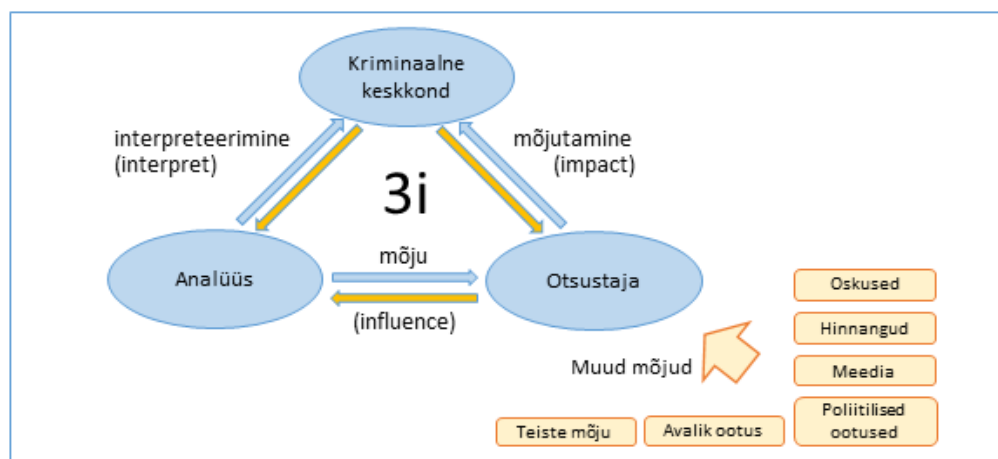
Põhjuseid võib olla mitmeid, üheks võib olla O'Shea ja Nicholls (2003, p. 16) uuringus välja toodu, kus analüütikud ei teadnud, milliseid tooteid nende kliendid vajavad ning puudus ka tagasiside selle kohta, millist osa nendest ja kuidas otsustajad otsuste tegemisel kasutasid. Samas eeldavad kõik teabemudelid analüütikutele antavate ülesannete sisustamist ja kliendi soovidest arusaamist, kuna sellest sõltub teabetootte edu (Nicholl, 2004, p. 66).

Teiseks teabetoodete eduka kasutamise takistuseks on Cope (2004) uuringus väljatoodu, mille kohaselt politseijuhid tundsid end ebamugavalt analüütikute soovitude kasutamisel. Cope (2004) selgitas välja, et soovitude omaksvõtmine toimus pigem siis, kui otsustaja oli kaasatud teabetootmise protsessi. Lisaks lühiajalistele lahendustele, võiksid soovitud kajastada ka pikemaajalisi lahendusi ning vahet tuleks teha analüüsil põhinevatel soovitudel ning nende soovitude valimisel ja rakendamisel. Selleks, et personal mõistaks teabepõhise politseitöö otsustusprotsessi ja kõrgekvaliteetseid teabetooteid, tuleks arendada personali ja eriti juhtide väljaõpet käesolevas valdkonnas (Oakensen, *et al.*, 2002; Osborne, 2006; Ratcliffe, 2008b, p. 209). Väljaõpe peaks suunama personali väärtustama paremini informeeritud otsustajaid, kes tuginevad analüütikute teadmusele ja teabele, ning mõjutavad positiivselt kriminaalset keskkonda (Ratcliffe, 2008a, p. 146). Vastava väljaõppe puudumist näitas ka Innes, *et al.* (2005) uuring, mis näitas, et teabe visuaalsel presenteerimisel tunnustati seda kui kõikumatut tõde, mitte aga osalist tõde avaldunud probleemist. Arvestamata jäeti algandmetes esineda võivad puudujäägid ja leitud algandmete tõlgendamine. Käesoleva töö autori arvates tekitab vastava koolituse puudumine otsustajates kahte äärmuslikku suhtumist. Ühele osale otsustajatele on teabetoodete kasutamine võõras ja ebausaldusväärne, teisele osale on aga teabetoode kõikumatu tõde.

Spetsiifilisuse ja interpretatsiooni puudumine teabetoodetes muudab nendes välja toodud probleemidega tegelemise tihti raskeks (Pawson & Tilley, 1997, p. 219), kuna nendes puudub vajalik selgitus, mis aitaks olukorda mõista ja toetaks otsustusprotsessi (Cope, 2004; Chainey, 2012), samuti võib sellisel juhul jääda arusaamatuks kellel on kompetents ja vastutus midagi ette võtta, olenemata sellest, kas tegemist on politsei või mõne muu asutusega (Chainey, 2012). Kui teabetoode on loodud mitmete klientide huve arvestades on oht, et seda ei kasuta lõpuks keegi (Ratcliffe, 2008a, p. 156) ja kui probleemist ei saada aru, siis on efektiivsete mõjudega otsuste vastuvõtmine raskendatud. Et mõista, milleks teabetoodet vajatakse, millised on taustaolud, võimalused ja eesmärgid, on oluline, et analüütik **saaks otse suhelda** otsustajaga (McDowell, 2009, p. 49) ja **oleks kaasatud protsessi** kogu selle vältel (Ratcliffe, 2005, p. 444; 2008a, p. 156), samas otsustaja poolne teabetoote mõistmine maksimeerib teabe kasutusele võttu ja selle positiivset mõju kriminaalse keskkonna mõjutamisel (Nicholl, 2004, pp. 66-67; Chainey, 2012). Teabetoodet, mida ei kasutata otsustusprotsessis või mida kasutatakse ebaselguse korral valesti, peetakse ebaõnnestunuks (Cope, 2004; Wheaton, 2009), seega on teabetoote mõistmine ja otsustaja poolne omaksvõtmine politseitöö edu näitajaks.

Lähtudes eelnevast on käesoleva magistritöö autori arvates **analüütikud** informatsiooni tõlgendajad, kelle roll on informatsioon üle vaadata ning luua praktilises ja kasutatavas vormis usaldusväärne juhtimisotsuseks oluline teave, mis võiks sisaldada lühiajalistele lahendustele ka pikemaajalisi lahendusi.

Chainey (2012), tuginedes enda ja Cope (2004) uuringutega välja toodud probleemkohtadele, on näinud vajadust 3i mudeli täiendamiseks ning ta leiab, et mudelis nooltega märgistatud tegevused peaksid olema kahesuunalised (vt joonis 4). Chainey (2012) põhjendab seda sellega, et interpreteerimise staadium peaks olema interaktiivne protsess, otsuse mõjutamise osas peaksid otsustajad esmalt suutma selgeks teha, mille analüüsimist soovitakse ning keskkonna mõjutamise staadiumis tuleks jälgida ka otsuste mõju ja vajadusel võtta kasutusele teised võimalused mis võiksid olla efektiivsemad.

Joonis 4. 3i mudel kui teabepõhise politseitöö otsustusprotsess ja muud mõjud otsustajale (Ratcliffe, 2003; Chainey, 2012; autori koostatud)

Kokkuvõtvalt toetab käesoleva töö autor Chainey (2012) kahesuunalisuse ideed, kuna otsustaja peab olema võimeline **tajuma probleemi** olemasolu kriminaalses keskkonnas ja ta peaks selle interpreteerimiseks edastama analüütikule, kusjuures tagasisidestamine analüütiku ja otsustaja vahel peaks toimuma järjepidevalt. Sealjuures tuleks tagasisidestamist jätkata ka pärast otsuse langetamist, hindamaks otsuse mõju kriminaalsele keskkonnale. Kogu otsustusprotsess peaks toimima nagu analüüsiprotsess, ehk tegemist on järjepideva ja lõpmatu tsükliga, mis sisaldab igas etapis tagasi peegeldamist.

Kuigi teabepõhine politseitöö mudel käsitleb otsustaja mõjutajana vaid analüütikut ja tema poolt koostatud teabetoodet, siis reaalses elus tuleb meeles pidada, et teave on vaid üks aspekt kogu otsustusprotsessist ja lõplik otsus tehakse mitmete mõjutajate ajendil (vt joonis 4). Näiteks

mõjutavad otsuseid otsustaja enda oskused ja hinnangud, teiste isikute mõjud, avalik huvi, meedia, poliitilised ootused, jms., samas jääb teabetoode tihti ainukeseks objektiivseks mõjutajaks. (Keelty, 2004; Ratcliffe, 2008a, pp. 154-155)

Näiteks tõi Cope (2004) uuring välja, et põhiliseks takistuseks teabetoodete kasutamisel oli politseinike puudused teabetoodete mõistmisel, mis Ratcliffe (2008a, p. 145) arvates tulenes ennetustegevuse alase haridus puudumisest. Käesoleva töö autor juhib tähelepanu, et teabetoodetest arusaamine sõltub ka teabetoote mõistetavaks tegemisest, samas tõi sama uuring (Cope, 2004) välja, et politseinike hulgas esines ka oskamatus küsida selgitavaid küsimusi.

Lisaks on otsuse mõjutajaks hinnangud ja avalikud- ning poliitilised ootused. O'Shea ja Nicholls (2003, p. 11) uuring näitas, et kuritegevuse analüütikud keskendusid pigem taktikalisele kui strateegilisele analüüsile, kuritegevuse kontrollimiseks peeti õigusrikkujate tuvastamist ja arestimist ning vähem pöörduti tähelepanu kuritegevuse üldisemale analüüsimisele. Tõenäoliselt tulenes see sellest, et politseis mõõdeti tulemuslikkust arestide ja süüdimõistmiste näitajate pinnalt, preventiivseid tulemusi on aga raske presenteerida ja hinnata. Taktikalise teabe tootmine sari kuritegevuse või jõhkrate kuritegude lahendamiseks on isenesest mõistetav, kuid üleüldise kuritegevuse vähendamine läbi kuriteosündmuste lahendamise on limiteeritud (Ratcliffe, 2008a, p. 144). Samas on parim viis teabe tootmiseks klient mõistmine, kuidas ta sisustab edukust ja kuidas ta seda mõõdab (Casey, 2004; Gundhus, 2005; Ratcliffe, 2008a, p. 158). Näiteks politseipatrulli tööd mõõdetakse reageerimiste alusel ja edukust võib mõõta reageerimiste vähenemisega territooriumil teatud perioodi jooksul, samas latentsete kuritegude uurimises sõltub juhtumite registreerimine vastava üksuse tööst ja edu võiks pigem mõõta juhtumite suurenemise korral. Seega on käesoleva töö autori arvates otsused tihti seotud sellega, kuidas otsuse tegijat hiljem hinnatakse ja millised ootused on talle seatud tema juhtide, avalikkuse või poliitikute poolt. Politsei puhul tulenevad need tihti ka riiklikest strateegiatest.

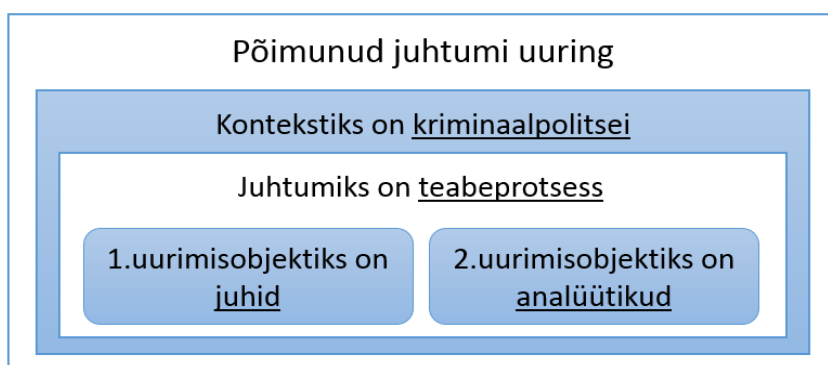
Magistritöö esimeseks uurimisülesandeks oli teaduskirjanduse kaudu analüüsida teabepõhise politseitöö lähtekohti ning juhtide ja analüütikute rolli teabepõhise politseitöö teabeprotsessis. Erinevate autorite käsitlusi ja uuringuid analüüsides sünteesis autor teabepõhise politseitöö definitsiooni: teabepõhine politseitöö on organisatsiooniülene probleemide ennetamisele suunatud juhtimismudel, mis lähtub otsustamisel ja prioriteetide püstitamisel kvaliteetsest ja asjakohasest teabest. Lisaks jõudis autor järeldusele, et eelistatud on Ratcliffe (2003) 3i teabemudel, kuna 3i mudel on organisatsiooniülene politseitööle sobilik tervikmudel, mis ei piirdu vaid teabe tootmisega, vaid hõlmab ka teabest lähtuvat otsustusprotsessi ning kriminaalse

keskkonna mõjutamist ning piiritleb juhtide ja analüütikute rollid teabepõhises politseitöö mudelis. Samas eelistab autor teabepõhise politseitöö 3i mudeli edasiarendust, kuna see toob esile teabeprotsessi tegevuste kaesuunalisuse ehk tegemist on järjepideva ja lõpmatu tsükliga, mis sisaldab igas etapis tagasi peegeldamist.

2. TEABETOODETE KASUTAMISE UURING

2.1. Metoodika ja valim

Magistritöö näol on tegemist empiirilise uurimusega ning uurimisstrateegiaks on juhtumiuuring (*ingl. case study*). Kuna uuringuga soovitakse analüüsida ja võrrelda kriminaalpolitseis juhtide ning analüütikute seas teabetoodete kasutamise ning teabepõhise politseitöö põhimõtteid, valiti teema uurimiseks juhtumiuuring, mis autori hinnangul võimaldab kõige täpsemalt saavutada magistritöö eesmärgi. Uurimisstrateegia teoreetilise alusena tugines magistritöö autor Yin (2003, pp. 12-13) käsitlusele, kus juhtumiuuring on uurimisstrateegiana kasutatav paljudes valdkondades, nt poliitikas, avalikus halduses, psühholoogias, sotsioloogias, sotsiaaltöös, juhtimises, linna- ja piirkonnaplaneerimises. Juhtumiuuring on eelistatud uurimisstrateegia, kui on püstitatud „kuidas?“ või „miks?“ küsimus ja kus uurija sooviks on käsitleda uurija kontrolli alt väljas olevat kaasaja sündmust või sündmuseid ning need võivad olla kontekstist mõjutatud. Juhtumiuuringu läbiviimisel peab uurija püstitama uurimisküsimused, valima juhtumid, juhtumite andmete kogumise ja analüüsi meetodid, andmete kogumise ette valmistama, andmed koguma ja töötleva, andmeid analüüsima ja hindama ning koostama analüüsist ja hindamisest tuleneva kokkuvõtte. Juhtumiuuring võib sisaldada mitut uurimisobjekti, mis võimaldab koguda vahetumaid andmeid uuritava juhtumi kohta. Nimetatud juhtumiuuringut nimetab Yin (2003, p. 46) põimunud juhtumi uuringuks (*ingl. embedded case study*). Käesolevas töös on juhtumiuuringu kontekstiks kriminaalpolitsei ning üldiseks uuritavaks juhtumiks teabeprotsess, mille sees uuritakse ja võrreldakse iseseisvate uurimisobjektidena analüütikuid ja juhte ning nende seisukohti ja arusaamasid teabeprotsessist kõrvutades neid teabepõhise politseitöö teoreetiliste seisukohtadega (vt joonis 5).

Joonis 5. Põimunud juhtumi uuring, käesoleva magistritöö ülesehituse iseloomustamiseks (Yin, 2003, p. 40; autori koostatud)

Andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuusid (Flick, 2009, pp. 212-213). Ekspertintervjuude eesmärgiks oli kriminaalpolitsei juhtide (edaspidi ka PJ) ja analüütikute (edaspidi ka PA) arvamuste võrdlemine ja kõrvutamine teoreetiliste seisukohtadega ning nende põhjal ettepanekute tegemine.

Valimisse valiti eesmärgistatud valimi (Teddlie & Yu, 2007, p. 80) alusel 7 kriminaalpolitsei juhti ja 5 analüütikut. Kriminaalpolitsei juhid valiti välja üle Eesti erinevatest prefektuuridest, kellest 3 valiti büroojuhtide ja 3 talituse juhtide seast. Üks politseijuht valiti keskkriminaalpolitseist pilootintervjuu läbiviimise eesmärgil. Analüütikud valiti sarnase põhimõtte alusel ning neist 3 tegeleb igapäevaselt kuritegevuse analüüsiga ja 2 kriminaalteabe analüüsiga. Algselt oli planeeritud valimisse 3 kriminaalteabe analüütikut, kuid PPA kriminaalteabe teenistuse vanemaga vesteldes selgus, et kriminaalpolitsei valdkonnas töötab vaid 2 kriminaalteabe analüütikut. Eesmärgistatud valim tähendab valimi koostamist kindlal eesmärgil, kus uuritavad nähtused valitakse üldkogumis valimisse mingi sisulise kriteeriumi alusel (Flick, 2009, pp. 122-125), milleks käesoleva töö raames on kriminaalpolitsei üksuse juhtimine või kriminaalpolitseile teabetoodete tootmine.

Kuna uuring viidi läbi Politsei- ja Piirivalveametis töötavate ametnike ja spetsialistidega, pöördus autor 05.12.2014 uuringu läbiviimise nõusoleku saamiseks Politsei- ja Piirivalveameti poole. 22.12.2014 andis Politsei- ja Piirivalveamet uuringu korraldamiseks nõusoleku reg.nr 1.1-14/379-2. Tõhusama intervjuueerimise ja intervjuude küsimuste kontrollimise eesmärgil otsustas autor enne põhiintervjuude läbiviimist viia läbi pilootintervjuu. Pilootintervjuu analüüs sisulistele muudatuste tegemise vajadustele ei osutanud. Nii juhtide kui ka analüütikute intervjuude küsimused on toodud ära käesoleva töö Lisas 1 ja Lisas 2.

Põhiintervjuud viidi läbi 2015. aasta alguses. Intervjuudest 10 viidi läbi vahetu vestluse teel ning need helisalvestati digitaalselt diktofoniga, 2 intervjuud viidi läbi videokõne vahendusel ning need salvestati videofailina. Andmete tõlgendamise eesmärgil heli- ja videosalvestused transkribeeriti (Flick, 2009, p. 299) ning identifitseeriti unikaalse tunnusega, mida kasutatakse töös läbivalt kasutatavates tabelites ja tsiteeringute viidetes. Tunnus võimaldab identifitseerida ja eristada politseijuhte ja analüütikuid. Politseijuhtide osas kasutatakse tunnust PJ ja analüütikute osas PA, millele järgneb kordumatu number (näit. PJ1, 2015). Tunnused koos intervjuu läbiviimise aja, kestvuse ja ametikohaga on toodud tabelis 1.

Tabel 1. Intervjueeritud ekspertide unikaalsed tunnused, intervjuude läbiviimise aeg, kestvus ja ametikoht (autori koostatud)

Unikaalne tunnus (PA - politseijuht, PJ - analüütik, 1 - unikaalne number)	Ametikoht	Läbiviimise aeg	Kestvus	Kanal
PJ1	büroojuht	17.12.2014	0:55	vahetu
PA2	kuritegevuse analüütik	19.01.2015	0:40	vahetu
PJ3	talituse juht	19.01.2015	1:07	vahetu
PA4	kuritegevuse analüütik	28.01.2015	0:59	vahetu
PA5	kriminaalteabe analüütik	3.02.2015	1:23	vahetu
PA6	kriminaalteabe analüütik	6.02.2015	1:23	vahetu
PA7	kuritegevuse analüütik	10.02.2015	1:59	vahetu
PJ8	talituse juht	10.02.2015	0:59	vahetu
PJ9	büroojuht	10.02.2015	0:45	vahetu
PJ10	büroojuht	13.02.2015	0:50	vahetu
PJ11	büroojuht	27.02.2015	1:01	video
PJ12	talituse juht	27.02.2015	1:09	video

Transkriptsioonide failid kanti kvalitatiivse andmeanalüüsi programmi NVIVO ning seejärel teostati NVIVO vahendusel transkriptsioonide sisuanalüüs (Flick, 2009, pp. 323-325). Sisuanalüüsi läbiviimiseks kasutati intervjuude avatud kodeerimist (Flick, 2009, p. 309), milleks loodi uurimisküsimuste alusel kategooriad ja kategooriate alla koondati neid iseloomustavad koodid. Kodeerimise järgselt kasutati analüüsimiseks NVIVO võimalusi, et välja selgitada võrdlusgruppide arvamuste sarnasused, erinevused jms. Magistritöös esitatakse juhtumiuuringu raames tulemused uurimisküsimuste kaupa analüüsiva tekstina, illustreerides tsitaatidega ning seostades teoreetiliste seisukohtadega. Kategooriate all esitatakse koodid järjestuses, mida intervjueeritavad kõige rohkem käsitlesid.

2.2. Ekspertintervjuude analüüs teabetoodete kasutamise kohta kogutud arvamuste võrdlemiseks

Uurimisküsimustele vastuste saamiseks viidi läbi poolstruktureeritud ekspertintervjuud kriminaalpolitsei valdkonna juhtidega (edaspidi ka PJ) ja analüütikutega (edaspidi ka PA) nende arvamuste kogumiseks, et välja selgitada, millised on kriminaalpolitsei juhtide teabe vajadused juhtimisotsuste tegemiseks, millised on juhtide ja analüütikute arusaamad kriminaalpolitsei teabeprotsessist ja selle puudustest ning millised arendustegevused on vajalikud politseitegevuse

teabepõhisuse tõstmiseks Eestis. Analüüsi käigus võrreldi politseijuhtide ja analüütikute arvamusi ning kõrvutati teoreetiliste seisukohtadega.

Ekspertintervjuude analüüsiks kodeeriti tulemused uurimisküsimuste sisu järgselt kolme kategooriasse – **juhtide teabe vajadused, arusaam teabeprotsessist ja selle puudustest ning arendustegevused.**

Esimese uurimisküsimusega soovis autor välja selgitada, millised on kriminaalpolitsei juhtide teabe vajadused juhtimisotsuste tegemiseks. Kõigil uuringus osalejatel paluti avaldada arvamust kriminaalpolitsei juhtide teabetoodete vajaduste kohta. Teabepõhise politseitöö paradigma üks põhiidee seisneb selles, et politseitöö juhindub taktikalisest kuni strateegilise tasandini kõrge kvaliteediga, relevantsest ja kasutatavast teabest (käesolev töö lk 15) ning tabel põhinev otsustusprotsess võimaldab ratsionaalsemalt ja kuluefektiivsemalt ressursse jaotada (käesolev töö lk 22).

Juhtide teabe vajaduste kategooria alla kodeeriti juhtide teabe vajadusi iseloomustavad tegurid – **milliseid teabetooteid tellitakse ja tarbitakse ning ootused teabetoodetele**, mis omakorda kodeeriti esinevate aspektide alusel, mis on toodud tabelis 2. Tabelis esitatakse tulemused võrdlusgruppide ja teoreetiliste käsitluste osas võrdlevalt.

Tabel 2. Arvamused koodidena juhtide teabe vajaduste kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivost (autori koostatud)

kood		politseijuht (PJ) max-7		analüütik (PA) max-5		seos teooriaga (märksõna ja asukoht)
alamkood	alamkood	mitu	korduvus	mitu	korduvus	
milliseid teabetooteid tellitakse ja tarbitakse		7	52	5	34	
analüüsid		7	35	4	15	analüüs (käesolev töö lk 19)
probleemi profiil		5	14	3	3	probleemi profiil (käesolev töö lk 16)
ohuhinnangud		7	10	2	7	riski analüüs (käesolev töö lk 18)
case-analüüs		4	7	1	1	case-analüüs (käesolev töö lk 5)
ülevaated		6	19	5	18	teave (käesolev töö lk 19)
ALIS		4	7	2	3	andmetöötlus (käesolev töö lk 26)
tellija või tarbija		5	9	4	10	tarbija (käesolev töö lk 24), kliendi soovidest arusaamist (käesolev töö lk 26)
tarbija		3	6	4	8	
tellija		3	3	2	2	
ootused teabetoodetele		7	34	5	18	
ressursi juhtimine		6	17	2	3	ressursside suunamine (käesolev töö lk 13)
spetsialistide kaasamine		5	14	3	6	algandmete kogumine (käesolev töö lk 19)
peab olema vajalik		5	6	4	9	tajuma olulisust (käesolev töö lk 28)

Esimese koodi, **milliseid teabetooteid tellitakse ja tarbitakse**, all avaldasid intervjuueeritavad kõige rohkem arvamusi **analüüsitoodete** kohta ning mööndakse, et **analüüse** toodetakse liialt vähe. Analüüsitoodetest käsitletakse **probleemi profiili** ja **ohuhinnanguid**. Uuringuga selgus, et mõlemad võrdlusgrupid, nii juhid kui ka analüütikud vajavad analüütilistest toodetest enim **probleemi profiile**. Tarbitakse aga analüütilistest toodetest enim **ohuhinnanguid**, mida peetakse pigem ülevaatlikeks teabetoodeteks. Erandina analüütikutest käsitlevad uuringus ohuhinnangu tootmist vaid kriminaalteabe analüütikud, kusjuures ohuhinnangute alla liigituvad enamuses nende poolt toodetavaid teabetooted. IALEIA (2012) käsitleb ohuhinnangut riski analüüsi mõiste all (käesolev töö lk 18). Lisaks eeltoodule ilmnes politseijuhtide intervjuudes teinegi analüüside tüüp, **case-analüüs**, mida peetakse oluliseks, kuid mida seostatakse pigem menetlusega, mitte juhtimisega. Vastupidiselt politseijuhtidele analüütikud *case*-analüüside tellimusi või tootmist sisuliselt ei käsitlenud, mis oli aga oodatav tulemus, kuna valimisse valiti vaid juhtimisotsuseid toetavaid teabetooteid loovad analüütikud. **Case-analüüs** ehk juhtumi analüüs on aga menetlust toetav analüüs, mis ei seondu otseselt juhtimisotsuste valdkonnaga, vaid otsib ja interpreteerib seoseid menetlusandmetes (käesolev töö lk 5).

Vastustest selgus, et enamus juhte peavad juhtimise seisukohalt vajalikuks **ülevaatlike** teabetooteid. Erisusena ilmnes, et kuritegevuse ülevaateid tarbivad enamus prefektuuride juhte, kuid tsentraalse üksuse büroojuht ei pidanud neid üldse vajalikuks. Teooria ülevaatliku teabetoodet ei defineeri, kuid kuna teave on kliendi vajadusest lähtuva relevantse informatsiooni kogumise ja töötlemise teel omandatud lisandväärtusega produkt, mis on koheselt või tõenäoliselt oluline kliendile juhtimisotsuste tegemiseks ja mida kasutatakse kuritegevuse ennetamiseks või muude seatud eesmärkide täitmiseks (käesolev töö lk 19), siis saab ülevaated liigitada teabetoodete alla, kuna nad sisaldavad nii andmete läbitöötlust, kui ka on olulised juhtimisotsuste tegemiseks.

No meil otseselt selle kuritegevuse analüüsiga ei tegelegi keegi, me tegeleme rohkem selle teabeanalüüsiga. Et selles mõttes, nagu ma enne ütlesin, siis meil ei ole oluline mitu korterivargust on toime pandud, me seda väga ei analüüsi. Meie ülesanne on omada ülevaadet kui palju on Eestis tegutsevaid kuritegelikke ühendusi, mida nad teevad, mis on nende sissetuleku põhilised allikad, mis on, mis nad üritada teada saada mis nad homme plaanivad teha, kas on mingeid uusi tegijaid turul või ei ole, või kuidas need tendentsid on, kas on noh kui siin mingid muutused toimuvad siis tahaks seda teada saada, et me

püüdleme selle poole. Et see , et kui palju roolijoodikuid on, see meid väga ei huvita (PJ1, 2015).

Enamus juhte kasutavad **ülevaadete** saamiseks andmetöötluse andmebaasi ALIS, mida peetakse ka kuritegevuse analüütikute poolt oluliseks. Ka analüütikud toodavad enim **ülevaatlikke** tooteid, kuigi osaliselt esineb toodete nimetustes sõna analüüs, näiteks lähisuhtevägivalla analüüs. Sellised ülevaated võivad sisaldada vähesel määral analüütilisi meetodeid, kuid pigem peetakse neid ülevaadeteks.

*„mina isiklikult juhina tegelikult vajan kõige rohkem sellist pigem **ülevaatlikke** analüüsi. Nad ei olegi pigem, pigem, pigem see ei olegi nüüd, see ei ole analüüs analüüsi sisulises mõttes. /.../ seda ei saa nimetada analüüsiks, pigem on sellised statistilised tooted. Ehk siis, et oma sellise vajaduse saab kätte ALIS-est väga hästi ja muudest meie oma rakendustest, ehk siis mis on, mis puudutab menetluskoormusi, kõike sellist asja.“ (PJ11, 2015).*

Kuigi varasemat uuringud on näidanud, et politseijuhid pidasid teabetoodete **tarbijateks** madalama astme politseiametnikke ja pidasid teabetooteid otseselt menetlusi, mitte otsustusmehhanismi toetavaks (käesolev töö lk 24), siis käesolev uuring näitas, et enamus politseijuhte peavad end teabetoodete **tarbijateks**, vähesel määral ollakse otsene **tellij**a. Pigem tarbitakse tsentraalselt pakutavaid tooteid.

„ma tarbisin neid analüüsi mis tuleb, et mis PPA analüüsiosakonnast või büroost või mis iganes ta tuli. Et kui tuleb alla mingi analüüs, siis seda ma saatsin edasi ja seda me lugesime. Et ise ma konkreetselt ei tellinud ühtegi, küll aga ma ise vaatasin pidevalt“ (PJ10, 2015).

Analüütikud peavad analüütiliste toodete sihtgrupiks rohkem büroojuhte ja kõrgemat juhtimistasandit, ülevaateid tarbivad ka madalama tasandi juhid, kuid nenditakse, et paljudel toodetel puudub otsene **tellij**a ja sihtgrupp ning neid toodetakse üldiste kokkulepete alusel. Samas eeldavad kõik teabemudelid, s.h ka teabepõhine politseitöö mudel, analüütikutele antavate ülesannete sisustamist ja kliendi soovide arusaamist, kuna sellest sõltub teabetoote edu (käesolev töö lk 26).

Teise koodina leidis käsitlust **ootused teabetoodetele**, milles täpsustati selle teema konkreetseid aspekte alamkoodidena. Vastajad leidsid, et teabetoodetelt oodatakse tuge **ressursside juhtimisel, spetsialistide kaasamist** interpreteerimisse ja teabetoode **peab olema vajalik**.

Ressursside juhtimist käsitleti eelkõige andmebaasi ALIS poolt pakutavate ülevaadetega seondult, mida käsitlesid eelkõige prefektuuride kriminaalbüroode juhid. Sooviti hinnata meeskonna töötulemusi, tööprotsesse ja koormuseid ning sihtmärgistada tegevusi. Ka teooria kohaselt on kaasaegse tehnoloogia kasutamine avardanud andmetöötluse võimalusi, õige tarkvara ja põhjalike andmete omamine on seejuures kriitilisel kohal (käesolev töö lk 26). Nagu ka kõige levinumas teabepõhise politseitöö definitsioonis on kokkuvõtvalt öeldud, siis strateegiline teave võimaldab objektiivset otsustusmehhanismi ja **ressursside suunamist** (käesolev töö lk 13).

Politseijuhid nimetavad analüüsitoodete interpreteerimisel ootuseks **spetsialistide kaasamist**. Ette heidetakse PPA väliste andmete, uuringute ja uurijate vähest kaasamist ning andmete tõlgendamist ainult juhtide või organisatsiooni siseste spetsialistide subjektiivse arvamuse alusel, mis tingib selle, et valmiv teabetoode ei paku juhtidele otsuste tegemiseks lisaväärtust. Samas on teoreetilistes käsitlustes teave kliendi **vajadustest lähtuv** relevantse informatsiooni kogumise ja töötlemise teel omandatud lisandväärtusega produkt, mis on koheselt või tõenäoliselt oluline kliendile juhtimisotsuste tegemiseks (käesolev töö lk 15). Seega oleks PPA väliste andmete, uuringute ja uurijate kaasamine käsitletavad kliendi vajadusest lähtuva relevantse informatsioonina, samuti on valmiva produkti lisandväärtus nõutav. Samas rõhutavad kõik kuritegevuse analüütikud ja juhid analüütikute poolset ekspertide kaasamise olulisust, mis tagab vajaliku taustinformatsiooni andmete kvaliteetseks interpreteerimiseks. Teabeprotsessi üheks hädavajalikuks osaks ongi analüüsiks vajalike **algandmete kogumine** (käesolev töö lk 19).

Teabetoodetelt eeldatakse samuti **vajadusepõhist** tellimist, samas nendivad analüütikutest vastajad, et tellitakse palju selliseid, kus vajadust ja eesmärki ei nähtu. Seejuures peavad analüütikud oluliseks sihtgrupi teadmist, kellele on analüüsitoode suunatud, tellimuse vahendamine hägustab analüüsitoote eesmärki. Teabetoode levitamise põhiline eesmärk on kindlustada teabetoote jõudmine nende kätte, kes peavad seda nägema ja kes on seda võimelised rakendama (käesolev töö lk 24), kuid meeles tuleks pidada, et otsustajad ja teabetoote tellijad võivad olla samad, kuid seda ei tohiks eeldada (käesolev töö lk 24). Mõjutamine või mõju avaldamine, ehk teabe olulisuse selgeks tegemine, osutub tihti peale haruldaseks oskuseks (käesolev töö lk 26). Mõlemad võrdlusgrupid tõid välja, et analüüsitoodet tarbitakse, kui see on

kasutajasõbralik ja selle **vajalikkusest** saadakse aru. Selleks, et tagada analüüsiproducti hoomatus, pakuvad analüütikud välja, et probleemkohta hakatakse esmalt vaatlema läbi ülevaadete, ehk sealt valitakse välja analüüsimist vajavad konkreetsed probleemid. Ka Chainey (2012, käesolev töö lk 28) teoreetilises käsitluses toetatakse ideed, kus otsustaja peab olema võimeline **tajuma probleemi** olemasolu kriminaalses keskkonnas ja ta peaks selle interpreteerimiseks edastama analüütikule.

Teise uurimisküsimusega soovib autor välja selgitada, millised on politseijuhtide ja analüütikute arusaamad kriminaalpolitsei teabeprotsessist ja selle puudustest. Teabepõhist politseitööd iseloomustab autori arvates kõige paremini Chainey (2012, käesolev töö lk 28) poolt 3i mudeli edasiarendus.

Arusaamad teabeprotsessist ja selle puudustest kategooria alla kodeeriti teabeprotsessi ja selle puuduseid iseloomustavad tegurid – **teabetoodetega seotud arusaamad, analüütik, otsustaja, osapoolte suhtlemine, teabe tasandid ja nende eristamine ning terminoloogi mõistmine**. Teabetoodetega seotud arusaamade koodi aspektid on välja toodud tabelis 3. Tabelis esitatakse tulemused võrdlusgruppide ja teoreetiliste käsitluste osas võrdlevalt.

Tabel 3. Arvamused alamkoodidena teabetoodetega seotud arusaamade koodi kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivot (autori koostatud)

kood		politseijuht (PJ) max-7		analüütik (PA) max-5		seos teooriaga (märksõna ja asukoht)
alamkood	alamkood	mitu	korduvus	mitu	korduvus	
teabetoodetega seotud arusaamad		7	91	5	64	teabetoode (käesolev töö lk 26)
analüüsid		7	65	5	28	analüüs (käesolev töö lk 19)
interpretatsioon		6	25	5	5	interpretatsioon (käesolev töö lk 19)
probleemi profiil		6	25	4	5	probleemi profiil (käesolev töö lk 16)
soovitused		6	13	5	12	nõuandvaks (käesolev töö lk 26), soovitused (käesolev töö lk 22, 23)
ohuhinnang		7	14	2	8	riski analüüs (käesolev töö lk 18)
ülevaadet		6	14	5	17	teave (käesolev töö lk 19)
millest sõltub teabetoodete kvaliteet		4	8	5	19	algandmete kogumine (käesolev töö lk 19)
ennetav suund teabetoodetes		7	14	5	8	ennetamisele suunatud (käesolev töö lk 13)

Esimese koodina avaldus **teabetoodetega seotud arusaamad**, milles selgus, et kasutatakse pigem neid tooteid mida vajatakse, see kehtib ka nende teabetoodete puhul, millel otsene tellija puudub. Teabetootel oleks madal väärtus, kui seda ei kasutataks otsustamiseks ja sellega

omakorda ei mõjutata kuritegelikku keskkonda kuritegevuse vähendamise või ennetamise eesmärgil (käesolev töö lk 26). Esimese koodi all käsitleti alamkoodidena – **analüüse, millest sõltub teabetoodete kvaliteet, ennetavat suunda teabetoodetes ja ülevaateid.**

Enim käsitleti **analüüsidega** seotud arusaamu, milles käsitleti **interpretatsiooni, soovitusi, probleemi profiili ja ohuhinnangut**. Teooria kohaselt võib **analüüsi** käsitleda kui informatsiooni genereerimist, mis võimaldab mõista ja selgitada uuritavaid probleeme ning mille oluliseks osaks on probleemide põhjuste väljaselgitamine andmete interpretatsiooni teel (käesolev töö lk 19).

Kõik juhid toovad analüüside puhul välja **interpretatsiooni** olulisuse ning nendivad, et seni on see enamasti puudunud. Interpretatsiooni puudumine teabetoodetes muudab nendes välja toodud probleemidega tegelemise tihti raskeks (käesolev töö lk 27), ka Cope (2004, käesolev töö lk 27) tuvastas oma uuringuga, et probleemkohtadega seotud andmete interpretatsioon jäi minimaalseks. Politseijuhtide ootus on, et analüüs kui teabetoode viiks põhjuse, seose, tagajärje väljatoomiseni. Suurimaks **puuduseks interpreteerimisel** on vähene probleemi hõlmavate andmete kaasamine. Teooria kohaselt võib **analüüsi** käsitleda kui informatsiooni genereerimist, mis võimaldab mõista ja selgitada uuritavaid probleeme ja mille oluliseks osaks on probleemide põhjuste väljaselgitamine andmete **interpretatsiooni** teel. Interpretatsioon on tähtis, et analüüs ei jääks vaid olukorda või probleemi kirjeldavaks (käesolev töö lk 19).

„Me ootame kindlasti mingisugust nii-öelda jällegi põhjus-seos-tagajärg, tegu tagajärg ja see nende vahel olev seos, et mida me saada tahame. /.../, tuleme tapmiste teema juurde, kui palju tapmisi pannakse toime jooanud olekus, või alkoholi jooabes ja siis, et missuguseid meetodeid või meetmeid peaks tarvitusele võtma, et see osakaal väheneks“
(PJ3, 2015)

Kuigi teoreetilistes käsitlustes peetakse analüütikut politseijuhtidele **nõuandvaks** partneriks (käesolev töö lk 26), siis respondendid analüüsitoodetes **soovitusi** ei ole täheldanud. Politseijuhid eeldavad, et see võib tuleneda sellest, et analüütikud ei tunne piisavalt politseitööd. Analüütikute arvates ei oodata neilt soovitusi, kuna neilt ei ole neid küsitud. Lisaks väljendasid analüütikud ebakindlust soovitaja rolli osas, kuna ei tunta politsei tööd ning soovitude jagamine tundub suunamisena. Sarnast probleemi on tuvastatud ka teistes uuringutes (käesolev töö lk 22). Samas esineb selge erisus analüütiku **soovitude** ja otsustajate otsuste vahel, otsustaja on see kes

otsustab soovitude asjakohasuse ja vastavuse ressursidega (käesolev töö lk 23). Ainult üks nelja aastase juhtimisstaaziga politseijuht väljendas otsest ootust **soovitude** saamiseks.

„Analüüs peaks sisaldama mingeid kokkuvõtteid ja mingisuguseid soovitusi või suuniseid, mida siis peaks tegema, et nii-öelda eesmärgistatud on see analüüs..“ (PJ3, 2015)

Analüüsi alla kodeeriti analüüsides tüübi järgi arusaamad **probleemi profiili** ja **ohuhinnangu** kohta. Enim toodi juhtide poolt välja probleemipõhist analüüsi ehk **probleemi profiili** (käesolev töö lk 16) ja seda nii kuritegevuse kui ka kriminaalteabe analüüsi vaates ning ka seal on ootus PPA väliste andmete ja vaadete kaasamisele interpreteerimisel. Nagu ka teoreetilistes käsitlustes (käesolev töö lk 16), peetakse probleemi profiili eelkõige operatiivtasandi analüüsiks, mida vajatakse tegevuse ressurside suunamiseks ehk sihtmärkide valimiseks. **Probleemi profiiliga seonduvad puudused** toodi välja politseijuhtide poolt. Põhilise puudusena nimetati probleemi profiili alla liigituva analüüsitoote puudumine, mis käsitleks nii kuritegevuse kui ka kriminaalteabe andmeid. Selline käsitlus võimaldaks mõista tervikpilti, sest ühe valdkonna andmed toetavad teist (käesolev töö lk 15). Kuigi politseijuhid soovisid probleemi profiilides näha kuritegelike gruppide andmete ja informatsiooni interpreteerimist, siis prefektuuride talituste juhid tõid lisaks välja vajaduse menetluslike probleemkohtade analüüsimiseks. Võib järeldada, et selline vajadus tuleneb otseselt menetluste juhtimise rollist. Probleemi profiili puudumist seostati eelkõige analüütikute ressursi puudumisega prefektuurides.

„...kuna tegelikult üle Eesti erinevates prefektuurides tegeletakse kriminaalluurega ja tegeletakse teabe kogumisega ja tegeletakse menetlustega, siis vot puudu on just sellisest nii-öelda mitmekihilisest hõlmavast sellisest konkreetsest meneluseanalüüsist. Ehk tegelikult tõendite kogumisel tuleb kohutavalt informatsiooni ja seda informatsiooni ei ole kuskile pandud ja ega seda pole kuidagi lahterdatud ja läbi töötatud ja sellest ei ole mingisuguseid järeldusi tehtud.“ (PJ3, 2015)

Ohuhinnanguid peetakse pigem ülevaatlikeks teabetoodeteks, kuna sisaldavad vähesel määral kriminaalteabe analüüsi ja jäävad pigem olukorda kirjeldavaks. Erandina analüütikutest käsitlevad uuringus ohuhinnangu tootmist vaid kriminaalteabe analüütikud, kusjuures ohuhinnangute alla liigituvad enamuses nende poolt toodetavaid teabetoodet. IALEIA (2012) käsitleb ohuhinnangut riski analüüsi mõiste all (käesolev töö lk 18). Teooria kohaselt on teabetoode, mis on loodud ohtude mõistmiseks liigitatav pigem strateegilise teabetasandi alla,

kuid kuna respondentide vastustest nähtub, et vaadeldakse ja analüüsitakse pigem kuritegelikke nähtuseid ja seda ressursside suunamise eesmärgil, siis tuleb seda käsitleda operatiivtasandi teabetootena (käesolev töö lk 16). **Ohuhinnangute puuduseks** peetakse andmete sisestuskvaliteedist tulenevaid puudujääke interpreteerimisel, juhtide arvates jäävad ohuhinnangud liigselt juhtide endi poolt antava sisendi alusel olukorda kirjeldavaks.

Respondentide vastustest selgus, et enamus juhte peavad juhtimise seisukohalt vajalikuks **ülevaatlikke** teabetooteid. Erisusena ilmnes, et kuritegevuse ülevaateid tarbivad enamus prefektuuride juhte, kuid tsentraalse üksuse büroojuht ei pidanud neid üldse vajalikuks. Teooria ülevaatlikku teabetoodet ei defineeri, kuid kuna teave on kliendi vajadusest lähtuva relevantse informatsiooni kogumise ja töötlemise teel omandatud lisandväärtusega produkt, mis on koheselt või tõenäoliselt oluline kliendile juhtimisotsuste tegemiseks ja mida kasutatakse kuritegevuse ennetamiseks või muude seatud eesmärkide täitmiseks (käesolev töö lk 19), siis saab ülevaated liigitada teabetoodete alla, kuna nad sisaldavad nii andmete läbitöötlust, kui ka on olulised juhtimisotsuste tegemiseks. Enamus juhte kasutavad **ülevaate** saamiseks infosüsteemi ALIS, mida peetakse ka kuritegevuse analüütikute poolt oluliseks. Ka analüütikud toodavad enim **ülevaatlikke tooteid**, kuigi osaliselt esineb toodete nimetustes sõna analüüs, näiteks lähisuhtevägivalla analüüs. Sellised ülevaated võivad sisaldada vähesel määral analüütilisi meetodeid, kuid pigem peetakse neid ülevaadeteks. Ülevaateid tarbitakse pigem ressursside juhtimise eesmärgil, kuid mööndakse, et need sõltuvad andmekvaliteedist. Analüütikud peavad oluliseks analüüsieelset ülevaate koostamist, mille alusel valitakse analüüsimiseks olulisemad probleemkohad.

Kolmanda alamkoodina teabetoodetega seotud arusaamade all avaldus **teabetoodete kvaliteet**. Suurem osa respondente rõhutasid analüütikute poolset ekspertide kaasamise olulisust, mis tagab vajaliku taustinformatsiooni andmete kvaliteetseks interpreteerimiseks. Teabetoodete kvaliteedi ja interpretatsiooni juures juhivad analüütikud tähelepanu, et teabetoode luuakse olemasolevatest andmetest ja igas teabetootes tuleks arvestada andmetes esineda võivate puudujääkidega ning sisestusvigadega. Teabeprotsessi üheks hädavajalikuks osaks ongi analüüsiks vajalike algandmete kogumine (käesolev töö lk 19). Ka Innes *et al.* (2005, käesolev töö lk 27) uuring näitas, et teabe visuaalsel presenteerimisel tunnustati seda kui kõikumatut tõe ning jäeti arvestamata algandmetes esineda võivad puudujäägid ja leitud algandmete tõlgendamine. **Teabetoodete kvaliteedi puudusena** toodigi välja eelkõige andmete sisestuskvaliteedi puudused, mis hiljem võivad kajastuda teabetoodetes. Uuringuga selgus, et

analüütikud toovad puudusena välja andmebaasidesse andmete sisestamata jätmise. Talituste juhid leiavad, et tehnilise võimekuse puudumise tõttu jääb väga palju tõendite kogumisel kogutud informatsioon sisestamata, süstematiseerimata ja seda ei kasutata edasistel analüüsimisel, kuigi samas ollakse info ülekülluses. Põhjalikud kuritegevuse andmed on aga tõhusa kuritegevuse kontrollimise eelduseks (käesolev töö lk 15), kuid samas näitas Innes *et al.* (2005, käesolev töö lk 15) läbiviidud uuring, et üheks teabetöötuse põhiliseks probleemiks oli informatsiooni üleküllus.

Teabepõhine politseitöö on organisatsiooniülene probleemide **ennetamisele suunatud** juhtimismudel (käesolev töö lk 13). Uuringuga selgus, et kõik respondendid peavad oluliseks **ennetustegevusliku suuna** olemasolu, mida käsitleti neljanda alamkoodina teabetoodetega seotud arusaamade all. Enamus politseijuhte toovad välja, et kriminaalpolitseis toimub põhiliselt kuritegevuse ennetamine läbi menetluste. Vähesel määral seostatakse ohuhinnangu järgseid tegevusi ennetustegevusega, kuna tarbitavates ohuhinnangutes kajastatakse minevikku, kuid mõistetakse, et ohuhinnangu eesmärgiks on ära hoida tuleviku sündmuseid. Samas kriminaalteabe analüütikud peavad ohuhinnanguid ennetavateks teabetoodeteks. Kuritegevuse analüütikud nendivad, et analüüsitooted sisaldavad vähesel määral otsest ennetuslikku vaadet. Ainult üks büroojuht toob välja, et ei oota teabetoodetest ennetuslikku vaadet, kuna seostab probleemi lahendamist politseitaktika küsimusega.

"Selleks on nagu kolm võimalikku kohta kuritegude mõjutamiseks. Üks on tegeleda kurjategijaga, üks on tegeleda kannatanuga ja kolmas on tegeleda keskkonnaga. Et selleks, et seda probleemi lahendada, et millist me nendest kolmest tegurist mõjutama hakkame. See on juba politsei taktika küsimus." (PJ11, 2015)

Teise koodi moodustas **analüütik**, mille aspektid on välja toodud tabelis 4. Tabelis esitatakse tulemused võrdlusgruppide ja teoreetiliste käsitluste osas võrdlevalt.

Tabel 4. Arvamused alamkoodidena analüütiku koodi kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivost (autori koostatud)

kood		politseijuht (PJ) max-7		analüütik (PA) max-5		seos teooriaga (märksõna ja asukoht)
alamkood	alamkood	mitu	korduvus	mitu	korduvus	
analüütik		7	48	5	57	analüütik (käesolev töö lk 21), usaldusliku teabe loomine (käesolev töö lk 25), avaldada mõju otsusele (käesolev töö lk 21)
	paiknemise distants juhtidega	7	19	4	12	saaks otse suhelda (käesolev töö lk 27)
	rolli integreeritus	5	12	4	16	analüüsivaldkond tervikuna (käesolev töö lk 15)
	analüütikute ressurss	7	14	2	10	ressursside eraldamine (käesolev töö lk 26)
	teadmised politseitööst	2	2	5	15	
	värbamine, koolitamine, varustamine	7	9	0	0	ressursside eraldamine (käesolev töö lk 26)
	nõuandja	0	0	5	7	nõuandvaks (käesolev töö lk 26)
	juurdepääs andmebaasidele	1	1	4	5	

Autori arvates on analüütiku käsitlemine olulisel kohal, kuna teabepõhise politseitöö 3i mudelis on analüütikule omistatud määrav roll kriminaalse keskkonna interpreteerimisel (käesolev töö lk 21) ning praktilises ja kasutatavas vormis usaldusliku teabe loomine (käesolev töö lk 25), millega avaldatakse mõju otsustajate otsuste kujunemisele (käesolev töö lk 21). Analüütiku alla moodustusid alamkoodid – analüütikute **paiknemise distantsi juhtidega**, analüütikute **rolli integreeritust**, **analüütikute ressurssi**, **teadmised politseitööst**, **värbamine, koolitamine, varustamine, nõuandja ja juurdepääs andmebaasidele**.

Enim leidis käsitlust **paiknemise distants juhiga**, mida teoorias peetakse oluliseks analüütiku ja tellija vahetu suhtlemise ja kaasamise seisukohalt ning mis aitab mõista milleks teabetoodet vajatakse, millised on taustaolud, võimalused ja eesmärgid (käesolev töö lk 27). Uuringuga selgus, et enamus intervjueritavad peavad oluliseks analüütiku **paiknemist üksustes**, mis tagab kaasamise ja taustaolude tundmise. Distantsi olulisusele ei andnud hinnangut need juhid, kelle üksustes paiknesid *case*-analüütikud. Analüütikute intervjuudest selgus, et analüütikud paiknevad struktuurijärgselt tsentraalsetes üksustes, kuid erisusena on kuritegevuse analüütikutele määratud konkreetse prefektuuri tugiisiku roll. Selgus, et vaatamata kahe kuritegevuse analüütiku paiknemisele konkreetsetes teenindatavas piirkonnas, on neil teabetoodete tootmisel prioriseeritud PPA tippjuhtkond. PPA tippjuhtkonna teenindamine on ka kriminaalteabe analüütikute põhiülesandeks.

„Et ikkagi pigem peaks olema koha peal ja tihti see sama analüütik peab nii-öelda teadma ka seda taustsüsteemi ka. Sest enamuse prefektuuris on asju korraldatud, tegelikult isegi erinevates maakondades on asjade erinevalt korraldatud.“ (PJ9, 2015)

„Aga kuna täna on meil, struktuuri järgi oleme tsentraliseeritud, ressursid on suhteliselt piiratud, siis tegelikkuses on üsna selgelt öeldud, et meie esmane prioriteet on juhtkond, no ütleme siis see sama PPA juhtkond, ehk siis strateegiline tasand. Et need asjad mis meilt seal nagu oodatakse, see on esmane järjekord ja edasi me teenindame niipalju kui võimekust on, prefektuuri. Et seetõttu see, noh ongi, kui ma vaatan prefektuuri vajadusi, siis ma näen, et me ei suuda piisavalt pakkuda seda sama detaili.“ (PA7, 2015)

Uuringuga selgus, et analüütikute rollid tänases politseiorganisatsioonis **ei ole integreeritud** ning analüütikud ise eelistavad sellist jaotust. Kuritegevuse analüütikud toovad välja põhjenduseks riigisaladusega kaitstud **informatsioonile juurdepääsude** puudumise ja kriminaalteabe analüütikud rõhutavad kriminaalteabe andmete käsitlemisel **politseitöö teadmiste** vajadust, mis kuritegevuse analüütikutel puudub.

Teabest juhinduv tegutsemine eeldab juhtkonnalt analüütikute vajaduse teadvustamist ning see peaks väljenduma reaalses tegevustes nagu analüütikutele ressursside eraldamine (käesolev töö lk 26). Uuringuga selgus, et **analüütikute ressursi** või pigem selle **puudumist** käsitlesid põhiliselt politseijuhid, ning tõid välja prefektuuridesse kriminaalteabe analüütiku värbamise vajaduse. Käsitletud analüütikult oodatakse pigem analüütiku **rollide integreeritust**, kes tegeleks põhiliselt taktikalise- ja operatiivtasandi analüüsiga ning **paikneks kriminaalpolitsei üksuses**. Sellise analüütiku värbamise olulisuse toovad välja kolme prefektuuri juhid, kus puudub nii *case*-analüütik kui ka kriminaalteabe analüütik. Erandina analüütikutest käsitleb analüütikute ressursi valdkonda ainukene pikaajalise staažiga kuritegevuse analüütik, kes nimetab kuritegevuse analüütikute ressursipuuduse põhjuseks selle, et enamuse analüütikuid on sisemise kokkuleppe alusel suunatud esmajärjekorras teenindama tippjuhtkonda, k.a need, kes on määratud prefektuuride tugiisikuteks. Analüütikute ressursi mõjutab enim teabetoodete tellimustega seotud puuduste kõrvaldamine.

Analüütiku alla kodeeriti ka arvamused **analüütikute värbamise, koolitamise ja varustamise** osas, mida käsitletakse samuti teooria osas vajaduse teadvustamisena ning ressursside eraldamisena (käesolev töö lk 26). Uuringuga selgus, et analüütikute värbamine, koolitamine ja varustamine ei sõltu enamasti kriminaalpolitsei juhtidest. Erandina toovad kaks politseijuhti välja

nende üksustes töötavad *case*-analüütikud, kelle ülesandeks on menetluste toetamine läbi seoste uurimise ning kelle koolitamine sõltub osaliselt neist.

Teooria kohaselt ei ole analüütiku rolliks enam pelgalt kuritegevuse andmete ja teabe visualiseerimine, vaid analüütik on muutumas ressursside juhtimisel ja tegevuste prioriseerimisel politseijuhtidele **nõuandvaks** partneriks (käesolev töö lk 26). Kuigi uuringuga selgus, et intervjuueeritud eksperdid analüüsitoodetes **soovitusi** ei ole täheldanud, siis pooled analüütikud defineerivad end kui juhtidele **nõuandjaks**, teine pool defineerib end pigem abistajaks.

Kolmanda koodi moodustas **otsustaja**, mille aspektid on välja toodud tabelis 5. Tabelis esitatakse tulemused võrdlusgruppide ja teoreetiliste käsitluste osas võrdlevalt.

Tabel 5. Arvamused alamkoodidena analüütiku koodi kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivost (autori koostatud)

kood		politseijuht (PJ) max-7		analüütik (PA) max-5		seos teooriaga (märksõna ja asukoht)
alamkood	alamkood	mitu	korduvus	mitu	korduvus	
otsustaja		7	52	5	42	
	kuidas otsustatakse	7	28	4	11	paljud otsused (käesolev töö lk 21), tulevikku suunatud (käesolev töö lk 23), mitmed mõjutajad (käesolev töö lk 28)
	otsustaja ehk kriminaalse keskkonna mõjutaja leidmine	7	15	5	16	võimeline kriminaalsele keskkonnale mõju avaldama (käesolev töö lk 24), otsiksid otsustajat (käesolev töö lk 25)
	arusaam juhtide rollist	4	10	4	14	eeldab otsustajatelt entusiasmi (käesolev töö lk 23), põhjalikud kuritegevuse andmed (käesolev töö lk 15), otsustajaks (käesolev töö lk 24)
	otsustaja ja kriminaalse keskkonna mõjutamine	6	9	3	6	kui seda ei kasutataks otsustamiseks (käesolev töö lk 26)

Autori arvates on otsustaja käsitlemine olulisel kohal kuna teabepõhise politseitöö 3i mudelis on otsustajale antud määrav roll kriminaalse keskkonna mõjutajana. Analüüsitootega mõju avaldamise seisukohalt on oluline tuvastada õige otsustaja, kellel on reaalne võimalus mõjutada kriminaalset keskkonda (käesolev töö lk 21). Otsustaja alla moodustusid alamkoodid – **kuidas otsustatakse, arusaam juhtide rollist, otsustaja leidmine, otsustaja ja kriminaalse keskkonna mõjutamine.**

Enim leidis käsitlust see, **kuidas otsustatakse.** Teooria kohaselt saab otsustaja otsuseid vastu võtta vaid tulevikku suunatud tegevuste osas ja otsustajale annab otsustamisel kindlustunde analüütiku poolt valminud teabetoode (käesolev töö lk 23), samas selgus uuringuga, et

respondendid on seisukohal, et pooled teabetooted tellitakse oma varasemate otsuste õigustamiseks. Politseijuhid toovad näitena välja ohuhinnangu osa, kus sihtmärgid on varem valmis valitud ja ohuhinnangu sisend valmib pigem eelneva otsuse toetamiseks. Teabetootete tellimisel sellisest olukorrast analüütikut ei teavitata. Talituste juhtide poolt toodi välja, et lähtuvad pigem varasemast kogemusest, ressursist, hetkeolukorrast, menetlustest, seatud prioriteetidest ja vähem teabetootetest, büroojuhid toovad samuti välja muude mõjutajate olemasolu, s.h poliitilised ootused, tippjuhtkonna ettekirjutused, ressursside olemasolu, seatud prioriteetid. Ka Cope (2004, käesolev töö lk 23) poolt läbiviidud uuring osutas sellele, et paljud otsused tuginesid otsustajate varasematel kogemustel. Kuigi teabepõhine politseitöö mudel käsitleb otsustaja mõjutajana vaid analüütikut ja tema poolt koostatud teabetootet, siis reaalses elus tuleb mees pidada, et teave on vaid üks aspekt kogu otsustusprotsessist ja lõplik otsus tehakse **mitmete mõjutajate** ajendil, näiteks mõjutavad otsuseid otsustaja enda oskused ja hinnangud, teiste isikute mõjud, avalik huvi, meedia, poliitilised ootused, jms, samas jääb teabetoode tihti ainukeseks objektiivseks mõjutajaks (käesolev töö lk 28).

Teabetoote levitamise põhiline eesmärk on kindlustada teabetoote jõudmine nende kätte, kes peavad seda nägema ja kes on seda võimelised rakendama. Juhtimisotsuse tegijaks ehk otsustajaks on isik või asutus, kes on võimeline kriminaalsele keskkonnale mõju avaldama, mees tuleks aga pidada, et otsustajad ja teabetoote tellijad võivad olla samad, kuid seda ei tohiks eeldada (käesolev töö lk 24). Käesoleva uuringuga selgus, et **otsustaja ehk kriminaalsele keskkonnale mõjutaja leidmist** käsitlesid mõlemad võrdlusgrupid võrdselt, samas kujunesid arvamused erinevateks, mis seonduvad ka **arusaamadega juhtide rollist**. Politseijuhid pidasid **mõjutaja leidmist** oluliseks, kuid ei seostanud seda otseselt enda rolliga, vaid pigem organisatsiooni arendustegevuse või ennetustegevuse üksustega. Analüütikud pidasid mõjutaja leidmist eelkõige **tellijat** ülesandeks, kuid samas tõid välja, et suures osas toodetakse regulaarseid ilma tellijata teabetooteid, mis suunatakse eeldatavale sihtgrupile. Erandina käsitlesid kriminaalteabe analüütikud teabetootete tootmisel mõjutaja teadmise vajadust, mida seostati õiguslike raamidega. Samas on teooria kohaselt otsustaja leidmine ka analüütikute ülesanne (käesolev töö lk 25).

„...kui ma näen seda, siis ma annan selle edasi. Aga see ei ole tänase kriminaalbüroo ülesanne kindlasti...“ (PJ11, 2015)

„...palju sõltub ka selles kes on tellija ja kuhu see paber läheb see paber ja selleks me küsime seda üle.“ (PA6, 2015)

Lisaks eelpool nimetatud **arusaamast juhtide rollile**, avaldusid uuringuga analüütikute arvamused, et juhid peaksid ise andmebaasidest ülevaated kätte saama, analüüside tellimisel peaksid oskama sõnastada eesmärki ja selle tellimine peaks lähtuma vajadusest. Ka teabepõhine politseitöö eeldab otsustajatelt entusiasmi ja oskuseid otsida võimalusi sekkumiseks (käesolev töö lk 23). Mõlemad võrdlusgrupid eeldavad, et juhid on oma valdkonna spetsialistid, keda peaks kaasama analüüside tootmisesse, põhjalikud kuritegevuse andmed on tõhusa kuritegevuse kontrollimise eelduseks (käesolev töö lk 15). Erandina toovad talituste juhid välja, et paljud valdkondlikud suunad on kõrgema juhtimistasandi poolt otsustatud ja nende roll on pigem juhtida menetlusi ja inimesi. Samas ongi teabepõhises politseitöös otsustajaks isik, kes on võimeline läbi organisatsiooni ressursside juhtimise kriminaalsele keskkonnale mõju avaldama (käesolev töö lk 24).

„...Et tegelikult selline juhtimistasandite eraldatus praktiliselt puudub. Ehk, et kõik sellised sisulised otsused tulevad ülevalt alla suunaga ja nagu sellel juhtimistasandil kus mina olen, mul tuleb tulebki tegeleda puhtalt nii-öelda inimeste ja menetlusega...“ (PJ3, 2015)

Otsustajale ehk kriminaalsele keskkonna mõjutajale teabetootega mõju avaldumist käsitlesid mõlemad võrdlusgrupid, kuid analüütikutest sisustasid mõju avaldumist vaid üks kriminaalteabe analüütik ja mõlemad kuritegevuse analüütikud. Ka teoorias nähakse probleemkohana, et analüütikud keskenduvad tihti teabe tootmisele ehk interpreteerimisele, kuid jätavad teabetootega **otsustajale mõju avaldamise** tähelepanuta, kogu protsessi vaates oleks teabetootel madal väärtus, kui seda ei kasutataks otsustamiseks ja sellega omakorda ei mõjutata kuritegelikku keskkonda (käesolev töö lk 26). Uuringuga selgus, et enamus politseijuhte on arvamusel, et **teabetooted mõjutavad nende otsuseid**, vaid üks talituse juht tõi välja, et kriminaalsele keskkonnale avaldatakse mõju läbi tegevuste.

„...kriminogeenset olukorda saab muuta ikka läbi tegevuste, analüüs seda ei muuda...“ (PJ3, 2015)

Neljanda koodi moodustas teabeprotsessi **osapoolte suhtlemine**, mille aspektid on välja toodud tabelis 6. Tabelis esitatakse tulemused võrdlusgruppide ja teoreetiliste käsitluste osas võrdlevalt.

Tabel 6. Arvamused osapoolte suhtlemise, teabe tasandid ja nende eristamise, terminoloogia mõistmise koodide kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivot (autori koostatud)

kood		politseijuht (PJ) max-7		analüütik (PA) max-5		seos teooriaga (märksõna ja asukoht)
alamkood	alamkood	mitu	korduvus	mitu	korduvus	
osapoolte suhtlemine		6	19	5	52	interaktiivne protsess (käesolev töö lk 28)
	tellimisega seotud suhtlemine	6	14	4	27	suutma selgeks teha (käesolev töö lk 28), ülesannete sisustamine (käesolev töö lk 26)
	tellimise järgne suhtlemine	3	5	5	28	tagasisidestamine (käesolev töö lk 28), puudus tagasiside (käesolev töö lk 26)
teabe tasandid ja nende eristamine		7	24	5	24	traditsiooniline lähenemine (käesolev töö lk 16), kritiseeritakse (käesolev töö lk 17)
terminoloogia mõistmine		7	10	5	22	definiitsioonide rohkus (käesolev töö lk 18)

Autori arvates on teabepõhise politseitöö 3i mudeli edasiarenduses oluline roll mudeli tegevuste kahesuunalisusel, mis põhineb eelkõige osapoolte suhtlemisel. Teooria kohaselt peaks interpreteerimise staadium olema interaktiivne protsess, otsuse mõjutamise osas peaksid otsustajad esmalt suutma selgeks teha, mille analüüsimist soovitakse ning keskkonna mõjutamise staadiumis tuleks jälgida ka otsuste mõju ja vajadusel võtta kasutusele teised võimalused, mis võiksid olla efektiivsemad (käesolev töö lk 28). Eeltoodust tulenevalt moodustusid osapoolte suhtlemise alla alamkoodid – **tellimisega seotud suhtlemine** ja **tellimise järgne suhtlemine**.

Teooria kohaselt peaksid otsustajad otsuse mõjutamise osas esmalt suutma selgeks teha, mille analüüsimist soovitakse (käesolev töö lk 28). Uuringuga selgus, et kõigi respondentide ühiseks seisukohaks kujunes **teabetoote tellimuse** vormistamisel **vahetu suhtlemise** eelistamine, mis vähendab ülesande püstituse ja eesmärkide selgitamise puudujääke. Analüütikud täiendasid seda veel väärsti mõistmise ja terminoloogiast tulenevate mõõda rääkimiste vähenemisega. **Põhilise puudusena** ilmnisid ülesande vale püstitus, vahetu vajaduse puudumine ja tellimuste vahendamine. Tellimuste vahendamise tõid põhilisena välja kriminaalteabe analüütikud, kuna see võib hägustada teabetoote eesmärki. Kõik teabemudelid aga eeldavad analüütikutele antavate ülesannete sisustamist ja kliendi soovidest arusaamist, kuna sellest sõltub teabetoote edu (käesolev töö lk 26).

„Seda vahendab tegelikult tegelikkuses ainult vahetu juht. Tellija otse tellib meie käest üliharva. Ja ja no tulevad kirjalikus vormis /.../ Selle kirjaliku vormiga on niisugune lugu, et sisu jääb tihti peale natukene kesiseks. Praktiliselt kõik ülesanded mis alla

tulevad vajavad täpsustamist, mida tahetakse, kelle jaoks tahetakse, mille jaoks tahetakse, mis on eesmärk.“ (PA5, 2015)

Kuigi tagasisidestamist peavad normaalseks nähtuseks kõik politseijuhid, näitas uuring, et **tellimise järgset tagasisidet** teabetoodete kasutamise osas käsitlevad respondentidest põhiliselt analüütikud. Selgus, et juhid küll tänavad toote valmimise eest, kuid toote kasutamisest tagasisidet reeglina ei anta. Teabepõhise politseitöö 3i mudeli edasiarenduse kohaselt peaks tagasisidestamine analüütiku ja otsustaja vahel toimuma järjepidevalt, tagasisidestamist tuleks jätkata ka pärast otsuse langetamist hindamaks otsuse mõju kriminaalsele keskkonnale (käesolev töö lk 28). Kuigi analüüsibüroo korjab tagasisidet, hindavad kuritegevuse analüütikud seda liialt üldiseks. Kriminaalteabe analüütikud hindavad tagasisidet olematuks ja toovad ka siin välja põhjusena tellimuse täitmise vahendamist. Teabetoodete kasutamise osas saadakse ainukene tagasiside läbi analüüsitoote tulemuste esitlemise koosolekul. Samas nendivad analüütikud, et tagasisidestamist on parandanud 2014. aastal toimunud Analüüsikonverents. Ka varasemad uuringud näitasid, et analüütikutel puudus tagasiside, millist osa ja kuidas otsustajad neid kasutavad (käesolev töö lk 26). Käesoleva uuringuga selgus, et analüütikud eeldavad politseijuhtidelt täiendavate küsimuste küsimist ja teevad seda ka ise tellimuste sisustamisel ning täitmisel. Küsimuste küsimist eeldatakse toote valmimisel ja pärast toote valmimist. Kogu teabeprotsess peaks toimima järjepideva ja lõpmatu tsükliga ning sisaldama igas etapis tagasi peegeldamist (käesolev töö lk 28).

Viienda koodi moodustas **teabe tasandid ja nende eristamine** (vt tabel 6, käesolev töö lk 48), mida traditsiooniline lähenemine jagab kolmeks tasandiks – strateegiline, operatiivne ja taktikaline (käesolev töö lk 16) ning mida teoreetilistes käsitlustes kritiseeritakse erinevatel tasanditel asetsevate üksuste erinevate teabetasandite käsitluse tõttu (käesolev töö lk 17). Uuringuga selgus, et teabetoodete tasandite järgset jagunemist ei peeta oluliseks, pigem käsitletakse teabetooteid analüüsitüüpide järgi. Analüütikute arvates tellimustes teabetoodete tasanditele tähelepanu ei pöörata, vaid lähtutakse konkreetsest probleemist. Pikaajase staažiga kuritegevuse analüütik toob välja, et tasandite käsitlemise eiramine teabetoodete tellimisel võib kaasa tuua vale üldistustaseme, mida kritiseeriti ka teoreetilistes käsitlustes (käesolev töö lk 17).

Kuuenda koodi moodustas **terminoloogia mõistmine** (vt tabel 6, käesolev töö lk 48), mida valdavalt käsitleti **teabeprotsessi puudusena**. Terminoloogiate mõistmise puudulikust nentisid kõik respondendid, kuid enim käsitlesid seda kuritegevuse analüütikud. Kuigi analüütikute omavahelises suhtluses terminites möödarääkimisi ei esine, nähti suurima probleemina

politseijuhtide ja analüütikute üksteise väärsti mõistmist. Ka maailmas teeb olukorra keeruliseks erialaste definitsioonide rohkus, tänu millele on neid püütud standardiseerida (käesolev töö lk 18). Samas ei teadnud vastajad, kas organisatsiooni siseselt on põhilised teabeprotsessi mõisted defineeritud ja kas need on kirjalikus vormis kättesaadavad. Ainult üks pikaajase staažiga kuritegevuse analüütik mõõnis, et mingis osas on need tooted kirjeldatud, kuid ei teadnud kas need on ametlikult kehtestatud.

„Selle koha peale ma jään ise ka sulle vastuse võlgu, sest ma tean oligi siis kui see Eesti politsei analüüsimudeli väljatöötamine oli /.../, see hakkas siis pihta 2006 äkki ja oli nagu, noh sellel ajal olidki need analüüsitooted mida me ära kirjeldasime, aga see ei ole minu teada selline kehtestatud dokument.“ (PA7, 2015)

Kolmanda uurimisküsimusega soovib autor välja selgitada millised arendustegevused on vajalikud politseitegevuse teabepõhisuse tõstmiseks Eestis. Teabepõhine politseitöö on organisatsiooniülene probleemide ennetamisele suunatud juhtimismudel, mis lähtub otsustamisel ja prioriteetide püstitamisel kvaliteetselt ja asjakohasest teabest (käesolev töö lk 13).

Arendustegevused kategooria alla kodeeriti seda iseloomustavad tegurid – **ühtsesse ruumi viimine, probleemi profiili võimekuse arendamine, kaasamine, spetsialiseerumine, andmebaaside arendamine, prioriteeti kokku leppimine, sisestuskvaliteet ja teabetoodete revisjon**, mis on toodud tabelis 7. Tabelis esitatakse tulemused võrdlusgruppide ja teoreetiliste käsitluste osas võrdlevalt.

Tabel 7. Arvamused koodidena arendustegevustest võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivost (autori koostatud)

kood	politseijuht (PJ) max-7		analüütik (PA) max-5		seos teooriaga (märksõna ja asukoht)
	mitu	korduvus	mitu	korduvus	
ühtsesse ruumi viimine	2	3	4	12	väljaõpe (käesolev töö lk 27)
probleemi profiili võimekuse arendamine	5	10	1	2	mõista tervikpilti (käesolev töö lk 15), probleemi profiil (käesolev töö lk 16), sihtmärkide valimine (käesolev töö lk 6)
kaasamine	3	5	1	3	asjakohasel teabe (käesolev töö lk 13)
spetsialiseerumine	0	0	2	6	
andmebaaside arendamine	1	1	1	2	algandmete kogumine (käesolev töö lk 19)
prioriteetide kokku leppimine	1	1	1	1	prioriteet (käesolev töö lk 12)
sisestuskvaliteet	0	0	1	1	algandmete kogumine (käesolev töö lk 19)
teabetoodete revisjon	0	0	1	1	asjakohasel teabe (käesolev töö lk 13)

Enim leidis käsitlust **ühtsesse ruumi viimise** vajadus, mida käsitlesid enamik analüütikuid ja mõned politseijuhid. Analüütikute poolt toodi arendusvajadusena välja teabetoodete olemuse, kaasaegsete võimaluste ja teabeprotsesside tutvustamist ning tootmise oluliste aspektidega kurssi viimist, mis sisaldaks tellimuste sisustamisega seonduvat, s.h hüpoteeside püstitamise oskuse tõstmist. Eriti rõhutasid analüütikud suhtlemise arendamise vajadust. Respondendid tõid positiivse näitena välja 2014 Analüüsikonverentsi ja nendivad sarnase teabepäeva vajadust. Selleks, et personal mõistaks teabepõhise politseitöö otsustusprotsessi ja kõrgekvaliteetseid teabetooteid, tuleks arendada personali ja eriti juhtide väljaõpet (käesolev töö lk 27).

„...tulen jälle tagasi sinna eelmise aasta sügisel selle analüüsikonverentsi peale /.../. See oli tõsiselt hea koolitus. Mina väidan seda, et minu arusaamine analüüsist ja see milline ta olema peaks ja see kuidas me ka omavahel suhtlema peaks, paranes oluliselt. Et tegelikult üks võimalus on, et selliseid koolitusi kus on nii-öelda analüütikud ja kus on need juhid, kellel seda vaja on, et nad oleksid koos ühes ruumis.“ (PJ11, 2015)

Probleemi profiili võimekuse arendamise vajaduse toovad esile põhiliselt politseijuhid ja üks kriminaalteabe analüütik, kelle seisukohalt puudub kriminaalpolitseilise taustaga probleemi profiili koostamine, mis käsitleks nii kuritegevuse kui ka kriminaalteabe andmeid. Selline käsitlus võimaldaks mõista tervikpilti, sest ühe valdkonna andmed toetavad teist (käesolev töö lk 15). Eelkõige avaldub kuritegeliku olukorra ja kuritegelike grupeeringute analüüsimise vajadus, kuid prefektuuride büroojuhid lisavad loetellu ka kriminaalses keskkonnas avaldunud tõsisemate probleemkohtade analüüsimise vajaduse, kus soovitakse kriminoloogilise või sotsiaalteaduste taustaga analüütikute kaasamist. Arendustegevusena nähakse prefektuuridesse analüütiku võimekuse tekitamisena, kelle põhiülesandeks oleks tegeleda kriminaalpolitsei valdkonnas taktikalise ja operatiivtasandi analüüsides tootmisega ning kes annaks sisendit ka üleriigilistesse operatiiv- ja strateegilistesse analüüsidesse. Tsentraalse üksuse juht kajastab sarnase võimekuse tekkimise vajadust, kuid käsitleb pigem üleriigilist vaadet ning toob lisaks välja kõiki probleemi profiile hõlmava operatiivtasandi analüüsitoote loomise vajadust, mis oleks jooksvalt muutuv ning mille alusel oleks võimalik valida sihtmärke ka jooksva aasta sees, seni on sihtmärkide valik toimunud kord aastas ning tuginetakse riiklikule ohuhinnangule. Teabepõhine politseitöö eeldab politseilt paremat olemasoleva informatsiooni kasutamist kriminaalse olukorra kaardistamiseks, sihiks on õigete sihtmärkide valimine ja kiiremat sekkumist vajavate kuritegude ennetamine (käesolev töö lk 6).

Teabetoodete parendamise koodi all tuuaksegi kolmanda aspektina välja **kaasamine**. Kaasamise all peetakse silmas nii PPA väliste spetsialistide kui ka andmete kaasamist interpreteerimisse. Erandina analüütikutest käsitleb seda vaid üks pikaajase staažiga kuritegevuse analüütik, kes näeb selles mõistlikumat ressursikasutust ja vajalikku organisatsioonivälise vaate kaasamist. Respondendid toovad välja kaasamise vajaduse seonduvalt kuritegevuse sotsiaalsetest faktoritest ning näevad ka vajadust kriminoloogilise vaate kaasamiseks, mis võiks teabetoodetes välja tuua miks ja mis sunnib inimesi erinevaid kuritegusid toime panema ning millised on sellega seotud soodusasjaolud ja millised oleks pärssivad asjaolud. Teabepõhine politseitöö on organisatsiooniülene probleemide ennetamisele suunatud juhtimismudel, mis lähtub otsustamisel ja prioriteetide püstitamisel kvaliteetsest ja asjakohasest teabest (käesolev töö lk 13).

Erandina tõid mõlemad kriminaalteabe analüütikud välja analüütikute **spetsialiseerumise** vajaduse, kuna leidsid, et analüütikute valdkondlike teadmiste kadumisega kannatavad vastavad teabetooted. Pigem võrreldi nende poolt erinevaid tööliine, nagu kriminaalpolitsei-, piirivalve- ning kodakondsus- ja migratsiooni valdkondi. Kriminaalteabe analüütikud seostavad end pigem kriminaalpolitsei menetlusüksustega ja leiavad, et valdkondlikud analüütikud saavad välja areneda ainult valdkondade spetsialistidest.

Teabeprotsessi üheks hädavajalikuks osaks on analüüsiks vajalike algandmete kogumine (käesolev töö lk 19), mida kaasaegses ühiskonnas aitab tagada **andmebaaside arendamine** ja andmete **sisestuskvaliteedi** parendamine. **Andmebaaside arendamise** osas toob üks kuritegevuse analüütik välja andmebaasi ALIS kasutajasõbralikumaks muutmise, mis vähendaks ülevaadete tellimusi. **Sisestuskvaliteedi parendamise** vajadus tuuakse välja ühe kriminaalteabe analüütiku poolt, kes käsitleb andmebaasi Kairit ja leiab, et kriminaalteabe analüütikute põhilisse töövahendisse ei jõua tehniliste puuduste tõttu palju analüüsimiseks vajalikku informatsiooni. Lisaks ilmnes **andmebaaside arendamise** kategooria all ühe talituse juhi arvamuses menetlusandmete analüüsimiseks tehnilise võimekuse puudumine, mis koondaks kokku kogu menetlusteabe ning võimaldaks seda analüüsida.

Teooria kohaselt on õiged sihtmärke seades võimalik ennetada enamust samade kurjategijate poolt toime pandavaid kuritegusid ning **prioriteete seades**, tuleb arvestada olemasolevaid ressursse, mida juhitakse teabest lähtuvalt (käesolev töö lk 12). Uuringuga selgus, et mõlema võrdlusgrupi esindaja poolt toodi välja õigete **prioriteetide kokkuleppimise** vajadus. Mõlemad respondendid tõid välja, et prioriteete on seatud liialt palju ja neid ei ole võimalik enam eristada.

Politseijuht tõi välja ka kõrgema juhtimistasandi muudest mõjutajatest lähtuvad otsused, mis ei väärtusta tihti seni prioriseeritud valdkondi ja suunavad ressursi mujale.

„Et kui lepime kokku näiteks, et meil on prioriteediks praegu, ma ei tea, piir ja piiriga seotud kuritegevus, siis ei teki sellist asja, et mingi moment öeldakse kuulge teil on seal mitu suurt asja käsil ja te olete kogu ressursi sinna panustanud aga kuule siin TV3-s oli see uudis, hakkame nüüd seda tegema. Kui me oleme, siis peab kõikidest kahuritest tulema ühte moodi, prioriteet on see, tegeleme sellega.“ (PJ11, 2015)

Arendustegevuste all ilmnes ühe pikaajalise staažiga kuritegevuse analüütiku arvamusest **teabetoodete revisjoni** vajadus. Analüütik toob välja, et tuleks hinnata toodetavate teabetoodete vajadust, otstarbetute teabetoodete tootmisest loobumine võib vabastada analüüsiks vajalikku ressursi.

„...Ja me teeme asju mida annaks tegelikult tegemata jätta, et ütleme politsei töös me oleme kogu aeg liikunud selles suunas, et me oleme väga konkreetset ja ütleme, et me midagi enam ei tee ja. Aga me peaksime sisemises töökorralduses ka olema mingil määral nagu veel kriitilisemad....“ (PA7, 2015)

Ka teoreetiliste käsitluste alusel peaks kogu politseitöö, taktikalisest kuni strateegiliseni, põhinema kõrgekvaliteetsel ja asjakohasel teabel (käesolev töö lk 13).

2.3. Järeldused ja ettepanekud teabepõhisuse tõstmiseks

Intervjuude tulemustena kogutud arvamuste esimese kategooria all, mis käsitles **juhtide teabe vajadusi**, avaldasid vastajad kõige rohkem arvamust teabetoodete vajaduste kohta, millega seoses toodi välja, et analüüse toodetakse liialt vähe. Analüüsitoodetest vajatakse enim probleemi profiili ja kasutatakse enim ohuhinnanguid. Lisaks eeltoodule ilmnes politseijuhtide intervjuudes teinegi analüüside tüüp, *case*-analüüs, mida peetakse oluliseks, kuid mida seostatakse pigem menetlusega, mitte juhtimisega. Samas selgus vastustest, et enamus juhte peavad juhtimise seisukohalt vajalikuks pigem ülevaatlike teabetooteid. Erisusena ilmnes, et kuritegevuse ülevaateid tarbivad enamus prefektuuride juhte, kuid tsentraalse üksuse büroojuht ei pidanud neid üldse vajalikuks. Enamus juhte kasutavad ülevaadete saamiseks andmetöötluse andmebaasi ALIS, mida peetakse ka kuritegevuse analüütikute poolt oluliseks. Enamus

politseijuhte peavad end teabetoodete tarbijateks, vähesel määral ollakse otsene tellija. Teabevajaduste osas selgitasid juhid oma vajadusi ka läbi teabetoodetele seatud ootuste, kus enamuse juhtide arvamuste alusel kujunesid teabetoodetele seatud ootusteks ressursside juhtimine, spetsialistide kaasamine interpreteerimisele ja teave peab olema juhtide jaoks vajalik. Ressursside juhtimise ootus ilmnis enim ja seda eelkõige ülevaadete käsitlemise juures, kuid seda peetakse tähtsaks ka analüüsitoodete puhul. Spetsialistide kaasamise ootus on enamusel politseijuhtidel, kuid seda peavad ka oluliseks osad analüütikud. Enim mõeldakse kaasamise all PPA väliste spetsialistide kaasamist. Viimase märkimist väärt ootusena avaldati ühiselt arvamust, et teabetoode peab olema juhtidele vajalik.

Empiirilise uuringu tulemuste põhjal võib järeldada, et politseijuhid eelistavad kiiremate juhtimisotsuste tegemiseks infosüsteemi ALIS ülevaateid. Samas peetakse oluliseks suuremate probleemkohtade põhjuste väljaselgitamist analüüsimise teel, kuid ei seostata end teabetoodete tellija rolliga. Kuna ka analüütikud on arvamusel, et analüüse toodetakse vähe, siis võib järeldada, et analüüsitoodete vähesus sõltub politseijuhtide tellija rolli tunnetusest. Sellele viitab ka ootus teabetoote vajalikkusele, kus avaldati arvamust, et teabetoodet peaks tellima vaid juhul kui ta on juhile vajalik otsuste tegemiseks. Kuna juhid avaldasid analüüside all arvamust, et vajavad analüüsitooeteid, siis võibki järeldada, et politseijuhid ei seosta ennast tellija rolliga. Ajalooliselt on peetud teabetoodete sihtgrupiks ehk otsustajateks eelkõige taktikalist tasandit ehk uurimisega tegelevaid politseiametnikke. Nagu varasemad uuringud näitasid, siis paljud politseijuhid pidasid teabetoodete tarbijateks madalama astme politseiametnikke, kuid mitte ennast. Sisuliselt pidasid nad teabetooteid otseselt menetlusi, mitte aga laiemat otsustusmehhanismi toetavaks (käesolev töö lk 24). Ka käesolevas uuringus avaldasid juhid arvamust menetlust toetava analüüsi olulisuse osas. Kuigi juhid avaldasid analüüside all arvamust, et vajavad analüüsitooeteid, siis ei saa välistada võimalust, et tellimuste vähesus on ka seotud varasematele uuringutele sarnaste põhimõtetega seoses. Teabepõhise politseitöö teooria kohaselt peaks otsustaja olema võimeline tajuma probleemi olemasolu kriminaalses keskkonnas ja ta peaks selle interpreteerimiseks edastama analüütikule (käesolev töö lk 28). Selleks, et personal mõistaks teabepõhise politseitöö protsessi, tuleks arendada personali ja eriti juhtide väljaõpet käesolevas valdkonnas (käesolev töö lk 27).

Eeltoodust lähtuvalt teeb töö autor ettepanekud PPAle:

- Suurendada juhtide teadmisi analüüsivaldkonnast, s.h osapoolte rolle teabepõhises politseitöö mudelis. PPA-l tagada koolitusvajaduste tarbeks koolituskava ja eelarve planeerimine.

Intervjuude tulemustena kogutud arvamuste teise kategooria all, mis käsitles **arvamusi teabeprotsessist ja selle puudustest**, avaldasid vastajad kõige rohkem arvamusi teabetoodetega seoses, milles käsitleti analüüsidega, ülevaadetega, kvaliteediga ja ennetava suuna olemasoluga seotud aspekte.

Empiirilise uuringu tulemuste põhjal võib järeldada, et analüüsitooteid toodetakse vähe, analüüsitoodetes peetakse loomulikuks interpretatsiooni, kuid mitte soovitude jagamist. Suurimaks puuduseks interpreteerimisel on vähene probleemi hõlmavate andmete kaasamine. Soovitude jagamise puudused tulenevad sellest, et politseijuhid arvavad, et analüütikud ei tunne politseitööd ja analüütikud ei anna soovitusi, kuna neilt seda ei küsita ning põhjendatakse samuti politseitöö vähese tundmisega. Võib järeldada, et eeltoodust tulenevalt ei oota enamus politseijuhte analüüsides soovitusi. Enim käsitletakse analüüsides probleemi profiili ja ohuhinnanguid, millest probleemi profiili vajatakse enim, kuid mida praktiliselt ei toodeta. Probleemi profiili peetakse oluliseks nii kuritegevuse kui ka kriminaalteabe analüüsi vaates ning vajatakse ressurside suunamiseks ja sihtmärkide valimiseks. Ohuhinnangute osas nenditakse paremat olukorda, kuid neid peetakse liialt ülevaatlikeks, mis koostatakse pigem politseijuhtide endi sisendi alusel. Teooria kohaselt võib analüüsi käsitleda kui informatsiooni genereerimist, mis võimaldab mõista ja selgitada uuritavaid probleeme ja mille oluliseks osaks on probleemide põhjuste väljaselgitamine andmete interpretatsiooni teel. Interpretatsioon on tähtis, et analüüs ei jääks vaid olukorda või probleemi kirjeldavaks (käesolev töö lk 19). Selgitusi ja soovitusi mittejagavad teabetooted võivad märkimisväärselt vähendada soovitud mõju avaldamist otsustajatele (käesolev töö lk 26). Enamus juhte kasutavad ülevaate saamiseks infosüsteemi ALIS, mida peetakse ka kuritegevuse analüütikute poolt oluliseks. Erisusena ilmnis, et kuritegevuse ülevaateid tarvivad enamus prefektuuride juhte, kuid tsentraalse üksuse büroojuht ei pidanud neid üldse vajalikuks. Võib järeldada, et tsentraalsed üksused menetlevad pigem latentset kuritegevust ja sellest tulenevalt ei vaja kuritegevuse ülevaateid. Võib järeldada, et teabetoodete kvaliteeti mõjutab enim vähene ekspertide ja andmete kaasamine

interpreteerimisele ja sisestuskvaliteedi puudused, kuna mõlemaid aspekte tuuakse välja nii kvaliteedi osas kui ka teabetoodete koostamisega seonduvalt. Teabeprotsessi üheks hädavajalikuks osaks ongi analüüsiks vajalike algandmete kogumine (käesolev töö lk 19). Kuigi ennetustegevuslikku vaadet peetakse oluliseks, seostatakse teabetooteid ennetava vaatega vähesel määral. Autor järeldeb, et ennetustegevusliku vaate puudumine on seotud soovitude tegemise puudulikkusega, kuna tulevane ennetustegevuslik tegevus saab teabetootes olla vaid soovitusena. Teabepõhine politseitöö on organisatsiooniülene probleemide ennetamisele suunatud juhtimismudel (käesolev töö lk 13).

Kokkuvõtvalt järeldeb autor, et analüütikud on interpreteerimisel ja soovitude jagamisel liialt passiivsed ja politseikesksed, kuna interpretatsioon jääb kesiseks ja soovitud puuduvad ning ei kaasata probleemi hõlmavaid spetsialiste ja andmeid. Samas tuleneb interpretatsiooni puudulikkus ka organisatsiooni sisesest andmekvaliteedist.

Eeltoodust lähtuvalt teeb töö autor ettepanekud PPAle:

- Muuta analüüsides tootmise tööprotsessi nii, et probleemi hõlmavate spetsialistide ja andmete kaasamine ja soovitude jagamine kujuneks tavapäraseks.
- Suurendada analüütikute teadmisi interpreteerimise võimalustest ja soovitude jagamise põhimõtetest.

Teabeprotsessi ja selle puuduste all avaldasid vastajad arvamusi ka analüütiku rolliga seoses, milles käsitleti analüütikute paiknemise eelistusi, rolli integreeritust, analüütikute ressursi, teadmiseid politseitööst, analüütikute rolli nõuandjana, juurdepääse andmebaasidele ja värbamise, koolitamise, varustamise aspekte.

Empiirilise uuringu tulemuste põhjal võib järeldeb, et enamus vastajaid peavad oluliseks analüütiku paiknemist üksustes, mis tagab kaasamise ja taustaolude tundmise. Samas paiknevad analüütikud uuringu läbiviimise ajal struktuurijärgselt tsentraalsetes üksustes. Erisusena on kuritegevuse analüütikutele määratud konkreetse prefektuuri tugiisiku roll. Selgus, et vaatamata kahe kuritegevuse analüütiku paiknemisele konkreetsetes teenindatavas piirkonnas on neil teabetoodete tootmisel prioriseeritud PPA tippjuhtkond. PPA tippjuhtkonna teenindamine on ka kriminaalteabe analüütikute põhiülesandeks. Ka teoreetilistes käsitlustes peetakse lähedast paiknemise distantse oluliseks analüütiku ja tellija vahetu suhtlemise ja kaasamise seisukohalt

ning see aitab mõista milleks teabetoodet vajatakse, millised on taustaolud, võimalused ja eesmärgid (käesolev töö lk 27). Võib järeldada, et analüütikute rollid tänases politseiorganisatsioonis ei ole integreeritud ning analüütikud eelistavad sellist jaotust. Kuritegevuse analüütikud toovad välja põhjenduseks riigisaladusega kaitstud informatsioonile juurdepääsude puudumise ja kriminaalteabe analüütikud rõhutavad kriminaalteabe andmete käsitlemisel politseitöö teadmiste vajadust, mis kuritegevuse analüütikutel puudub. Uuringuga selgus, et analüütikute ressursi puudust käsitlesid põhiliselt politseijuhid ning töid välja prefektuuridesse kriminaalteabe analüütiku värbamise vajaduse. Käsitatud analüütikult oodatakse pigem analüütiku rollide integreeritust, kes tegeleks põhiliselt taktikalise- ja operatiivtasandi analüüsiga ning paikneks kriminaalpolitsei üksuses. Ka teoreetilistes käsitlustes on välja toodud, et tervikpildi mõistmiseks tuleb analüüsivaldkonda vaadata tervikuna, sest ühe valdkonna andmed toetavad teist ning koostöös muudavad töödeldud informatsiooni ja teadmuse teabeks (käesolev töö lk 15). Võib järeldada, et analüütikute värbamine, koolitamine ja varustamine ei sõltu enamasti kriminaalpolitsei juhtidest. Samas eeldab teabest juhitud tegutsemine juhtkonnalt analüütikute vajaduse teadvustamist ning see peaks väljenduma reaalses tegevustes nagu analüütikutele ressursside eraldamine (käesolev töö lk 26). Kuigi uuringuga selgus, et intervjueritud eksperdid analüüsitoodes soovitusi ei ole täheldanud, siis pooled analüütikud defineerivad end kui juhtidele nõuandjaks, teine pool defineerib end pigem abistajaks.

Kokkuvõtvalt järeldab autor, et kriminaalpolitsei juhtide vähene analüüside tellimine võib tuleneda seniste analüütikute paiknemisest ja analüütikute ülesannete täitmise prioriseerimisest tippjuhtkonnale. Võib järeldada, et suurima mõjuga on valdkonna vajadustest tulenevate teabetoodete tootmise puudumine, mis tuleneb puudulikust analüütikute ressursist. Seega võib järeldada, et probleemi profiili ja ohuhinnangute tootmisega seonduvad puudujäägid on tihedalt seotud valdkondlike analüütikute ressursi puudumisega.

Eeltoodust lähtuvalt teeb töö autor ettepanekud PPAle:

- Luua kriminaalbüroosesse valdkondliku analüüsivõimekusega analüütikute ametikohad ning värvata ja koolitada vajadusest tulenevate oskustega analüütikud. Alternatiivina on võimalik kaaluda prefektuuride juures asuvate kuritegevuse analüütikute ülesannete üle vaatamine ning nende ümber sisustamine vastavalt käesoleva uuringuga välja toodud vajadustele.

Teabeprotsessi ja selle puuduste all avaldasid vastajad arvamusi ka otsustaja rolliga seoses, milles käsitleti kuidas otsustatakse, juhtide rolli, otsustaja leidmist ning otsustaja ja kriminaalse keskkonna mõjutamise aspekte.

Empiirilise uuringu tulemuste põhjal võib järeldada, et pooled teabetooted tellitakse oma varasemate otsuste õigustamiseks. Politseijuhid toovad näitena välja ohuhinnangu osa, kus sihtmärgid on varem valmis valitud ja ohuhinnangu sisend valmib pigem eelneva otsuse toetamiseks. Talituste juhtide poolt toodi välja, et lähtuvad pigem varasemast kogemusest, ressursist, hetkeolukorrast, menetlustest, seatud prioriteetidest ja vähem teabetootetest, büroojuhid toovad samuti välja muude mõjutajate olemasolu, s.h poliitilised ootused, tippjuhtkonna ettekirjutused, ressursside olemasolu, seatud prioriteedid. Ka teoreetilistes käsitlustes on välja toodud, et reaalses elus tuleb meeles pidada, et teave on vaid üks aspekt kogu otsustusprotsessist ja lõplik otsus tehakse mitmete mõjutajate ajendil, näiteks mõjutavad otsuseid otsustaja enda oskused ja hinnangud, teiste isikute mõjud, avalik huvi, meedia, poliitilised ootused, jms, samas jääb teabetoode tihti ainukeseks objektiivseks mõjutajaks (käesolev töö lk 28). Otsustaja ehk kriminaalsele keskkonnale mõjutaja leidmist käsitlesid mõlemad võrdlusgrupid võrdselt, samas kujunesid arvamused erinevateks. Politseijuhid pidasid mõjutaja leidmist oluliseks, kuid ei seostanud seda otseselt enda rolliga, vaid pigem organisatsiooni arendustegevuse või ennetustegevuse üksustega. Analüütikud pidasid mõjutaja leidmist eelkõige tellija ülesandeks, kuid samas tõid välja, et suures osas toodetakse regulaarseid ilma tellijata teabetooteid, mis suunatakse eeldatavale sihtgrupile. Erandina käsitlesid kriminaalteabe analüütikud teabetootete tootmisel mõjutaja teadmise vajadust, mida seostati õiguslike raamidega. Lisaks eelpool nimetatud arusaamast juhtide rollile, avaldusid uuringuga analüütikute arvamused, et juhid peaksid ise andmebaasidest ülevaated kätte saama, analüüside tellimisel peaksid oskama sõnastada eesmärgi ja selle tellimine peaks lähtuma vajadusest. Mõlemad võrdlusgrupid eeldavad, et juhid on oma valdkonna spetsialistid, keda peaks kaasama analüüside tootmisesse. Erandina toovad talituste juhid välja, et paljud valdkondlikud suunad on kõrgema juhtimistasandi poolt otsustatud ja nende roll on pigem juhtida menetlusi ja inimesi. Otsustajale ehk kriminaalsele keskkonnale mõjutajale teabetootega mõju avaldumist käsitlesid mõlemad võrdlusgrupid. Enamus politseijuhte on arvamusel, et teabetooted mõjutavad nende otsuseid, vaid üks talituse juht tõi välja, et kriminaalsele keskkonnale avaldatakse mõju läbi tegevuste. Teooria kohaselt on teabetoote levitamise põhiline eesmärk kindlustada teabetoote jõudmine

nende kätte kes peavad seda nägema ja kes on seda võimelised rakendama. Teabetoode mis jääb vaid teabe tootja valdusesse võib pidada kasutuks, kuna see ei saavuta oma põhieesmärki mõjutada otsustajaid ja otsuseid (käesolev töö lk 24).

Kokkuvõtvalt järeltab autor, et senine otsustusprotsess on osaliselt tingitud valdkondlike analüütikute ressursi puudusest, mis sunnib politseijuhte otsustama tunnetuslikult. Autori arvates saaks näiteks sihtmärkide valimisel ja ohuhinnangute koostamisel lähtuda probleemi profiilidest, millega välditaks seni ohuhinnangutes esinevat liigset subjektiivsust. Teine osa on otsuse vastuvõtmise ajaline surve. Autor järeltab, et ajalisest survest tehtud otsuste järgsed analüüsid ei ole varasemate otsuste õigustamiseks, vaid on pigem varasemate otsuste mõjude kontrollimiseks.

Lisaks saab kokkuvõtvalt järeltabada, et juhid ja analüütikud ei seosta end kriminaalse keskkonna mõjutaja otsija rolliga. Autori arvates on see analüütikute osas seotud soovitude tegemise puudulikkusega, kuna soovitud on võimalik tellijat suunata mõjutajaga suhtlema. Samuti võib järeltabada, et kuna politseijuhid ei seosta end otseselt kriminaalse keskkonna mõjutaja rolliga, siis ei pea nad kriminaalse keskkonna mõjutamist enese ülesandeks.

Eeltoodust lähtuvalt teeb töö autor ettepanekud PPAle:

- Suurendada juhtide ja analüütikute teadmisi teabepõhise politseitöö teabeprotsessist ja osapoolte rollidest kriminaalse keskkonna mõjutaja leidmisel.

Teabeprotsessi ja selle puuduste all avaldasid vastajad arvamusi ka osapoolte suhtlemise aspektide osas.

Empiirilise uuringu tulemuste põhjal võib järeltabada, et kõik vastajad eelistavad teabetoote tellimuse vormistamisel vahetut suhtlemist, mis vähendab ülesande püstituse ja eesmärkide selgitamise puudujääke. Analüütikud täiendasid seda veel väärsti mõistmise ja terminoloogiast tulenevate mõõda rääkimiste vähenemisega. Põhiliste tellimustega seotud puudustena ilmnisid ülesande vale püstitus, vahetu vajaduse puudumine ja tellimuste vahendmaine. Tellimuste vahendamise tõid põhilisena välja kriminaalteabe analüütikud, kuna see võib hägustada teabetoote eesmärki. Kuigi tagasisidestamist peavad normaalseks nähtuseks kõik politseijuhid, näitas uuring, et teabetoote valmimise järgne tagasiside praktiliselt puudub. Selgus, et juhid küll tänavad toote valmimise eest, kuid toote kasutamisest tagasisidet reeglina ei anta. Samas

nendivad analüütikud, et tagasisidestamist on parandanud 2014. aastal toimunud Analüüsikonverents. Ka teoreetilistes käsitlemist peetakse oluliseks analüütiku ja tellija vahetut suhtlemist ja kaasatust, mis aitab mõista milleks teabetoodet vajatakse, millised on taustaolud, võimalused ja eesmärgid (käesolev töö lk 27) ning tagasisidestamine peaks analüütiku ja otsustaja vahel toimuma järjepidevalt, tagasisidestamist tuleks jätkata ka pärast otsuse langetamist hindamaks otsuse mõju kriminaalsele keskkonnale (käesolev töö lk 28).

Kokkuvõtvalt järeldeb autor, et ka teabetoodete tellimisel eelistatakse vahetut suhtlemist, mis autori arvates ühtib analüütiku paiknemise eelistustega. Tagasisidestamist peetakse oluliseks ja enamasti kasutatakse seda teabetoodete tellimisel, kuid tellimise järgne tagasisidestamine jääb puudulikuks, mis võimaldab järeldeb, et varasemalt tehtud otsuste mõju ei analüüsita. Selline olukord võib tingida sama probleemi jätkumisel selle korduva analüüsimise, ilma eelmist analüüsi arvesse võtmata ja võimaluse, et jõutakse samale otsusele, mis aga võib tingida korduvalt ebatõhusa mõjuga otsuse tegemise.

Eeltoodust lähtuvalt teeb töö autor ettepanekud PPAle:

- Arendada politseijuhtide ja analüütikute koostööd ja sellega seotud tagasisidestamist, erilist tähelepanu juhtida tellimise järgsele tagasisidestamisele ning selgitada puuduliku tagasiside tagajärgi.

Teabeprotsessi ja selle puuduste all avaldasid vastajad arvamusi ka teabe tasandite ja nende eristamise ning terminoloogia mõistmise osas.

Empiirilise uuringu tulemuste põhjal võib järeldeb, et teabetoodete tasandite järgset jagunemist ei peeta oluliseks, pigem käsitletakse teabetooteid analüüsitüüpide järgi. Analüütikute arvates tellimustes teabetoodete tasanditele tähelepanu ei pöörata, vaid lähtutakse konkreetsest probleemist. Pikaajase staažiga kuritegevuse analüütik tõi välja, et tasandite käsitlemise eiramine teabetoodete tellimisel võib kaasa tuua vale üldistustaseme, mida kritiseeriti ka teoreetilistes käsitlemistes (käesolev töö lk 17). Terminoloogiate mõistmise puudulikkust nentisid kõik respondendid, kuid enim käsitlesid seda kuritegevuse analüütikud. Kuigi analüütikute omavahelises suhtluses terminites möödarääkimisi ei esine, nähti suurima probleemina politseijuhtide ja analüütikute üksteise väärsti mõistmist. Samas ei teadnud vastajad, kas organisatsiooni siseselt on põhilised teabeprotsessi mõisted defineeritud ja kas need on kirjalikus

vormis kättesaadavad. Ka maailmas teeb olukorra keeruliseks erialaste definitsioonide rohkus, tänu millele on neid püütud standardiseerida (käesolev töö lk 18).

Kokkuvõtvalt järeldeb autor, et nii politseijuhtide kui ka analüütikute seas käsitletakse tasandite mõisteid läbiseigi, mis avaldus nii arvamustes kui ka intervjuude analüüsimisel. Võib järeldebada, et teabetasandite järgset jagunemist ei peeta oluliseks. Samas võimaldab see ka järeldebada, et tegemist on terminoloogia kasutamisest tulenevate möödarääkimistega. Terminoloogia kasutamise erinevused ilmsesid ka käesoleva uuringu intervjuude analüüsimisel. Võib järeldebada, et puudulik terminoloogia mõistmine pärsib ka teabetoodete tellimist ning tagasisidestamist.

Eeltoodust lähtuvalt teeb töö autor ettepanekud PPAle:

- Suurendada teabevaldkonna mõistete tundmist läbi teadlikkuse tõstmise.
- Propageerida organisatsioonis kasutatavaid teabevaldkonna mõisteid käsitlevat dokumenti ning tagada selle lihtne kättesaadavus PPA siseveebis.

Intervjuude tulemustena kogutud arvamuste kolmanda kategooria all, mis käsitles **arendustegevusi**, avaldasid vastajad arvamusi osapoolte ühtsesse ruumi viimise vajaduse, probleemi profiili võimekuse arendamise, kaasamise, spetsialiseerumise, andmebaaside arendamise, prioriteetide kokku leppimise, sisestuskvaliteedi ja teabetoodete revisjoni osas. Käesoleva töö autor järeldeb, et kuigi vastajad ei nimetanud arendustegevuse vajaduste osas kõikides teistes kategooriates käsitletud puuduseid, siis võib välja toodud puuduseid siiski käsitleda kui arendamist vajavaid valdkondi.

Empiirilise uuringu tulemuste põhjal võib järeldebada, et arendustegevustest soovitakse enim tähelepanu pöörata kolmele valdkonnale, milleks on analüütikute ja politseijuhtide ühtsesse ruumi viimine, mis toimuks läbi teabepäevade, kus tutvustatakse teabeprotsessi, teabetoodete olemust, kaasaegseid võimalusi ja tootmise olulisi aspekte, näiteks tellimuste sisustamisega seonduvat, s.h hüpoteeside püstitamist. Eriti rõhutasid analüütikud suhtlemise arendamise vajadust. Vastajad tõid positiivse näitena välja 2014 Analüüsikonverentsi ja nendivad sarnase teabepäeva vajadust. Ka teoreetilistes käsitlustes on toodud, et personal mõistaks teabepõhise

politseitöö otsustusprotsessi ja kõrgekvaliteetseid teabetooteid, tuleks arendada personali ja eriti juhtide väljaõpet (käesolev töö lk 27).

Teisena soovitakse arendada probleemi profiili võimekust, mille vajadus ilmneb põhiliselt politseijuhtide arvamustest, kelle seisukohalt puudub kriminaalpolitseilise taustaga probleemi profiili koostamine, mis käsitleks nii kuritegevuse kui ka kriminaalteabe andmeid. Arendustegevusena nähakse prefektuuridesse analüütiku võimekuse tekitamisena, kelle põhiülesandeks oleks tegeleda kriminaalpolitsei valdkonnas taktikalise- ja operatiivtasandi analüüsides tootmisega ning kes annaks sisendit ka üleriigilistesse operatiiv- ja strateegilistesse analüüsidesse. Selline käsitlus võimaldaks mõista tervikpilti, sest ühe valdkonna andmed toetavad teist (käesolev töö lk 15). Teabepõhine politseitöö eeldab politseilt paremat olemasoleva informatsiooni kasutamist kriminaalse olukorra kaardistamiseks, sihiks on õigete sihtmärkide valimine ja kiiremat sekkumist vajavate kuritegude ennetamine (käesolev töö lk 6).

Kolmandana soovitakse arendada spetsialistide ja andmete kaasamist teabetoodete interpreteerimisele. Kaasamise all peetakse silmas nii PPA väliste spetsialistide kui ka andmete kaasamist interpreteerimisse. Vastajad tõid välja kaasamise vajaduse seonduvalt kuritegevuse sotsiaalsetest faktoritest ning nägid vajadust kriminoloogilise vaate kaasamiseks, mis võiks teabetoodetes välja tuua miks ja mis sunnib inimesi erinevaid kuritegusid toime panema ning millised on sellega seotud soodusasjaolud ja millised oleks pärssivad asjaolud. Teabepõhine politseitöö on organisatsiooniülene probleemide ennetamisele suunatud juhtimismudel, mis lähtub otsustamisel ja prioriteetide püstitamisel kvaliteetsest ja asjakohasest teabest (käesolev töö lk 13).

Kogu empiirilise uuringu tulemusi ja teoreetilisi käsitlusi arvesse võttes järeldab käesoleva töö autor, et politseitegevuse teabepõhisuse tõstmiseks Eestis vajavad arendamist analüütikute ja politseijuhtide **arusaamad teabepõhise politseitöö teabeprotsessist**, osapoolte **suhitlemine**, analüüsitoodetest **probleemi profiili** tootmine, analüüsides koostamisel **väliste spetsialistide ja andmete kaasamine** interpreteerimisse ja **soovituste** tegemine ning **terminoloogia mõistmine**.

Autor järeldab, et erilist tähelepanu vajab kriminaalpolitsei valdkonna teabepõhisuse tõstmisel probleemi profiili tootmisega seotud arendustegevused, mis hõlmaks endas ka analüütikute värbamist kriminaalpolitsei üksustesse ning tagatud peaks olema analüütikute rollide integreeritus. Selline arendustegevus tagaks paljud kriminaalpolitsei juhtide teabe vajaduste kategoorias ilmnenuvad vajadused ja ootused ning likvideeriks paljud teabeprotsessi ja selle

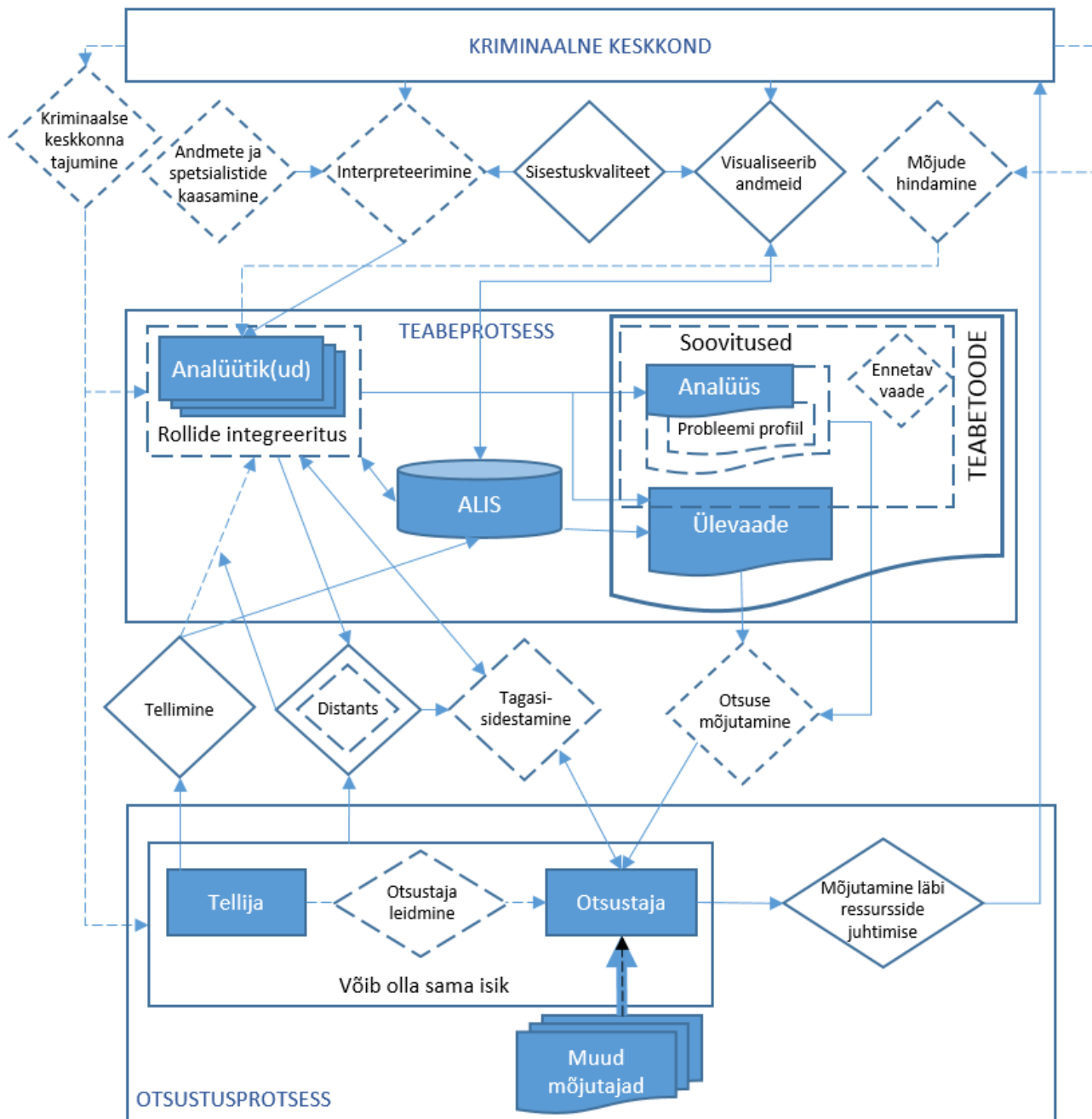
puuduste kategoorias ilmnenud puudused, s.h parandaks osapoolte suhtlemist. Teabepõhise politseitöö teoreetilistes käsitlustes on analüütikule omistatud määrav roll kriminaalse keskkonna interpreteerimisel (käesolev töö lk 21) ning praktilises ja kasutatavas vormis usaldusliku teabe loomine (käesolev töö lk 25), millega avaldatakse mõju otsustajate otsuste kujunemisele (käesolev töö lk 21). Seega on vastava analüütiku olemasolu tagamine teabepõhise töstmiseks vajalik.

Eeltoodust lähtuvalt teeb töö autor ettepanekud PPAle:

- Rakendada kriminaalpolitseis teabepõhise politseitöö põhimõtteid, seal juures teabepõhise politseitöö 3i mudeli edasiarendust.
- Suurendada politseijuhtide ja analüütikute arusaama teabepõhisest politseitööst.
- Analüütikute osas arendada väliste spetsialistide ja andmete kaasamist interpreteerimisse ja soovitude tegemist.
- Arendada välja ja rakendada probleemi profiili tootmise võimekus.
- Suurendada teabevaldkonna terminoloogia mõistmist.

Kokkuvõtvalt võib öelda, et nii politseijuhid kui analüütikud on ühisel arvamusel, et analüüse tellitakse ja kasutatakse vähe. Politseijuhid toovad välja analüüsides puudusena interpretatsiooni kvaliteedi, samas selgus uuringuga, et politseijuhid ei seosta end tellija rolliga. Analüütikud on arvamusel, et arendamist vajaks politseijuhtide analüüsivaldkonna mõistmine. Politseijuhid näevad suurima puudusena probleemi profiili ja vastava tootmisvõimekusega analüütiku puudumist prefektuurides. Vahetut paiknemist üksustes peavad oluliseks ka analüütikud. Paljud välja toodud probleemkohad kajastusid ka teoreetilistes käsitlustes kajastatud varasemates uuringutes. Politseitegevuse teabepõhise töstmiseks Eestis vajavad arendamist analüütikute ja politseijuhtide arusaamad teabepõhise politseitöö teabeprotsessist, osapoolte suhtlemine, analüüsitoodetest probleemi profiili tootmine, analüüsides koostamisel väliste spetsialistide ja andmete kaasamine interpreteerimisse ja soovitude tegemine ning terminoloogia mõistmine.

Empiirilise uuringu tulemuste võrdlemiseks teabepõhise politseitöö mudeliga ja erinevuste ning puuduste välja toomiseks visualiseeris autor olulisemad tulemused kokkuvõtvalt joonisel 6.

Joonis 6. Teabepõhise politseitöö mudeli ja empiirilise uuringu tulemuste erinevused. Erinevuste all mõeldakse osalist või täielikku puudumist, mis märgitud joonisele punktiiriga. (teooria, uuringu ja järelduste põhjal, autori koostatud)

Kuigi teabepõhise politseitöö 3i mudeli edasiarendus on lõpmatu tsükkel, võiks joonise alguspunktiks nimetada kriminaalse keskkonna tajumist. Käesoleva uuringu tulemustest nähtub, et kriminaalse keskkonna tajumises osas esinevad puudused nii analüütikute kui ka politseijuhtide seas. Selgus, et politseijuhtide osas on see seotud madala teabetoodete tellija rolli

tunnetusega. Analüütikute puhul saab seda siduda liigsete regulaarsete teabetoodete tootmisega, millest tulenevalt puudub analüütikutel ajaline ressurss kriminaalset keskkonda jälgida.

Analüütiku poolt kriminaalse keskkonna tajumise korral otsest teabetootete tellimuse protsessi ei järgne ja analüütikul on võimalik asuda kriminaalset keskkonda interpreteerima. Politseijuhi korral läbitakse tellimise protsess, mida teooriast ja uuringust lähtuvalt mõjutab enim analüütikute ja juhtide vaheline paiknemise distants. Tellimuse eesmärkide selgitamisel on tõhusaimaks vahetu suhtlemine. Sama põhimõte laieneb igas etapis igasugusele tagasisidestamisele. Samas selgus uuringuga, et osades prefektuurides puudusid analüütikud ja osades prefektuurides oli mingis osas analüütiline võimekus esindatud. Täielikult puudus analüütikute rollide integreeritus. Selgus, et prefektuuride kriminaalpolitseijuhid peavad vajalikuks analüütikute rollide integreeritust, kus analüütik oleks võimeline analüüsima nii kuritegevuse- kui ka kriminaalteabeanalüüsi valdkonnas, kuid mis seni puudub.

Tellimise osas võib toimivaks pidada infosüsteemi ALIS vahendustel ülevaadete tootmist ja kasutamist otsustusprotsessis.

Uuringuga selgus, et kriminaalse keskkonna interpreteerimist peetakse puudulikuks, kuna ei kaasata organisatsiooni väliseid andmeid ja spetsialiste. Interpretatsiooni kui ka infosüsteemi ALIS poolt koostatud ülevaateid mõjutab enim sisestuskvaliteet, mida puudulikuks ei peeta.

Teabeprotsessi osas selgus, et analüüse toodetakse liialt vähe. Analüüsitoodetest puudub probleemi profiili tootmine ja teabetoodetes puuduvad soovitusel, millest tulenevalt puudub teabetoodetes ka ennetav vaade. Ka analüütikute poolt toodetavates ülevaadetes puuduvad soovitusel edasisteks tegevusteks. Näiteks võiksid ülevaated sisaldada soovitusi järgnevateks analüüsideks.

Uuringuga selgus, et analüütikud pidasid õige kriminaalse keskkonna mõjutaja ehk otsustaja leidmist tellija ülesandeks. Samas näitas uuring, et paljud teabetooted toodetakse ilma otsest tellijata. Seega on tõenäoline, et ilma tellijata võivad jääda teabetooted kasutamata. Teabepõhine politseitöö eeldab kriminaalse keskkonna mõjutaja ehk otsustaja leidmist ka analüütikutelt, kuna eeldab teabetootega otsustaja mõjutamist.

Samuti ei seostanud politseijuhid end otsustaja ehk kriminaalse keskkonna mõjutaja otsija rolliga. Selgus, et kui juhid ise ei ole otseselt otsustaja rollis, siis jääb teabetootede sisuliselt kasutamata.

Uuringuga selgus, et kuigi juhid nendivad, et teabetooted mõjutavad nende juhtimisotsuseid, siis selgus, et muude otsuse mõjutajate osakaal on otsustamisel tunduvalt suurem kui objektiivsel teabetootel. Seda enamasti teabetoodete vähesuse, madala kvaliteedi ja ajalise faktori tõttu.

Joonisel jääb teabepõhise politseitöö mudeli tsüklit lõpetama ressursside juhtimise otsusega kriminaalse keskkonna mõjutamine ja selle otsuse mõju hilisem hindamine. Just viimast peetakse täielikult puuduvaks, kuigi see peaks alustama järgnevat tsüklit. Uuringuga selgus, et reeglina otsuste järgselt ei hinnata otsuste mõju kriminaalsele keskkonnale. Seega on autori arvates oht, et järgmine teabe- ja otsustusprotsess võivad tähelepanuta jätta eelmise, millest tulenevalt võidakse korrata eelnevaid otsuseid, mille aga puudus piisavalt tõhus mõju.

Kokkuvõtvalt toob autor välja, et teabepõhisuse tõstmiseks ja teabepõhise politseitöö mudeliga vastavusse viimiseks on vaja rakendada uuringuga selgunud ning järelduste ja ettepanekute alapeatükis välja toodud parendusettepanekud.

KOKKUVÕTE

Käesolev töö otsis vastust **uurimisprobleemile**, kuidas kasutatakse kriminaalpolitseis analüüse juhtimisotsuste tegemiseks ja kuidas on erinevate osapoolte rollid teabeprotsessis integreeritud? Magistritöö **eesmärk** oli välja selgitada kriminaalpolitsei juhtide ja analüütikute seas analüüsitoodete kasutamise põhimõtted ja vastavus teabepõhisele politseitöömudelile ning leida võimalused selle parendamiseks.

Magistritöös otsiti vastust kolmele uurimisküsimusele, millele vastuste leidmine andis võimaluse esitada ettepanekud politseitegevuse teabepõhiseuse tõstmiseks.

Töö teoreetilises osas analüüsiti vastavalt esimesele uurimisülesandele, teabepõhise politseitöömudeli lähtekohti ning juhtide ja analüütikute rolli teabepõhise politseitöö teabeprotsessis, et saada sisendeid ekspertide arvamuste kogumiseks. Teoreetilisi käsitlusi kasutati ka teisest ja kolmandast uurimisülesandest tulenevalt, ekspertide arvamusega võrdlemiseks ja ettepanekute väljatöötamiseks. Käesolevas töös toodud teoreetilistes käsitlustest selgub, et teabepõhisel politseitööl puudub teadusmaailmas ühtselt tunnustatud definitsioon, millest tulenevalt magistritöö autor sünteesis teoreetiliste käsitluste põhjal järgmise definitsiooni: teabepõhine politseitöö on organisatsiooniülene õiguskorra probleemide ennetamisele suunatud juhtimismudel, mis lähtub otsustamisel ja prioriteetide püstitamisel kvaliteetselt ja asjakohaselt teabest.

Teabepõhist politseitööd ja analüütikute ning politseijuhtide rolli teabepõhises politseitöös iseloomustab kõige paremini teabepõhise politseitöö 3i mudeli edasiarendus. 3i mudeli edasiarenduses on teabe analüüsi roll interaktiivselt interpreteerida kriminaalset keskkonda ning avaldada analüüsitootega mõju otsustaja otsuse kujunemisele, kusjuures otsustajad peaksid esmalt suutma selgeks teha mille analüüsimist soovitakse. Analüüsitootega mõju avaldamise seisukohalt on oluline tuvastada õige otsustaja, kellel on reaalne võimalus mõjutada kriminaalset keskkonda ja keskkonna mõjutamise staadiumis tuleks jälgida otsuste mõju ja vajadusel võtta kasutusele teised võimalused mis võiksid olla efektiivsemad. Analüütikule on omistatud määrav roll kriminaalse keskkonna interpreteerimisel ning praktilises ja kasutatavas vormis usaldusliku teabe loomine, millega avaldatakse mõju otsustajate otsuste kujunemisele. Otsustajale on aga antud määrav roll kriminaalse keskkonna mõjutajana. 3i mudel ei määratleta otsustajaid ja otsustajaks võib olla ka konkreetse juhtumi lahendaja või otsustajaid võib olla ka mitu. Politseiorganisatsiooni vaates on otsustajateks politseijuhid, kuid teabetootega mõju avaldamise

seisukohalt on oluline tuvastada õige otsustaja, kellel on reaalne võimalus mõjutada kriminaalset keskkonda ja selleks ei pruugi olla politseijuhid. 3i mudel eeldab otsustaja poolset kriminaalse keskkonna mõjutamist läbi ennetustegevuse, sekkumise või ka seadusandluse muutmise. Otsustajaks on isik, kes on võimeline läbi organisatsiooni ressurside juhtimise kriminaalsele keskkonnale mõju avaldama.

Töö empiirilises osas leiti vastused uurimisküsimustele ja lahendati uurimisülesanded. Uurimisküsimuste põhjal viidi läbi poolstruktureeritud ekspertintervjuud, et koguda politseijuhtidest ja analüütikutest ekspertide arvamusi, et neid omavahel võrrelda.

Esimesele uurimisküsimusele, millised on kriminaalpolitsei juhtide teabe vajadused juhtimisotsuste tegemiseks, vastuste saamiseks koguti arvamusi juhtide teabe vajaduste kohta. Vastajad avaldasid kõige rohkem arvamust teabetoodete vajaduste kohta, millega seoses toodi välja, et analüüse toodetakse liialt vähe. Analüüsitoodetest vajatakse enim probleemi profiili ja kasutatakse enim ohuhinnanguid. Samas selgus vastustest, et enamus juhte peavad juhtimise seisukohalt vajalikuks pigem ülevaatlike teabetooteid. Enamus juhte kasutavad ülevaadete saamiseks infosüsteemi ALIS, mida peetakse ka kuritegevuse analüütikute poolt oluliseks. Teabevajaduste osas selgitasid juhid oma vajadusi ka läbi teabetoodetele seatud ootuste, kus enamuse juhtide arvamuste alusel kujunesid teabetoodetele seatud ootusteks ressurside juhtimine, spetsialistide kaasamine interpreteerimisele ja teave peab olema juhtide jaoks vajalik.

Teisele uurimisküsimusele, millised on juhtide ja analüütikute arusaamad kriminaalpolitsei teabeprotsessist ja selle puudustest, vastuste saamiseks koguti arvamusi teabeprotsessist ja selle puudustest. Vastajad avaldasid arvamusi teabetoodetega, analüütikuga, otsustajaga, osapoolte suhtlemisega, teabe tasandite ja nende eristamisega ning terminoloogia mõistmisega seoses. Enim käsitleti teabetoodete all analüüse ja sellega seotud interpretatsiooni, soovitusi, probleemi profiili ja ohuhinnangut ning nende puuduseid. Interpretatsioon, soovitusid ja probleemi profiil leidsid läbivalt käsitlemist ka teistes koodides. Olulisim seos on probleemi profiilil, mis seostub analüütiku all käsitletud analüütikute paiknemisega, rollide integreeritusega, analüütikute ressursiga, otsustaja all käsitletud kuidas otsustatakse aspektiga. Kuna probleemi profiili tootmine praktiliselt puudub, siis käsitleti seoseid enamasti teabeprotsessi puudustena. Probleemi profiili peetakse oluliseks nii kuritegevuse kui ka kriminaalteabe analüüsi vaates ning vajatakse ressurside suunamiseks ja sihtmärkide valimiseks.

Teisele uurimisküsimusele vastuste saamiseks arvamuste kogumisel leiti ka vastus uurimisprobleemile, kuidas kasutatakse kriminaalpolitseis teabetooteid juhtimisotsuste tegemiseks ja millised on peamised probleemid?

Selgus, et pooled otsused tehakse oma varasemate otsuste õigustamiseks. Politseijuhid tõid näitena välja ohuhinnangu osa, kus sihtmärgid on varem valmis valitud ja ohuhinnangu sisend valmib pigem eelneva otsuse toetamiseks. Politseijuhid tõid välja, et nad lähtuvad otsustamisel pigem varasemast kogemusest, olemasolevast ressursist, hetkeolukorrast, menetlustest, seatud prioriteetidest, poliitilistest ootustest, tippjuhtkonna ettekirjutustest ja vähem teabetoodetest. Osapoolte teabeprotsessi integreeritus ilmneb analüütiku ja otsustaja koodi all, kuid seda käsitletakse uuringus läbivalt. Osapoolte integreeritus teabeprotsessi on ka teabepõhise politseitöö teoreetilistes käsitlustes määravaks.

Kolmanda uurimisküsimuse kaudu selgitati arendustegevusi politseitegevuse teabepõhise tõstmiseks Eestis. Vastajate poolt toodi oluliste arendustegevuste vajadustena välja politseijuhtide ja analüütikute ühtsesse ruumi viimise vajadus, probleemi profiili võimekuse arendamine ja kaasamine, mis kattusid ka teistes uurimisküsimuste vastustes ilmnunud puudujääkidega.

Käesoleva töö autorile ei ole teada, et teabepõhise politseitöö põhimõtteid ja politseijuhtide ning analüütikute arvamusi oleks Eestis uuritud. Magistritöö raames läbi viidud uuringuga selgus, et politseitegevuse teabepõhise tõstmiseks Eestis vajavad arendamist analüütikute ja politseijuhtide arusaamad teabepõhise politseitöö teabeprotsessist, osapoolte suhtlemine, analüüsitoodetest probleemi profiili tootmine, analüüside koostamisel väliste spetsialistide ja andmete kaasamine interpreteerimisse ja soovitude tegemine ning terminoloogia mõistmine.

Võib järeldada, et erilist tähelepanu vajab kriminaalpolitsei valdkonna teabepõhise tõstmisel probleemi profiili tootmisega seotud arendustegevused, mis hõlmaks endas ka analüütikute värbamist kriminaalpolitsei üksustesse ning tagatud peaks olema analüütikute rollide integreeritus. Selline arendustegevus tagaks paljud kriminaalpolitsei juhtide teabe vajaduste kategoorias ilmnunud vajadused ja ootused ning likvideeriks paljud teabeprotsessi ja selle puuduste kategoorias ilmnunud puudused, s.h parandaks osapoolte suhtlemist.

Autor näeb ühe edaspidise uurimisvajadusena teistes politsei valdkondades teabepõhise politseitöö rakendamise võimaluste uurimist, millest võiks selguda teabepõhise politseitöö põhimõtete rakendamine politseiorganisatsiooni üleselt.

SUMMARY

The title of the Master's thesis is "Using intelligence products for decision-making in the criminal police". The objective of the thesis is to evaluate the principles, problems and differences of criminal police managers and analysts regarding the use of intelligence products and their compliance with intelligence-led policing, and find ways for improving them.

To achieve the objective, the following three research tasks were set up:

1. An analysis of theoretical interpretations of intelligence-led policing and the role of managers and analysts in the intelligence process of intelligence-led policing to gather input for an expert opinion comparison as a foundation for further recommendations;
2. A comparative analysis of expert opinions from criminal police managers and analysts to identify problems in order to provide input for a comparison of theoretical interpretations;
3. A comparison of the results of the empirical study with the intelligence-led policing model to bring out the differences and shortcomings, and putting forward recommendations for increasing intelligence-led decision-making in the criminal police.

In the author's opinion, all the research tasks have been accomplished and the objective of the thesis has been achieved. In the theoretical part of the thesis the author analyzes the basics of intelligence-led policing and the role of managers and analysts in the intelligence process of intelligence-led policing. To meet the objective of this thesis a case study was conducted where initial data had been acquired from semi-structured expert interviews. The interviews aimed at gathering expert opinions from managers of the criminal police and analysts. The gathered opinions were compared first and then juxtaposed with the theoretical interpretations. A qualitative content analysis was used to process the interviews. The research highlights the need for increasing intelligence-led policing in the Estonian criminal police, analysts and managers need to develop better understanding of intelligence-led policing, the parties have to improve communication, the organization has to establish capacity for problem profiles, and involve external experts and data outside of the organization into the interpretation process, as well as make recommendations and improve the understanding of the terminology.

The studies of the Master's thesis serve as a basis for recommendations to the Estonian Police and Border Guard Board for increasing intelligence-led decision making of the criminal police.

JOONISTE JA TABELITE LOETELU

Joonis 1. Teabe tasandid ja nende tegevused (Innes & Sheptycki, 2004; Maguire & John, 2006; John & Maguire, 2007, p. 212; Carter & Carter, 2009; Chainey, 2012; Tilley, 2008, pp. 384-385; autori koostatud).....	17
Joonis 2. Näitlikustatud teabe ulatus erinevates politseiüksustes (Ratcliffe, 2008a, p. 101; autori koostatud)	17
Joonis 3. Teabepõhise politseitöö 3i mudel (Ratcliffe, 2003)	21
Joonis 4. 3i mudel kui teabepõhise politseitöö otsustusprotsess ja muud mõjud otsustajale (Ratcliffe, 2003; Chainey, 2012; autori koostatud)	28
Joonis 5. Põimunud juhtumi uuring, käesoleva magistritöö ülesehituse iseloomustamiseks (Yin, 2003, p. 40; autori koostatud).....	31
Joonis 6. Teabepõhise politseitöö mudeli ja empiirilise uuringu tulemuste erinevused. Erinevuste all mõeldakse osalist või täielikku puudumist, mis märgitud joonisele punktiiriga. (teooria, uuringu ja järelduste põhjal, autori koostatud)	64
Tabel 1. Intervjueeritud ekspertide unikaalsed tunnused, intervjuude läbiviimise aeg, kestvus ja ametikoht (autori koostatud).....	33
Tabel 2. Arvamused koodidena juhtide teabe vajaduste kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivist (autori koostatud).....	34
Tabel 3. Arvamused alamkoodidena teabetoodetega seotud arusaamade koodi kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivist (autori koostatud).....	38
Tabel 4. Arvamused alamkoodidena analüütiku koodi kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivist (autori koostatud).....	43
Tabel 5. Arvamused alamkoodidena analüütiku koodi kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivist (autori koostatud).....	45

Tabel 6. Arvamused osapoolte suhtlemise, teabe tasandid ja nende eristamise, terminoloogia mõistmise koodide kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivist (autori koostatud)..... 48

Tabel 7. Arvamused koodidena arendustegevustest võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivist (autori koostatud)..... 50

VIIDATUD ALLIKATE LOETELU

Bell, P. & Congram, M., 2013. Intelligence-Led Policing (ILP) as a strategic planning resource in the fight against Transnational Organized Crime (TOC). *International Journal of Business and Commerce*, 2(12), pp. 15-28.

Carter, D. L., 2009. *Law Enforcement Intelligence: A Guide for State, Local, and Tribal Law Enforcement Agencies*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://fas.org/irp/agency/doj/lei.pdf> [Kasutatud 04.04.2015].

Carter, D. L. & Carter, J. G., 2009. Intelligence-Led Policing: Conceptual and Functional Considerations for Public Policy. *Criminal Justice Policy Review*, 20(3), pp. 310-325.

Carter, J. G. & Carter, D. L., 2012. Law enforcement intelligence: implications for self-radicalized terrorism. *Police Practice and Research*, 13(2), pp. 138-154.

Casey, J., 2004. Managing joint terrorism task force resources. *FBI Law Enforcement Bulletin*, 73(11), pp. 1-6.

Chainey, S., 2012. Improving the Explanatory Content of Analysis Products using Hypothesis Testing. *Policing*, 6(2), pp. 108-121.

Chainey, S. & Chapman, J., 2013. A problem-oriented approach to the production of strategic intelligence assessments. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 36(3), pp. 474-490.

Chermak, S., Carter, J., Carter, D., McGarrell, E. F., Drew, J., 2013. Law Enforcement's Information Sharing Infrastructure: A National Assessment. *Police Quarterly*, 16(2), pp. 211-244.

Clarke, C., 2006. Proactive Policing: Standing on the Shoulders of Community-Based Policing. *Police Practice and Research*, 7(1), pp. 3-17.

Clarke, R. V. & Harris, P. M., 1992. Auto theft and its prevention. *Crime and Justice*, pp. 1-54.

Cope, N., 2004. Intelligence Led Policing or Policing Led Intelligence?: Integrating Volume Crime Analysis into Policing. *British Journal of Criminology*, 44(2), pp. 188-203.

Darroch, S. & Mazerolle, L., 2012. Intelligence-Led Policing: A Comparative Analysis of Organizational Factors Influencing Innovation Uptake. *Police Quarterly*, 16(1), pp. 3-37.

den Hengst, M. & Staffeleu, E., 2012. Different Information Organizations to Produce the Same High Quality Intelligence: An Overview of the Police Forces in the Netherlands. *Policing*, 6(2), pp. 187-193.

Deukmedjian, J. E., 2006. From Community to Intelligence: Executive Realignment of RCMP Mission. *Canadian Journal of Criminology and Criminal Justice*, 48(4), pp. 523-542.

Eck, J. E., Clarke, R. V. & Petrossian, G., 2013. *Intelligence Analysis for Problem Solvers*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.popcenter.org/library/reading/pdfs/Intell-Analysis-for-ProbSolvers.pdf> [Kasutatud 16.12.2014].

Eck, J. E., La Vigne, N. G. & Fregly, S. M., 1994. *Using Research: A Primer for Law Enforcement Managers, 2nd ed.* Washington, DC: Police Executive Research Forum.

Eesti turvalisuspoliitika põhisuundade aastani 2015 heakskiitmine (2008).

Ericson, R. V. & Haggerty, K. D., 1997. *Policing the risk society*. Oxford: Oxford University Press.

Ericson, R. V. & Shearing, C. D., 1986. The Scientification of Police Work. In: G. Böhme & N. Stehr, eds. *The Knowledge Society*. Dordrecht: Springer Netherlands, pp. 129-159.

Fleming, J. & Wood, J., 2006. *Fighting crime together: the challenges of policing and security networks*. Sydney: University of New South Wales Press.

Flick, U., 2009. *An Introduction to Qualitative Research*. 4. toim. London: SAGE Publications.

George, R. Z. & Bruce, J. B., 2008. *Analyzing intelligence: Origins, obstacles, and innovations*. Georgetown: Georgetown University Press.

Gill, P., 2000. *Rounding up the usual suspects?: Developments in contemporary law enforcement intelligence*. Aldershot, England: Ashgate.

Gilmour, S. & France, R., 2011. Local policing and transnational organized crime. *International Review of Law, Computers & Technology*, 25(1-2), pp. 17-26.

- Goldstein, H., 2003. On further developing problem-oriented policing: The most critical need, the major impediments, and a proposal. *Crime prevention studies*, Volume 15, pp. 13-48.
- Guidetti, R. & Martinelli, T. J., 2009. Intelligence-led policing: A strategic framework. *Police Chief*, 76(10), pp. 132-134.
- Guidetti, R. & Ratcliffe, J. H., 2008. State police investigative structure and the adoption of intelligence-led policing. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 31(1), pp. 109-128.
- Gundhus, H. O., 2005. Catching and Targeting: Risk Based Policing, Local Culture and Gendered Practices. *Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention*, 6(2), pp. 128-146.
- IACP, 2002. *Criminal Intelligence Sharing: A National Plan for Intelligence-Led Policing at the Local, State and Federal Levels*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://ric-zai-inc.com/Publications/cops-w0418-pub.pdf> [Kasutatud 04.04.2015].
- IALEIA, 2004. *Law Enforcement Analytic Standards*. [Võrgumaterjal] Leitav: http://www.academia.edu/10167724/Law_Enforcement_Analytic_Standards [Kasutatud 04.04.2015].
- IALEIA, 2012. *Law Enforcement Analytic Standards, 2nd ed.* [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.ialeia.org/images/docs/las2012.pdf> [Kasutatud 04.04.2015].
- Innes, M., Fielding, N. & Cope, N., 2005. The Appliance of Science? The Theory and Practice of Crime Intelligence Analysis. *British Journal of Criminology*, 1(45), pp. 39--57.
- Innes, M. & Sheptycki, J. W., 2004. From detection to disruption: Intelligence and the changing logic of police crime control in the United Kingdom. *International Criminal Justice Review*, 14(1), pp. 1-24.
- Jaschke, H.-G., 2010. Knowledge-led Policing and Security: Developments in Police Universities and Colleges in the EU. *Policing*, 4(3), pp. 302-309.
- John, T. & Maguire, M., 2003. Rolling out the National Intelligence Model: key challenges. *Crime reduction and problem-oriented policing*, pp. 38--68.

John, T. & Maguire, M., 2007. Criminal intelligence and the national intelligence model. rmt:: T. Newburn, T. Williamson & A. Wright, toim-d *Handbook of Criminal Investigation*. Oxon: Willan, pp. 199-225.

Keelty, M., 2004. *Can intelligence always be right?*. [Vörgumaterjal] Leitav: <http://www.afp.gov.au/media-centre/speeches/2004/13th-annual-conference-of-the-australian-institute-of-professional-intelligence-officers> [Kasutatud 04.04.2015].

Luhmann, N., 1998. *Observations on Modernity*. Stanford: Stanford University Press.

Mackay, D. & Ratcliffe, J. H., 2004. Intelligence products and their dissemination. *Strategic Thinking in Criminal Intelligence*, p. 148.

Maguire, M., 2000. Policing by risks and targets: Some dimensions and implications of intelligence-led crime control. *Policing and Society*, 9(4), pp. 315-336.

Maguire, M., 2008. Criminal investigation and crime control. rmt:: T. Newburn, toim. *Handbook of policing*. 2nd toim. Cullompton: Willan, pp. 430-464.

Maguire, M. & John, T., 2004. *The National Intelligence Model: early implementation experience in three police force areas*. Cardiff: Cardiff University.

Maguire, M. & John, T., 2006. Intelligence Led Policing, Managerialism and Community Engagement: Competing Priorities and the Role of the National Intelligence Model in the UK. *Policing and Society*, 16(1), pp. 67-85.

Manning, P. K., 2001. Technology's ways: Information technology, crime analysis and the rationalizing of policing. *Criminology and Criminal Justice*, 1(1), pp. 83-103.

McDowell, D., 2009. *Strategic intelligence: a handbook for practitioners, managers, and users*. Maryland: Scarecrow Press.

McGarrell, E. F., Freilich, J. D. & Chermak, S., 2007. Intelligence-Led Policing As a Framework for Responding to Terrorism. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 23(2), pp. 142-158.

NCIS, 2000. *The National Intelligence Model*. [Vörgumaterjal] Leitav: <http://www.intelligenceanalysis.net/National%20Intelligence%20Model.pdf> [Kasutatud 03.11.2014].

- Nicholl, J., 2004. Task definition. *Strategic thinking in criminal intelligence*, pp. 53-69.
- O'Shea, T. C. & Nicholls, K. J., 2003. *Crime analysis in America: Findings and recommendations*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://ric-zai-inc.com/Publications/cops-w0049-pub.pdf> [Kasutatud 04.04.2015].
- Oakensen, D., Mockford, R. & Pascoe, C., 2002. Does there have to be blood on the carpet? Integrating partnership, problem-solving and the National Intelligence Model in strategic and tactical police decision-making processes. *Police Research and Management*, 5(4), pp. 51-62.
- Osborne, D., 2006. *Out of bounds: Innovation and change in law enforcement intelligence analysis*, s.l.: Joint Military Intelligence Coll Washington DC Center for strategic intelligence research.
- Pawson, R. & Tilley, N., 1997. *Realistic evaluation*. London: Sage Publication.
- Peterson, M., 2005. *Intelligence-led policing: The new intelligence architecture*. Washington, DC: US Department of Justice.
- Politsei- ja Piirivalveamet, 2011. *Peadirektori käskkiri nr 433 "Politseianalüüsi kord"*, Tallinn: PPA.
- Ratcliffe, J. H., 2002. Intelligence-led policing and the problems of turning rhetoric into practice. *Policing and Society*, 12(1), pp. 53-66.
- Ratcliffe, J. H., 2003. Intelligence-led policing. *Australian institute of criminology Trends and Issues in Crime and Criminal Justice*, Issue 248, pp. 1-6.
- Ratcliffe, J. H., 2005. The Effectiveness of Police Intelligence Management: A New Zealand Case Study. *Police Practice and Research*, 6(5), pp. 435-451.
- Ratcliffe, J. H., 2007. *Integrated Intelligence and Crime Analysis: Enhanced Information Management for Law Enforcement Leaders*. [Võrgumaterjal] Leitav: <http://www.policefoundation.org/sites/g/files/g798246/f/Ratcliffe%20%282007%29%20-%20Integrated%20Intelligence%20and%20Crime%20Analysis.pdf> [Kasutatud 04.04.2015].
- Ratcliffe, J. H., 2008a. *Intelligence-led Policing*. s.l.:Willan.

Ratcliffe, J. H., 2008b. Knowledge management challenges in the development of intelligence-led policing. rmt.: T. Williamson, toim. *The handbook of knowledge-based policing: Current conceptions and future directions*. West Sussex: John Wiley and Sons, pp. 205-220.

Ratcliffe, J. H., 2014. Intelligence-Led Policing. In: G. Bruinsma & D. Weisburd, eds. *Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*. New York: Springer, pp. 2573-2581.

Read, T. & Oldfield, D., 1995. *Local crime analysis*. s.l.:Home Office Police Research Group.

Rider, B., 2013. Intelligent investigations: the use and misuse of intelligence a personal perspective. *Journal of Financial Crime*, 20(3), pp. 293-311.

Ronn, K. V., 2013. Democratizing Strategic Intelligence?: On the feasibility of an objective, decision-making framework when assessing threats and harms of organized crime. *Policing*, 7(1), pp. 53-62.

SA Eesti Koostöö Kogu, 2014. *Avaliku sektori ressursikasutuse analüüs riigi saldoandmestike põhjal aastatel 2006-2012*, s.l.: s.n.

Santos, R. B., 2012. *Crime Analysis With Crime Mapping*. 3rd toim. s.l.:SAGE Publications.

Sheptycki, J., 2003. The governance of organised crime in Canada. *Canadian Journal of Sociology*, pp. 489-516.

Sheptycki, J., 2004. *Review of the influence of strategic intelligence on organised crime policy and practice..* s.l.:Home Office, Crime and Policing Group, Research, Development and Statistics Directorate..

Sheptycki, J., 2005. Transnational policing. *The Canadian Review of Policing Research*, pp. 1-7.

Sheptycki, J., 2007. High Policing in the Security Control Society. *Policing*, 1(1), pp. 70-79.

Siseministerium, 2015. *Siseturvalisuse arengukava 2015-2020*. [Võrgumaterjal] Leitav: https://valitsus.ee/sites/default/files/content-editors/arengukavad/siseturvalisuse_arengukava_2015-2020_kodulehele.pdf [Kasutatud 04.04.2015].

- Smith, R., 2010. Policing the changing landscape of rural crime: a case study from Scotland. *International Journal of Police Science & Management*, 12(3), pp. 373-387.
- Teddlie, C. & Yu, F., 2007. Mixed methods sampling a typology with examples. *Journal of mixed methods research*, 1(1), pp. 77-100.
- Tilley, N., 2008. Modern approaches to policing: community, problem-oriented and intelligence-led. In: T. Newburn, ed. *Handbook of Policing*. 2nd ed. Cullompton: Willan, pp. 373-403.
- Tilley, N. & Laycock, G., 2002. *Working out what to do: evidence-based crime reduction*. London: Home Office.
- Wardlaw, G. & Boughton, J., 2006. Intelligence-led policing: the AFP approach. *Fighting crime together: The challenges of policing and security networks*, pp. 133-149.
- Weatherburn, D., 2004. *Law and order in Australia: Rhetoric and reality*. Sydney: The Federation Press.
- Weisburd, D. & Eck, J. E., 2004. What Can Police Do to Reduce Crime, Disorder, and Fear?. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 593(1), pp. 42-65.
- Verfaillie, K. & Beken, T. V., 2008. Proactive policing and the assessment of organised crime. *Policing: An International Journal of Police Strategies & Management*, 31(4), pp. 534-552.
- Wheaton, K. J., 2009. Evaluating Intelligence: Answering Questions Asked and Not. *International Journal of Intelligence and CounterIntelligence*, 22(4), pp. 614-631.
- Whitaker, R., 1999. *The End of Privacy: How Total Surveillance is Becoming a Reality*. New York: The New Press.
- Viaene, S. *et al.*, 2009. Intelligence-led policing at the Amsterdam-Amstelland Police Department: operationalized business intelligence with an enterprise ambition. *Intelligent Systems in Accounting, Finance & Management*, 16(4), pp. 279-292.
- Yin, R. K., 2003. *Case Study Research: Design and Methods*. 3rd ed. London: SAGE Publications.

LISAD

Lisa 1. Politseijuhtide intervjuu küsimused

Taustainfo küsimused – milline on teie staaž politseiametnikuna ja juhina?

Milliseid analüüse ja teabetooteid tööülesannetest lähtuvalt vajate ning mis eesmärgil? (UK1)

Millise tasandi analüüse vajate ja tellite (strateegiline, operatiivne, taktikaline) (UK1) ja kas eristate teabetooteid tasandite järgi? (UK2)

Kuidas analüüsitoodeid tellite (kirjalik, suuline, protseduuri sisu)? (UK2)

Millised on teie ootused analüüsitootele ja kuidas tehtud analüüsid neile vastavad? (UK1)

Mida teete olukorras, kus analüüsitoode ei vasta ootustele? (UK2)

Kuidas toimub tagasiside vahetamine? (UK2)

Millises ulatuses sisaldavad analüüsitooted lahendusi või soovitusi avastatud probleemi lahendamiseks? (UK2)

Kuidas mõjutavad analüüsitooted juhtimisotsuste tegemist? (UK2)

Kuidas analüüsides kasutamine aitab juhil kriminaalset keskkonda mõjutada? (UK2)

Mis on teie jätkutegevused analüüsitoote saamisel kus te ei ole otseselt kriminaalse keskkonna mõjutaja rollis? (UK2)

Küsimus terminoloogia mõistmise osas – kuidas mõistate, sisustate sõnu – andmed, informatsioon, analüüs, teave, teabepõhine politseitöö, proaktiivne ehk ennetav lähenemine? (UK2)

Kuidas on analüüsitooted kooskõlas ennetava vaatega? (UK2)

Kui tellite statistiliste andmete analüüsi, kas see sisaldab ka interpretatsiooni või jääb vaid statistiliseks ülevaateks? Mis oleks teie arvates õige lähenemine? (UK2)

Milline on analüütiku roll tänases politseiorganisatsioonis? (UK2)

Millisel määral sõltub teist analüütikute värbamine, koolitamine ja varustamine? (UK2)

Kuidas tegelikult otsustatakse ja kuidas muuta teabepõhisemaks? (UK2)

Milliseid arendustegevusi peate vajalikuks, et juhtimine muutuks teabepõhiseks? (UK3)

Lisa 2. Analüütikute intervjuu küsimused

Taustainfo – milline on teie staaž analüütikuna?

Milline on teie hariduslik taust – väljaõppinud analüütik, kriminoloog või näiteks endine politseiametnik?

Millised on teie teadmised politseitööst ja kust need pärinevad? (UK2)

Milliseid analüüse tellitakse? (UK1)

Millise tasandi analüüse tellitakse (strateegiline, operatiivne, taktikaline) (UK1) ja kas eristate teabetooteid tasandite järgi? (UK2)

Millisesse analüüsivaldkonda kuulute, kas kuritegevuse analüüsi või kriminaalteabe analüüsi? (UK2)

Kuidas tellitakse analüüsitoodeid, tellimuse sisu ja meetod (kirjalik, suuline, ülesanded, jms)? (UK2)

Kas tellija ootused on teile reeglina arusaadavad või sisustate ootused ise? (UK1, UK2)

Milliseid ettepanekuid üldjuhul teete ja mil määral nendega arvestatakse? (UK2)

Hinnake juhi ja analüütikute kui tellija ja tootja suhet, mil määral tunnetate end nõuandva partnerina? (UK2)

Millises ulatuses toimub tagasiside vahetamine? (UK2)

Mis mõjutab teie arvates analüüsitoote kvaliteeti? (UK2)

Kas erialane terminoloogia on kõigile (nii analüütikutele kui ka tellijatele) ühte moodi arusaadav? Kuidas mõistate, sisustate sõnu – andmed, informatsioon, analüüs, teave, teabepõhine politseitöö, proaktiivne ehk ennetav lähenemine? (UK2)

Kui tellitakse statistiliste andmete analüüsi, kas see sisaldab ka teie poolset interpretatsiooni või jääb vaid statistiliseks ülevaateks? Mis oleks teie arvates õige lähenemine? (UK2)

Kuidas on analüüsitooted kooskõlas ennetava vaatega? (UK2)

Millises staadiumis analüüse tellitakse – kas probleemi lahendamise planeerimise, lahendamise või järgses staadiumis? (UK2)

Millises ulatuses on teil juurdepääs erinevatele andmetele, informatsioonile, teabele, jms? (UK2)

Milliseid arendustegevusi peate vajalikuks, et juhtimine muutuks teabepõhiseks? (UK3)

Lisa 3. Intervjuude kodeerimistabel. Kategooria 1.

Tabel 2. Arvamused koodidena juhtide teabe vajaduste kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivost (autori koostatud)

kood		politseijuht (PJ) max-7		analüütik (PA) max-5		seos teooriaga (märksõna ja asukoht)
alamkood	alamkood	mitu	korduvus	mitu	korduvus	
milliseid teabetooteid tellitakse ja tarbitakse		7	52	5	34	
analüüsid		7	35	4	15	analüüs (käesolev töö lk 19)
probleemi profiil		5	14	3	3	probleemi profiil (käesolev töö lk 16)
ohuhinnangud		7	10	2	7	riski analüüs (käesolev töö lk 18)
case-analüüs		4	7	1	1	case-analüüs (käesolev töö lk 5)
ülevaated		6	19	5	18	teave (käesolev töö lk 19)
ALIS		4	7	2	3	andmetöötlus (käesolev töö lk 26)
tellija või tarbija		5	9	4	10	tarbija (käesolev töö lk 24), kliendi soovidest arusaamist (käesolev töö lk 26)
tarbija		3	6	4	8	
tellija		3	3	2	2	
ootused teabetoodetele		7	34	5	18	
ressursi juhtimine		6	17	2	3	ressursside suunamine (käesolev töö lk 13)
spetsialistide kaasamine		5	14	3	6	algandmete kogumine (käesolev töö lk 19)
peab olema vajalik		5	6	4	9	tajuma olulisust (käesolev töö lk 28)

Lisa 4. Intervjuude kodeerimistabel. Kategooria 2. Teabetoodetega seotud arusaamade kood.

Tabel 3. Arvamused alamkoodidena teabetoodetega seotud arusaamade koodi kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivot (autori koostatud)

kood		politseijuht (PJ) max-7		analüütik (PA) max-5		seos teooriaga (märksõna ja asukoht)
alamkood	alamkood	mitu	korduvus	mitu	korduvus	
teabetoodetega seotud arusaamad		7	91	5	64	teabetoode (käesolev töö lk 26)
	analüüsid	7	65	5	28	analüüs (käesolev töö lk 19)
	interpretatsioon	6	25	5	5	interpretatsioon (käesolev töö lk 19)
	probleemi profiil	6	25	4	5	probleemi profiil (käesolev töö lk 16)
	soovitused	6	13	5	12	nõuandvaks (käesolev töö lk 26), soovitused (käesolev töö lk 22, 23)
	ohuhinnang	7	14	2	8	riski analüüs (käesolev töö lk 18)
	ülevaated	6	14	5	17	teave (käesolev töö lk 19)
	millest sõltub teabetoodete kvaliteet	4	8	5	19	algandmete kogumine (käesolev töö lk 19)
	ennetav suund teabetoodetes	7	14	5	8	ennetamisele suunatud (käesolev töö lk 13)

Lisa 5. Intervjuude kodeerimistabel. Kategooria 2. Analüütiku kood.

Tabel 4. Arvamused alamkoodidena analüütiku koodi kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivost (autori koostatud)

kood		politseijuht (PJ) max-7		analüütik (PA) max-5		seos teoriaga (märksõna ja asukoht)
alamkood	alamkood	mitu	korduvus	mitu	korduvus	
analüütik		7	48	5	57	
	paiknemise distants juhtidega	7	19	4	12	saaks otse suhelda (käesolev töö lk 27)
	rolli integreeritus	5	12	4	16	analüüsivaldkond tervikuna (käesolev töö lk 15)
	analüütikute ressurss	7	14	2	10	ressursside eraldamine (käesolev töö lk 26)
	teadmised politseitööst	2	2	5	15	
	värbamine, koolitamine, varustamine	7	9	0	0	ressursside eraldamine (käesolev töö lk 26)
	nõuandja	0	0	5	7	nõuandvaks (käesolev töö lk 26)
	juurdepääs andmebaasidele	1	1	4	5	

Lisa 6. Intervjuude kodeerimistabel. Kategooria 2. Otsustaja kood.

Tabel 5. Arvamused alamkoodidena analüütiku koodi kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivost (autori koostatud)

kood		politseijuht (PJ) max-7		analüütik (PA) max-5		seos teoriaga (märksõna ja asukoht)
alamkood	alamkood	mitu	korduvus	mitu	korduvus	
otsustaja		7	52	5	42	õige otsustaja (käesolev töö lk 21)
	kuidas otsustatakse	7	28	4	11	paljud otsused (käesolev töö lk 21), tulevikku suunatud (käesolev töö lk 23), mitmed mõjutajad (käesolev töö lk 28)
	otsustaja ehk kriminaalse keskkonna mõjutaja leidmine	7	15	5	16	võimeline kriminaalsele keskkonnale mõju avaldama (käesolev töö lk 24), otsiksid otsustajat (käesolev töö lk 25)
	arusaam juhtide rollist	4	10	4	14	eeldab otsustajatelt entusiasmi (käesolev töö lk 23), põhjalikud kuritegevuse andmed (käesolev töö lk 15), otsustajaks (käesolev töö lk 24)
	otsustaja ja kriminaalse keskkonna mõjutamine	6	9	3	6	kui seda ei kasutataks otsustamiseks (käesolev töö lk 26)

Lisa 7. Intervjuude kodeerimistabel. Kategooria 2. Osapoolte suhtlemise, teabe tasandid ja nende eristamise ning terminoloogia mõistmise koodid.

Tabel 6. Arvamused osapoolte suhtlemise, teabe tasandid ja nende eristamise, terminoloogia mõistmise koodide kohta võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivot (autori koostatud)

kood		politseijuht (PJ) max-7		analüütik (PA) max-5		seos teooriaga (märksõna ja asukoht)
alamkood	alamkood	mitu	korduvus	mitu	korduvus	
osapoolte suhtlemine		6	19	5	52	interaktiivne protsess (käesolev töö lk 28)
	tellimisega seotud suhtlemine	6	14	4	27	suutma selgeks teha (käesolev töö lk 28), ülesannete sisustamine (käesolev töö lk 26)
	tellimise järgne suhtlemine	3	5	5	28	tagasisidestamine (käesolev töö lk 28), puudus tagasiside (käesolev töö lk 26)
teabe tasandid ja nende eristamine		7	24	5	24	traditsiooniline lähenemine (käesolev töö lk 16), kritiseeritakse (käesolev töö lk 17)
terminoloogia mõistmine		7	10	5	22	definiitsioonide rohkus (käesolev töö lk 18)

Lisa 8. Intervjuude kodeerimistabel. Kategooria 3.

Tabel 7. Arvamused koodidena arendustegevustest võrdlevalt, kõrvutatuna teoreetilistele käsitlustele. Väljavõte Nvivist. (autori koostatud)

kood	politseijuht (PJ) max-7		analüütik (PA) max-5		seos teooriaga (märksõna ja asukoht)
	mitu	korduvus	mitu	korduvus	
ühtsesse ruumi viimine	2	3	4	12	väljaõpe (käesolev töö lk 27)
probleemi profiili võimekuse arendamine	5	10	1	2	mõista tervikpilti (käesolev töö lk 15), probleemi profiil (käesolev töö lk 16), sihtmärkide valimine (käesolev töö lk 6)
kaasamine	3	5	1	3	asjakohasel teabe (käesolev töö lk 13)
spetsialiseerumine	0	0	2	6	
andmebaaside arendamine	1	1	1	2	algandmete kogumine (käesolev töö lk 19)
prioriteetide kokku leppimine	1	1	1	1	prioriteet (käesolev töö lk 12)
sisestuskvaliteet	0	0	1	1	algandmete kogumine (käesolev töö lk 19)
teabetoodete revisjon	0	0	1	1	asjakohasel teabe (käesolev töö lk 13)